

شماره ۴۰

د ټېکمروغہ کوچني اختر درار سپډو په مناسبت دعا ليقدر امير المؤمنين پيغام

نړيوال! دې د افغانستان دننه شخړه کړه او مړانه واقعيتونه د سرک کړي!!

اختر کې د مبارکې (تعليقه) شرعي حيثيت!

دميد پيا تو د ډگر او اسلامي نړۍ....

په مصر کې د محمد مرسي دولت ولې اوڅه ښکاري؟

بڅا پرايان دادن به جنگ در افغانستان آمريکا فقط يک گزينه در اختيار دارد

ديکتيا ولايت له جهادي مسؤل سره مرکه

دمنځني ختيځ په اړه د امريکا او دمهاله ستراتيژي

لړلیک

مخ	عنوان	گڼه	د امتیاز خاوند :
1	سرلیکنه	1	د افغانستان اسلامي امارت
3	د عالیقدر امیر المؤمن د مبارک پیغام	2	د فرهنگي چارو کمیسیون
7	اختر کې د مبارکې (تهنځه) شرعي حیثیت	3	-----
17	د منځني ختیځ په اړه د امریکا او د مهاله استراتیجی	4	-----
21	بخطری بیان د اذن په جنگ د افغانستان امریکا فقط	5	مسؤل مدیر :
23	د پکتیا ولایت له جهادي مسؤل سره مرکه	6	ابو ظهیر
28	د میډیا تو د ډگر او اسلامي نړۍ	7	-----
30	د اسلام اوسیکولرزم ټکر	8	کتنیلاوی :
32	د فقه تاریخ	9	شاهد "حقاني" لطیف عزم
36	په مصر کې د محمد مرسى حکومت ولې اوڅنگه ړنګ شو	10	حسن "علوي" بلال "وحید"
41	د ساروان کلا جنگ	11	نعیم "صافی" عابد مجاهد
44	گلورینې پانې	12	قاري حبیب
46	د چارواکو په انتخاب کې د حضرت عمر رض معیار	13	-----
50	د حسن روحانی پر بالیتوب او پروړاندې یې ننگونې	14	بییه :
55	اسلامي هیوادو کې د اسلامیت او مغربیت ترمنځ	15	یوه گڼه 20 افغانۍ او 30
59	د ټولو دیني مدارسو لپاره یو تعلیمي نصاب	16	کلدارې په پاکستان کې
63	د مجلې ژورنالزم	17	-----
65	سر داره غازي	18	تخنیکي مسؤل :
67	جنگهای صلیبی	19	زرمالوال او حقل
70	سی آی ای هم خپله بستره ټرلې	20	-----
72	د مصر پوځي کودتا او هلته دروان قتل عام ترشاد چا	21	یادونه
74	پارلمان یک اداره طاقوتي مثل دیمکراسی	22	شهامت له سرمقالې پرته دنورولیکنو
78	د کمکي اختر سره خواله	23	مسؤولیت په غاړه نه اخلي
79	ایاراستي هم زندگی کرزی در خطر قرار دارد ؟	24	
81	د ښاغلي مولوی عبدالصیر همت لنډ ژوندلیک او	25	
84	لوگر	26	
88	د شهامت دار الافتاء	27	

بسم الله الرحمن الرحيم !!

نړيوال ! دې دافغانستان دننه څرگند اوراڼه واقعيتونه درک کړي !!

له شک پرته روان جنگ امریکا اوناټو بایللی !! او اوس دخپلو وحشت پالو ځواکونو د انخلاء لپاره د مصونیت اوډاډ په فکر کې لالهاند اوسرگردان دي !

دنړۍ خپلواک سیاسي او پوځي کتونکي په دې اتفاق لري: که امریکا افغانستان ته له نړۍ د ټولو هېوادو پوځونه او لښکرې راولي بیا به هم پرې د زوال او شکست را الوتې سېلۍ ونه څرخي او شکست به یې په بري بدل نکړي.

دغه وجه ده چې د امریکا دننه هم د امریکایي وگړوډېره لویه سلنه په دې پوهیدلي چې دروان جنگ نور غځول د امریکا لپاره د مال او ځان بربادولو پرته کومه بله لاسته راوړنه نلري او په عاجلانه توگه وتل یې په خیر او گټه بولي .

هغه مهال چې امریکا دخپل مغرور ځواک په دېدبه اودنړۍ د ۴۷ هېوادو د سیاسي ، اقتصادي او پوځي ځواک په بدرگه زمونږ په غریب هېواد دیرغل تابیا نیوله ، دنړۍ په لوی شمېر هوښیارو خلکو دافغان باتور قوم تاریخ او ملي اقداروته په پام پوځ باور درلود چې د امریکا لپاره دغه ظالمانه تیری به په ډېره گرانه بیه پریوزي او یوه نه یوه ورځ به خامخا پخپله تیروتنه اوناکامۍ د اعتراف ترڅنګ ټیټ سر دخپلو عسکرو بیرته ویستلو ته اړ کېږي .

د تیرو دولسو کلونو خونړي شالید ته په کتو رښتیا هم د امریکا لپاره د دغه ظالمانه تیري اقدام له دې پلوه ډېر گران تمام شو چې ورته بهې شمېره اونه جبرانیدونکې زیانونه واوښتل په لسه او وزره عسکري مړه او ټپیان شول ، په لومړي ځل یې اقتصاد د تاریخ ترټولو لویې خساري اورکو د څپو وواکه او په لسگونو زره نور پوځیان یې د جنگ په ډگر کې په داسي بزدلانه روحیه کلابند پاتې دي چې له وړاندې یې خپلي بستري تړلي او په مصونه توگه د تېښتې چانس په لټه کې دي .

او جوته ده چې پر افغانستان د امريکايي بنکېلاک لخوا د ظالمانه يرغل موخه د افغانستان په گډون د ټولې سيمې او منطقي د هېواد وگواښل اوله نيرېدي نه دهغوئ دکړو وړو دوامدار څاروه ، خو د افغان ولس د لازواله قربانيو په مټ د امريکا په دغو جنوني ارادو خاوري امبار شوي او د تل لپاره د افغانستان په گډون ټوله سيمه يې له شره وژغورله ! دا کومه پټه او پناه خبره نده بلکې روښانه ده چې په افغانستان او منطقه کې اوسنۍ ټولې ناخوالي او نادودي د امريکا بېانو د نامشروع پوځي موجوديت زيربنده دي چې خلکو ته يې خپلو هېوادونه سور تنور گرځولي.

دا چې له نيکه مرغه امريکا په ټوله معنی شکست خوړلی او روانه جگړه يې بايللي ، د هيڅ هېواد او ځواک له لوري لاس نيوی به يې د دغه وژونکي گرداب له څپو بيرون نکړای شي.

نو ! په دې لړ کې ټولو مغرضو او غير مغرضو خواوو ته محتاط او سيدل غوره دي ، بايد هغوئ د هر داسي گام له پورته کولو جدا ډډه وکړي چې هغه د افغان مؤمن ولس تيرو دولس کلنو ارمانونو او هيلوته د ټکان ورکولو لامل گرځي . هر هغه لوری چې غواړي د افغاني قضیې په حلولو کې بېطرفه مثبت رول يا کردار ولوبوي ، هغوئ بايد د متقابل احترام په ذهنيت او د منصفانه سوچ په روحیه راوپاندي شي ، د جعل ، تزوير او منافقانه چلند دې نور پای ته ورسوي او د افغانستان دننه څرگندو واقعيتونو ته په پام روش غوره کړي.

څنگه چې د افغانستان د اسلامي امارت د افغان ولس د ديني او ملي ارزښتونو ممثل دی ، له خوښي او رضایت پرته يې هيڅوک نشي کولی بهرنيو عسکرو ته په مصؤنه توگه د وتلو فرصت په لاس ورکړي ، تاريخ په دې شاهد دی چې افغان ولس د دغسې موضوعاتو په اړه تل ډېر حساس او بيدار دی ، هيڅکله يې چاته اجازه نده ورکړي چې ورباندې خپلې ارادي او غوښتنې تحميل کړي ، خپلواکو افغانانو نه وړاندې بهرني شوم پلانونه او جريانونه دا عتناء ورکښلي اونه په راتلونکې کې داسې شونې ده ! ښه داده چې امريکا او نورې ذی علاقه خواوې د جعل او تزوير په ځای د ستونزي د حل په واقعبينانه لارو چارو غور وکړي اوله زړونه دې ټول د افغانستان دننه روښانه اورانه واقعيتونه درک کړي !

د نیکمرغه کوچنی اختر درار سیدو په مناسبت

د علی محمد امیر المومنین د مبارک کړنیزم

حفظه الله تعالى

بسم الله الرحمن الرحيم . الحمد لله حمده
ونستعينه ونستغفره، ونعوذ بالله من شرور أنفسنا،
ومن سيئات أعمالنا، من يهده الله فلا مضل له، ومن
يضلل فلا هادي له، وأشهد أن لا إله إلا الله وحده لا
شريك له وأشهد أن محمداً عبده ورسوله

أما بعد فأعوذ بالله من الشيطان الرجيم (وَعَدَ اللَّهُ
الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي
الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ
دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا
يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا وَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ
فَأُولَئِكَ هُمُ الْقَاسِقُونَ (٥٥)) النور

د افغانستان مجاهد ولس او ټول اسلامي امت ته !

السلام عليكم ورحمة الله وبركاته !

داچې درمضان المبارک د میاشتې دروژې ستره فريضة
مو پر خای کړه، او د نیکمرغه کوچني اختر په ورځو شپو کې
یاست، ټولو ته ددې ستر سعادت او خوښۍ مبارکي وایم، الله
تعالی دې د ټولو مسلمانانو جهاد، صیام، قیام او صدقات قبول
کړي، او د سعادت ژوند او کامیابي موصییب شه.

داچې سر کال یو ځل بیا د حق د سنگر اتلو مجاهدينو د الله
تعالی په مرسته د جهاد په ډگر کې په خپلو بیسارو قربانیو،
فداکاریو او هلو ځلو ستړې فتحې تر لاسه کړې، او اشغالګري یې
عملاً په بې سابقې ډول تېښتې ته اړ کړي، ددې سترو فتوحاتو

مبارکي افغان مجاهد ولس او ټول مظلوم امت ته وړاندې کوم، او
له خپل افغان مجاهد او په خپلواکۍ مین ولس نه ډېره مننه کوم
چې داشغالګرو په وړاندې یې د مجاهدينو هر اړخیز ملاتړ ته
دوام ورکړي، او هیله لرم چې په دې لاره کې له مجاهدينو سره
اوږده په اوږده د خپلواکۍ په لاره کې خپلې مرستې نورې هم
کړنډۍ کړي، لاس په دعاء يم چې الله تعالی دې نور په افغانستان
او ټوله نړۍ کې د مسلمانانو کړاوونه او مظلومیت پای ته ورسوي
خصوصاً د سورې او مصر مظلومو او مؤمنو ولسونو ته دې الله جل
جلاله نجات ورکړي، هغوی چې ټوله روژه یې ترو هلو، وژلو، نیولو
او شکنجو لاندې په میدانونو، زندانونو او روغتونونو کې تیره کړه،
الله جل جلاله دې مرستندوی شي، الله تعالی دې سرلوري او ښه
تدبیر ور په برخه کړي، او الله تعالی دې ټول مسلمانان د دښمنانو
له پټو او ښکاره دسیسونه وساتي، الله رب العزت دي
د مؤمنوز خمیانو شفا نصیب کړي او بندیانو ته دي په خپل فضل او
کرم سره د خلاصون اسباب برابر کړي.

درنو هیوادوالو !

په افغانستان کې روان جهاد خورا په بریالیتوب سره پر مخ
درومي، د خالد بن ولید رضی الله عنه تر نامه لاندې د سړنیو مبارک
عملیاتو په لړ کې د هیواد خورا زیاتې سیمې داشغالګرو غاصبانو له
قبضې آزادې شوې دي، د هیواد په مختلفو سیمو کې د دښمن هغه
مراکز فتحه شوي، چې تر دې وړاندې نه فتحه کېدونکي بلل کېدل،
د دښمن پوځي ځواک، مورال، غرور او د بدبڼه د الله تعالی په مرسته
ښه کلکه خپل شوې ! او نور د ماتېدو په درشل کې دي، الله تبارک

و تعالی فرمائي: سَيَهْرَمُ الْجَمْعُ وَيُولُونَ الدَّبْرَ . القمر ۴۵ (زر ده چې دغه ډله شکست وځوري ، او شاوې واړوي)

بله دخوښۍ خبره داده چې دافغانستان په ټولو ولايتونو کې مجاهدين تريوه قيادت اويوه بيرغ لاندې د وروڼو غونډې ددښمن په خلاف مبارزه کوي. جهادي خوځښت دهرې ورځې په تېرېدو نور هم غښتلی کيږي. په پوځي ډگر سربيره په سياسي، فرهنگي، دعوتي، اداري او اقتصادي ډگرونو کې مجاهدين لازياتې نوې کاري تجربې او برياوې تر لاسه کوي. د جهادي صف دننه د اصلاح، اخلاص، همکارۍ او اطاعت روحیه نوره هم قوي کيږي.

مؤمنو هيوادوالو او مجاهدينو وروڼو !

تاسوپوهيږئ چې همدا اوس زموږ هيواد له ډير حساس پړاو څخه تيريږي. په تير و دولسو کلونو کې خپل شوی دښمن نوې دسيسې او پلانونه په کار اچوي. موږ يې دسيسو ته متوجه يو او په دې خبره باور لرو چې يوازې يو اسلامي، عادلانه، خپلواک او افغان شموله نظام کولای شي. زموږ د هيوادوالو دينکمرغۍ او هوساينې سبب شي. موږ به دخپل ولس په ملاتړ هيچاته اجازه ورنکړو چې د هيواد دتجزيې په شوم پلان کې کامياب او هيواد مو دسمنونو يا قومونو په نوم ووېشي. زموږ متدين ولس دخپل گډ کور جوړول او له لويشت لويشت نه يې دفاع خپل مسؤليت گڼي. خپل منځي يووالی او دخپلو مجاهدو وروڼو ملاتړ خپله ديني فريضه بولي. دخپل وطن آزادۍ او استقلال خپل مشروع حق بولي. او د ۲۰۱۴ ميلادي کال د انتخاباتو په نامه د غولوونکې ډرامې په لړ کې به ځانونه سترې او شريک نه کړي ځکه زموږ متدين او مجاهد ولس پوهيږي چې اصلي ټاکنې په واشنگټن کې کيږي او دغه تش په نامه واکمن دولس په رايو نه، بلکه د واشنگټن په خوښه ټاکل کيږي. په داډول انتخاباتو کې گډون دوخت له ضياع پرته بله نتېجه نلري.

زه يو ځل بيا ټولو هغو افغانانو ته چې ددښمن په ليکو کې دندې ترسره کوي بلنه ورکوم، چې ددې په ځای چې خپل مسلمان افغانان شهيدان کړي بايد دخپلو ټوپکو شپيلۍ په کفري يرغلگرو او دهغوۍ په ملگرو ورواړوي. موږ همېشه له داډول مبارزو زلميانو

څخه دا تلونو په شان هر کلی کړی او هر هغه چاته ښه راغلاست وايو چې ددښمن صف پرېږدي او خپل مجاهد ولس ته رجوع وکړي.

دغه راز هغه کسان چې ځانونه اسلام او جهاد ته ژمن بولي خودمجاهدينو په ضد تبليغات کوي، نفاق، شکونه او بي باوري خپروي. او د کفر په ځای يې ژبې او قلمونه خپلو مسلمانو وروڼو ته متوجه کړي. د وروړ گلوۍ له مخې ترې غواړم چې له داډول بې گټې او تخريبي اعمالو لاس واخلي. ځکه داډول اعمال پرته له دې چې ددوی په خودخواهۍ او خاموالي دلالت وکړي، بله گټه نلري، بلکه يوازې ددوی د گناه بار درنوي.

هغه بااحساسه افغانان چې له اشغال نه کر که لري او دير غلگرو له شتون سره عملي مخالفت لري، که له موږ نه هر څومره په فاصله کې دي، موږ يې وروڼه گڼو او پر دغه افغاني احساس يې آفرين وايو. او ټولو ته ډاډ ورکوم چې داشغال دخاتمې په صورت کې به له هيچانه هم شخصي انتقام نه اخيستل کېږي. ځکه چې زموږ دغه مبارزه دذاتي گټو او شخصي اقتدار لپاره نده.

نړيوالو او هيوادوالو !

د راتلونکي افغانستان په اړه بايد ووايم چې اسلامي نظام او بشپړ استقلال هغه ارزښتونه دي، چې موږ ور باندې له هيچا سره معاملې ته حاضر نه يو. افغان ولس چې په پخواني او معاصر تاريخ کې يې دهمدې دوو ارزښتونو لپاره سترې قربانۍ ورکړي دي، دهمدې په خاطر يې وطن وران شوی. په ميليونونو شهيدان يې ورکړي، نور بايد پرېښودل شي ترڅو له خپلو هيلو سره سم خپلواک اسلامي نظام جوړ کړي.

د داخلي نظام د سمبالښت او بيارغونې په اړه په دې نظر يو، چې له يوه پاک، شفاف، مسؤليت پيژندونکي اسلامي نظام پرته چې ټول افغانان خپل ځان پکښې وويني بله هيڅ نسخه دافغانانو درنه شي دوا کولای، ددې په ځای چې په بهرنيو مرستو او استعدادونو تکیه وشي، افغانان بايد ځانونه په خپله سمبال او له خپلو امکاناتو په استفادې خپل هيواد ته خدمت وکړي. ددې لپاره چې له احتياج او ناخوالو مو نجات موندلی وي. ځوان نسل مو بايد په ديني او مدني (عصري) دواړو علومو ځان

سمبال کړي: ځکه عصري علوم په نني عصر کې د هرې ټولنې لپاره اساسي ضرورت دی.

زه یو ځل بیا وایم چې دواک د انحصار تصور له موږ سره نشته، او هر څوک چې له اسلام او وطن سره رېښتینې مینه او وفا ولري، هغه که دهر قوم او سمت وي دایې خپل ټاټوبی دی. هیڅوک یې دخپل ټاټوبي له خدمت څخه نشي محرومولی، او ډاډ ور کوو چې په گډو هلو ځلو به په گډه سره دخپل وطن خدمت کوو، او هر چا چې د اشغال سره له مرستي ښکاره پښیماني ښکاره کړه خپل ورور یې گڼو او هر کلی یې کوو.

د بهرنۍ تگلارې په اړه زموږ بنسټیز اصل دادی چې دخپلې همیشنۍ ثابتې پالیسۍ له مخې نه چاته ضرر رسوو، نه چاته اجازه ور کوو چې زموږ له خاورې بل چاته ضرر ورسوي، او نه دچا ضرر زغملای شو، له هر هغه چا سره به ښې اړیکې ولرو، چې افغانستان ته دیوه مستقل اسلامي هېواد په توگه درناوی ولري او تعلقات او مناسبات یې حاکمانه او استعماري بڼه ونلري، که هغه نړیوال طاقتونه وي، که گاونډیان وي او که دنړی بل هر یو هیواد، دیادونې وړ ده چې دا خبره موږ په خپلو مخکنیو پیغامونو کې او د سیاسي دفتر له لارې ټولو نړیوالو ته رسولې ده.

له اشغالگرو سره زموږ له خبرو اترو تاسونو نه چې یوازې د اسلامي امارت د سیاسي دفتر له لارې تر سره کېږي هدف دادی چې د افغانستان اشغال ته د پای ټکی کېښودل شي، هیڅوک دي دافکر نه کوي چې مجاهدين به له خپلو اعلی دیني مقرر اتو او ملي گټو څخه تېر شي، زه ډاډ در کوو چې ددغه مقدس مقصد دلاسه راوړلو لپاره به له هیڅ راز ناجایز مصلحت او ناروا جوړجاړی څخه کار وانخلم الله الحمد اسلامي امارت داوبار لري چې د ډېرو امتحاني حالاتو په مقابل کې یې بې ساری استقامت کړی، په راتلونکي کې هم الله تعالی ته سوال کوو، چې په خپله لاره مو مستقیم ولري، په قطر کې د اسلامي امارت د سیاسي دفتر له پرانیستلو وروسته حالاتو ټولو ته ثابتته کړه چې اسلامي امارت په خپلو پرېکړو کې خپلواک، پیاوړی او ثابت دریځ لري او داهم ثابتته شوه چې اسلامي امارت د اسلامي اصولو او خپلو ملي گټو په رڼا کې دخپل مظلوم ټولس دستونزو په هواري کې پوره اخلاص کړی او کوي یې، لکن دا

یرغلگر او دهغوی ملگري دي چې دستونزو لومړنۍ مشکلاتو د ختمولو لپاره وړاندې په بیلابیلو پلمو خنډونه ایجادوي.

لکه څرنګه چې مونږ مخکې هم ویلي چې اسلامي امارت د قدرت د انحصار فکر نه لري، دیوه افغان شموله حکومت لپاره چې په اسلامي اصولو ولاړ وي، له افغانانو سره په تفاهم باور لرو، البته اسلامي امارت د بهرني اشغال څخه د هېواد آزادول خپله دیني او ملي وجیبه گڼي، کله چې اشغال پای ته ورسېږي دافغانانو تر منځ تفاهم به ستونزې ونه لري، ځکه چې د مشترکو اصولو او کلتور له وجې په خپلو کې ښه سره پوهېږي.

اشغالگر باید د تیر دولس کلن اشغال له ترخو تجربو څخه استفاده وکړي، او د اشغال د اوږدولو او دایمي اډو تر عنوان لاندې یو ځل بیا دخپل بخت د آزمایلو کوشش ونه کړي، اونه دې نور د کابل دې واکه ادارې په ښې بنیاده او پوځو وعدو غولېږي، ددوی محلي ملگرو او اجیرانو لکه څنګه چې دیرغل دپیل په مهال دوی ته افغانستان دیوې تیاري مړۍ په حیث ښودلې وو، اوس هم غواړي دخپل اقتدار او شخصي گټو په خاطر بهرنۍ اشغال او پوځي حضور دوام ومومي.

غربي یرغلگر باید اوس په دې پوه شوي وي، چې افغانان بهرني اشغالگران او دهغوی کېښودل شوي واکمنان نه مني، که دوی دافکر کوي چې دتبلیغاتو، تزویر او مختلفو نقشو په عملي کولو یاددوی په اصطلاح دامنیتي تړون لپاره دجعلي لویې جرګې په دائرولو او په نورو پلمو سره به دخپل دایمي حضور لپاره لاره هواره کړي، نو دافکر باید له سره وباسي، ځکه افغانان لکه څرنګه چې دزرگونو اشغالگرو شتون نه مني همدغه راز دلبر شمېر یرغلګرو پوځیانو شتون هم دخپل استقلال نقض بولي.

اشغالگر باید دافکر هم له ذهنه وباسي چې داسلامي مقاومت سرلاري او عام مجاهدين به ددوی په وعدو، دنیوي امتیازاتو، شخصي مصونیت او د اشغال په حالت کې دچوکیو او منصوبونو لپاره له خپلې برحقې مبارزې لاس واخلي، زموږ په مجاهدينو کې دتوند لارو او معتدلو تقسیم ستاسو او ستاسو داجیرانو تش خیالي او دښمنانه تقسیمات دي، مجاهدين ټول داسلام دمقدس دین پیروان

دي چي منځه، معتدله او واضحه تگلاره لري "وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ
أُمَّةً وَسَطًا لَتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ وَيَكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا"
(البقره: ۱۴۳) ژباړه: او همدارنگه تاسو مو معتدل امت گرځولي
ياست، ترڅو (د قيامت په ورځ) په (نورو) خلکو شاهدان واوسئ
او پيغمبر په تاسو شاهد واوسي.

د نړيوالو بشري ادارو د کار په اړه بايد ووايم: هر هغه
مرستندويه بشري اداره چې ځان له سياسي او استخباراتي
انگيزو څخه پاک وساتي او داشغالگرو لخوا د استخباراتي
او غير اسلامي طريقو ته د دعوت لپاره نه وي جوړې شوي زموږ تر
ولکې لاندې سېمو کې زموږ د شرايطو او پالييسې په پام کې نيولو
سره خپل بې غرضه فعاليت زموږ له مسئولو کميسونونو سره د
تماس له لارې جاري ساتلی شي، که هغه د صحت په برخه کې وي،
که د مهاجرينو په برخه کې، که د خوراک رسولو په برخه کې
او يا هم په نور وېر څوکې.

په پای کې له ټولې نړۍ خصوصاً اسلامي او منصفو هېوادونو
او ولسونو، نړيوالو او اسلامي ټولنو څخه هيله لرم چې د انساني
خواخوږۍ او اسلامي وروړولۍ له مخې له افغان مظلوم ولس سره
د خپلواکۍ په لاره کې هر ډول مرستې وکړي، او له افغان ولس
سره د خپلواکۍ په لاره کې ددوی له هڅو مننه کوم.

د اسلامي امارت مجاهدينو ته بايد ووايم چې د خپلو لاېحو
عملي کولو ته نور هم متوجه شئ، د امارت دمشر تابه او امر او هدايات
نور هم په ښه ډول عملي کړئ او دمشرانو پوره پوره اطاعت کوئ
د صف قوت په وحدت کېښئ ده او رښتينی وحدت په اطاعت کې وي
لهذا د پوره اطاعت په کولو سره خپل صف متحد و ساتئ هغه سيمې
چې د دښمن له وجود څخه پاکې شوې دي او يا پاکيزي د علماء
کرامو او ولسي مخور و په مرسته او مشورويې چارې اداره کړئ،
څوک چې د مجاهد له نوم نه په استفادي سره چاته ضرر رسوي يا
د پيسو لپاره خلک تبتيوي، يا د جهاد په نامه شخصي اغراض په مخ
وري دا کسان نه مجاهدين دي اونه له اسلامي امارت سره تعلق
لري، مجاهدينو ته امر کوم چې د امکان په صورت کې د دا ډول
ظالمانو مخه ونيسي، د ملکي تلفاتو د مخنيوي په برخه کې دې
لازيات کوښښ وکړي او په دې هکله دې د امارت له نوې ادارې سره

چې د ملکي تلفاتو د مخنيوي او ولس او نړيوالو ته د رښتينو حقايقو
د وړاندې کولو په موخه جوړه شوې پوره همکاري وکړي، د يادونې
وړ ده چې دښمن د ملکي تلفاتو په اړه تل تبليغات کړي، او ځينې
جهتونه چې ځانونه بې پرې بولي متاسفانه د همدغو تبليغاتو پر
بنسټ راپورونه خپروي، او حال دا چې په حقيقت کې ملکي تلفات
خپله د دښمن په لاس رامنځ ته کېږي، احياناً که کوم مجاهد
د ملکي تلفاتو په مخنيوي کې احتياط نه کوي نوموړي اداره به يې تر
تشخيص وروسته مشر تابه ته معرفي کوي څو عدلي مراجعو ته
وسپارل شي، او هم دې کوښښ وکړي چې د دعوت او ارشاد او جلب
وجذب کميسيون له تگلارې سره سم په مخالف صف کې
ولاړ وکسانو ته د حقې لارې دعوت ورکړي اوله مخالف صف نه دې
بې راجلا کړي، همدارنگه بايد د بنديانو او زخميانو خدمت د صحت
او بنديانو د کميسونونو له پلوه وگرامونو سره سم خپل شرعي
مسئوليت وگڼي! دهيواد دنوي نسل تعليم او تربيه ته د تعليم
او تربيه د کميسيون له طرحه شوي پلان سره سم لازمه توجه
وکړئ، ترڅو زموږ راتلونکی نسل په ديني او عصري دواړو علومو
سمبال شي، او د يو متدين او مسلکي افغان په توگه د خپل ولس او
هېواد خدمت وکړي، مرستندويه اسلامي ټولنې او شتمن وروڼه دې
له اقتصادي کميسون سره مرسته وکړي ترڅو په مالي جهاد سره
خپله فريضه ادا او د مجاهدينو ضروريات ور پوره کړي،
داختر دمبار کې ورځې په مناسبت مې له مالدارو او وس لرونکو
مسلمانانو څخه هيله ده، چې په دې ورځ دشهيدانو، بنديانو،
مهاجرينو او کم وسه مسلمانانو کورنۍ هيرې نه کړي، ترڅو هغوی
هم د اختر په خوبنيو کې شريک شي په پای کې د ټولو مسلمانانو له
هغو مرستونو چې له مجاهدينو سره يې کړي دي او له هغو دعاگانو
نه چې مجاهدينو ته يې کړي دي د زړه له کومي مننه کوم او هيله
لرم چې دوام ورکړي.

په اخر کې ميوځل بيا اختر مبارک خپلواکي اوسرلوړي مو
په برخه شه.

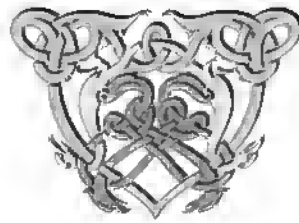
والسلام د اسلام خادم امير المؤمنين ملا محمد عمر مجاهد

الخرکي د مبارکي (کشمه)

شرعي حيثيت!

مفتي شاهد "حقاني"

لوی لاس موخپله واحده ټولنه د وحدث پر ځای په څو برخو ویشلې وي، بل له علمي او مسلکي اړخه د افتاء د اصولو په رڼا کې کوم که څوک ځان مقلد یا د مذهب پیروبولې، نو دخپل مذهب د مسائلو پر ځای پر بل مذهب باندې دفتوی ورکولو لپاره هم کلک ضوابط او اصول شته، چې ددې قواعدو په رڼا کې به د بل مذهب د مسائلو په باب فتوی ورکول کیږي، او که د مذهب له دایرې نه بهر وي، نو بیا خو افغاني ټولنه لاندې ته اوس نده چمتو، چې د حنفیت پر ځای د عدم تقلید پر کړلیچنولارو سر شې او خدای ج مکړه دخپلو اسلافو مذهبي عنعناتو ته نور د پای ټکی کیږدې، هیله موداده چې دفتوی او قضاء د ځانگړو پوهان یا کارکوونکې دا اصول په پام کې ونیسي او لومړیتوب ورته ورکړي، پورتنۍ یادونې مذهبي تعصب یا تنگ نظري هم ونه بلل شي، چې څنگه نو په حنفي مذهب فتوی ضروري ده! د انور خو هم حق دي.....! ځکه همدا قواعد د همدې څلورگونو مذاهبو له منل شویو علماو وخوا لیکل شوي او دفتوی په باب کې پرې پوره باور پکار دی، بلکې هغه اصل یې وگڼې چې له امله به یې خپل رسالت سرته رسولی وي او دخلکوسو الوتو ته به یې منل شوی ځواب ویلې وي.

دا خترو نو د مبارکۍ د مشروعیت یا اباحت په باب دې هڅونې اړ ایستم تر څو د مسئلې شرعي اړخونه و سپرم او د صاحب کرامو رض دا څارو تر څنگ د حنفي مذهب غوندې به د موضوع د وضاحت لپاره د نورو درې گونو مذاهبو اقوال هم له حوالو سره مله رانقل کړم، څو د موضوع حقیقت ته ځان ورسو او ددې موضوع شرعي حیثیت ته به لاسرسی وکړو!

له شک پرته چې خترو نه د مسلمانانو د خوشحالی او تفريح ورځې دي او کال کې دا دوه اختره د اسلام دستر پیغمبر حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم له هغه مبارک هجرت نه وروسته دیوه نعمت په بڼه دهغو دوو ورځو په بدل کې معاوضه شول، چې د مدینې منورې خلکو به پکې لوبې او خوشحالی کولې، لکه رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه په یوه حدیث کې داسې راغلي: أخبرنا علي بن حجر، قال: حدثنا إسماعيل، قال: حدثنا حميد، عن أنس، قال: كان لأهل الجاهلية يومان من كل سنة يلعبون فيهما، فلما قدم النبي - صلى الله عليه وسلم - المدينة، قال: كان لكم يومان تلعبون فيهما، وقد أبدلكم الله بهما خيراً منهما: يوم الفطر ويوم النحر. (السنن الكبرى للإمام البيهقي)

ژباړه: د انس رض نه روایت شوی چې د جاهلیت په وخت کې به دخلکو لپاره هر کال دوه ورځې داسې وي چې دوی به پدې دواړو ورځو کې لوبې کولې، کله چې نبي کریم ص مدینې ته راغی، ویې فرمایل چې ستاسو لپاره دوه داسې ورځې وي چې لوبې به مو پدې دواړو کې ورځو کې کولې او په تحقیق سره الله ج ستاسو لپاره دا دوه ورځې ددې نه په ښو ورځو بدلې کړي، چې یوه د کوچني اختر او بله د غټ اختر ورځ ده.

دا روایت بل ځای داسې راغلی: 19 أخبرنا أبو طاهر المبارك بن أبي المعالي الحريمي ببغداد أن هبة الله بن الحصين أخبرهم أبنا أبو علي الحسن بن علي بن المذهب أبنا أبو بكر أحمد بن جعفر القطيعي ثنا عبد الله بن أحمد حدثني أبي ثنا عفان ثنا حماد أبنا حميد قال سمعت أنس بن مالك قال قدم رسول الله صلى الله عليه وسلم المدينة ولهم يومان يلعبون فيهما فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم ما هذا اليومان قالوا كنا

نلعب فيهما في الجاهلية قال إن الله قد أبدلكم بهما خيرا منهما يوم الفطر ويوم النحر وقد رواه الإمام أحمد أيضا عن محمد بن عبد الله الأنصاري عن حميد (1) وكذلك رواه عن الأنصاري أبو حاتم الرازي (2) ورواه محمد بن يحيى العدني عن مروان بن معاوية عن حميد (3)

ورواه محمد بن إسحاق السراج عن سوار بن عبد الله عن المعتمر بن سليمان عن حميد عن أنس ورواه أبو داود السجستاني في سننه عن موسى بن إسماعيل عن حماد عن حميد (1) ورواه النسائي عن علي بن حجر (2) آخر \$* إسناده صحيح

(الاحاديث المختارة للانصاري- ج 3/ ص 220)

داختر دور خود فضيلت او اهميت په هکله نور دیر احاديث هم شته خو دليکنې دا مختصار له امله په همدې حديث بسنه کوو، دلته به يې زيات په فقهې جهت باندې د خير نې ترکيز وکړو، تر خوراته ددې مشروعيت او عدم مشروعيت څرگند شي.

څنگه چې کتل کيږي ټول مسلمانان داختر په مبارکيو کې د خوشحالي اظهار کوي او يوبل ته په لومړي ملاقات کې د مبارکي مروج اصطلاح کاروي لکه عربي او عجمي ټولنو کې داسې اصطلاح کارول کيږي چې ((تقبل الله منا ومنکم)) همداسې ((عيد مبارک)) ((اختر دې مبارک شه)) او نور داسې ..... د تېريکي جملې چې ترې د مبارکي مفهوم معلومېږي، په عربي کې ورته (تهنئة بالعيد) يا داختر مبارکي وايي، دا اصطلاحات شرعا څه حرج نلري او نه کوم کراحت لري، بلکې جمهور فقهاء ټول پدې آند دي،

چې دامشروعيت لري او درسول الله ص دنور و صاحبو و په خبر د (ابي امامه الباهلي رض) او (واثلة رض) نه هم ددې الفاظو استعمالول ثابت دی، وروسته بحث کې به راشي چې د (مکحول) نه چې پدې باب کې دانکار کوم روايت راغلی، هغه دامير المؤمنين في الحديث امام بخاري رح غوندي محدثين ضعيف ځکه بولي چې په سند کې (عبد الخالق) راغلی او هغه دامام بخاري په نزد منکر الحديث دی، همداسې يې د څلورگونو مذاهبو امامان يا هم مباح يا مستحب بولي او کوم ډول کراحت بدعت پکې نه وي ښي لکه په لاندې عبارتونو کې به دلته ډيز و څيرل شي.

وفي استحباب التهئة بالعيد قوله: "عن جبير بن نفير قال: كان أصحاب النبي (ص) إذا التقوا يوم العيد يقول بعضهم لبعض: تقبل الله منا ومنك."

قال الحافظ: إسناده حسن. "قلت: المراد ب (الحافظ) عند الإطلاق ابن حجر العسقلاني، ولم أقف على هذا التحسين في شيء من كتبه، وإنما وجدته للحافظ السيوطي في رسالته: "وصول الأمان في أصول التهاني" (ص 109)، من الجزء الأول من "الحاوي للفتاوي"، وقد عزاه لظاهر بن طاهر في "كتاب تحفة عيد الفطر"، وأبي أحمد الفريسي. ورواه المحاملي في "كتاب صلاة العيدين" (2/ 129) بإسناد رجاله كلهم ثقات رجال "التهذيب"، غير شيخه المهني بن يحيى، وهو ثقة نبيل كما قال الدارقطني، وهو مترجم في "تاريخ بغداد" (13/ 266 - 268)، فالإسناد صحيح، لكن خالفه حاجب بن الوليد في إسناده، فلم يرفعه إلى أصحاب النبي (ص). فقال:

حدثنا مبشر بن إسماعيل الحلبي عن صفوان بن عمرو السكسكي قال: "سمعت عبد الله بن بسرو عبد الرحمن بن عائذ وجبير بن نفير وخالد بن معدان يقال لهم في أيام الأعياد: تقبل الله منا ومنكم. ويقولون ذلك لغيرهم". أخرجه أبو القاسم الأصبهاني في كتابه "الترغيب والترهيب" (ق 41/2 - 42/1). فإن صح السند بهذا إلى الحاجب، فإن في الطريق إليه من يحتاج إلى الكشف عن حاله، فلعل مبشر بن إسماعيل حدث بهذا وهذا، وبخاصة أن عبد الله بن بسرو هذا - وهو المازني - صحابي صغير، ولأبيه صحبة، فيبعد أن يقول هو والتابعون المذكورون معه شيئاً دون أن يتلقوه عن الصحابة، فتكون الروايتان صحيحتين، فالصحابة فعلوا ذلك، فاتبعهم عليه التابعون المذكورون.

والله سبحانه وتعالى أعلم. ويؤيد الرواية الأولى ما ذكره ابن الترمذاني في "الجوهر النقي" (3/320) من رواية محمد بن زياد قال: كنت مع أبي أمامة الباهلي وغيره من أصحاب النبي (ص)، فكانوا إذا رجعوا يقول بعضهم لبعض: تقبل الله منا ومنك. قال أحمد بن حنبل: إسناده جيد. ولم يذكر من رواه، وقد عزاه السيوطي لظاهر أيضاً بسند حسن عن محمد بن زياد الألهاني قال: رأيت أبا أمامة الباهلي يقول في العيد لأصحابه: تقبل الله منا ومنكم. ثم كتب بعض إخواننا الطلاب تعليقا على نفمي المتقدم، فقال: بل قال الحافظ في "الفتح" (تمام المنعة لمحمد الالباني)

دپورتني رواياتو خلص مفهوم خوشيان دي: يوداچي امام حافظ ابن حجر عسقلاني يا حافظ امام سيوطي رح ڇخه پداسي سند چي ديوه طريقه يي رجال ٽول ثقات دي (د جبير بن نفيل په) حواله روايت رانقل کوي، چي در رسول الله ص اصحابوبه يوه بل ته داسي ويل (تقبل الله منا ومنكم) يعني دا کلمات به يي دختر

د مبارکي. پروخت يوه بل ته ويل، بيا يي د جبير ددي روايت دتاييد لپاره (د محمد بن زياد) هغه روايت راوړي، چي (د ابن الترمذاني) په حواله په (الجوهر النقي) کي رانقل شوي، چي (محمد بن زياد) پکي وايي: چي زه (د ابی امامه) رض غوندي دنورو اصحابوسره هم پاتي شوي يم، کله به چي هغوي بيرته راتلل (البته دعيدگاه نه) نويوه بل ته به يي ويل (تقبل الله منا ومنكم) ورپسي امام سيوطي رح په حسن سند سره همدا (د محمد بن زياد الالهاني) له خولي وايي: چي ما (ابي امامه الباهلي رض) صحابي وکوت چي خپلو ملگروته يي په اختر کي ويل چي (تقبل الله منا ومنكم).....

نوددي رواياتوچي رفع يي صحابووته شوي دختر په مبارکي کي داپورتني الفاظ سندا ثابت شول او دوي سلفوبه يوه بل ته اختر کي مبارکي ويله، بيهقي دمکحول لانديني همدا يوروايت راخستي چي پکي ددي ډول مبارکي نه انکار رانقل شوي، خو دامام بخاري غوندي محدث دا روايت ضعيف بللي (6091- أخبرناه أبو الحسين بن بشران ببغداد أنبأ أبو جعفر محمد بن عمرو الرزاز ثنا محمد بن الهيثم بن حماد ثنا نعيم بن حماد ثنا عبد الخالق بن زيد بن واقد الدمشقي عن أبيه عن مكحول عن عبادة بن الصامت رضي الله عنه قال سألت رسول الله صلى الله عليه وسلم عن قول الناس في العيد ين تقبل الله منا ومنكم قال ذلك فعل أهل الكتابين وكرهه عبد الخالق بن زيد منكر الحديث قاله البخاري (سنن بيهقي الكبرى)

6522- وَقَدْ رُوِيَ حَدِيثُ مَرْفُوعٌ فِي كَرَاهِيَةِ ذَلِكَ وَلَا يَصِحُّ أَخْبَرَنَاهُ أَبُو الْحُسَيْنِ بْنُ بَشْرَانَ بِبَغْدَادَ أَخْبَرَنَا أَبُو جَعْفَرٍ مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرٍو الرِّزَّازُ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ

الْهَيْثُمُ بْنُ حَمَّادٍ حَدَّثَنَا نُعَيْمُ بْنُ حَمَّادٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ
الْخَالِقِ بْنُ زَيْدٍ بْنُ وَقْدٍ الدَّمَشْقِيُّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ مَكْحُولٍ
عَنْ عِبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: سَأَلْتُ رَسُولَ
اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- عَنْ قَوْلِ النَّاسِ فِي الْعِيدَيْنِ
تَقَبَّلَ اللَّهُ مِنَّا وَمِنْكُمْ قَالَ: «ذَاكَ فَعَلُ أَهْلِ الْكِتَابَيْنِ».
وَكَرِهَهُ {ج} عَبْدُ الْخَالِقِ بْنُ زَيْدٍ مُنْكَرُ الْحَدِيثِ قَالَهُ
الْبُخَارِيُّ (سنن بيهقي).

ژباړه: مکحول د عبادہ بن صامت رضی نہ روایت
کوي چې دافرمايې چې ما در رسول الله صلى الله عليه
وسلم نه په اخرونو کې دخلکو ددې وينا په باب
وپوښتل چې وايي (تقبل الله منا ومنكم) نور رسول الله
صلى الله عليه وسلم راته وفرمايل چې داد اهل
کتابو کار دی او بد يې وباله (خوامام بخاری رح ددې
روایت په باب وايي: چې دې سند کې (عبد الخالق)
راغلی اودا منکر الحدیث دی، نو پدې جرح سره
دمکحول روایت ضعیف او هغه د اثبات روایت صحیح
پاتې شو.

د موضوع په باب د مذاهب اربعو د علماو و اقوال:

علامه زين بن نجيم رح د حنفي فقه متبحر عالم
(تهننه) يامبارکي په دعايې الفاظو سره جايز بولي، لکه
دانوموړي عالم چې په (بحر الرائق) کې ليکي:
((والتهنئة بقوله تقبل الله منا ومنكم لا تنكر. وفي
المجتبى: فإن قلت عد الغسل ههنا مستحبا وفي
الطهارة سنة قلت: للاختلاف فيه والصحيح أنه سنة،
وسماه مستحبا لا شتمال السنة على المستحب وعد
سائر المستحبات المذكورة هنا في بعض الكتب سنة
اه)). (البحر الرائق ج/٤)

يعني د (تقبل الله منا ومنكم) په عبارت سره
مبارکي باندي انکار نشته او دا جايز دی
، همداراز بحر الرائق کې بل حای هم همدا سي د جواز

عبارت راغلی لکه چې وايي: ((وَزَادَ فِي الْحَاوِي
الْفُدَّسِيِّ أَنَّ مِنَ الْمُسْتَحَبَّاتِ التَّزْيِينَ وَأَنْ يُظْهَرَ قَرَحًا
وَبَشَاشَةً وَيُكْثَرَ مِنَ الصَّدَقَةِ حَسَبَ طَاقَتِهِ وَقُدْرَتِهِ وَزَادَ
فِي الثَّنِيَّةِ اسْتِحْبَابَ التَّحْتِمِ وَالتَّبَكُّيرِ، وَهُوَ سُرْعَةُ
الْإِثْبَابِ وَالْإِنْكِارِ، وَهُوَ الْمُسَارَعَةُ إِلَى الْمُصَلَّى
وَصَلَاةُ الْعَدَاةِ فِي مَسْجِدِ حَيْهٍ وَالْخُرُوجُ إِلَى الْمُصَلَّى
مَاشِيًا وَالرُّجُوعُ فِي طَرِيقٍ آخَرَ وَالتَّهْنِئَةُ بِقَوْلِهِ تَقَبَّلَ اللَّهُ
مِنَّا وَمِنْكُمْ لَا تُشْكِرُ،))

البحر الرائق ج/٥ يعني اختر کې دامستحب ده چې
تزيين پداسې بڼه وشي چې خوشحالي پکې څرگنده
شي او دخپل طاقت مناسب پکې خيراتونه وشي
، خوشبويي استعمال شي ، په تيزۍ سره عيدگاه ته
لاړ شي ، د سبالمونځ دخپلې محلې په جومات کې
اداشي ، عيدگاه ته پلي لاړ شي ، اوله عيدگاه نه بيرته په
بلي لاړ راشي او هم د (تقبل الله منا ومنكم) په
الفاظو مبارکي منکره نده اونه ورته څوک بد وايي
، بلکې داهم دمستحباتوپه کتار کې راځي.

همداسې د حنفي مذهب بل منل شوی کتاب
(الطحطاوي على المراقي) تهننه يا داختر مبارکي ته
مستحب وايي او داد اصحابو ورض عمل بولي ، لکه چې
دا عبارت يې ددې اظهار شهادت ورکوي: ((والتهنئة
بقوله تقبل الله منا ومنكم لا تنكر بل مستحبة لورود
الأثر بها كما رواه الحافظ ابن حجر عن تحفة
عيد الأضحى لأبي القاسم المستملي بسند حسن)).

يعني په پدې ماثوري د عاسره د صحابي داثرله
کبله داختر مبارکي مستحب ده.

وكان أصحاب رسول الله صلى الله عليه وسلم إذا
التقوا يوم العيد يقول بعضهم لبعض تقبل الله منا
ومنكم قال وأخرجه الطبراني أيضا في الدعاء بسند
قوي اه قال والمتعامل به في البلاد الشامية والمصرية

قول الرجل لصاحبه عيد مبارك عليك ونحوه ويمكن أن يلحق هذا اللفظ بذلك في الجواز الحسن واستحبابه لما بينهما من التلازم اه وكذا تطلب المصافحة فهي سنة عقب الصلاة كلها وعند كل لقي (الطحطاوى على المراقى الفلاح ج ١/ ص ٢٤٥)

لنډه ترجمه: په تقبل الله منا ومنكم) سره داختر مبارکي دحافظ ابن حجر په صحيح سند سره دصحابي داثرله کبله مستحب ده ، اودرسول الله ص صحابه رض به چې کله يوله بل سره اختر کې مخامخ کيدل ، نو يوبل ته به يې په مبارکۍ کې دا مذکوره دعا ويله ، همداسې شام اومصر کې د(عيد مبارک عليك) غوندې الفاظ به يو سړي بل ته ويل ، دا ممکن ده چې د(عيد مبارک عليك) اصطلاح په حسن جواز او استحباب کې دخپلمنځي تلازم له امله د(تقبل الله منا ومنكم) پورې ملحق شي اوهمدارنگه مصافحه يا سترې مشي هم ددې برخه کيدای شي ، چې مصافحه له هر لمانځه نه پس اوهم دهر چا سره دليدوپروخت سنت عمل دی .

دطحطاوي له پورتنۍ عبارت نه يوه بله مسئله هم معلومه شوه اوهغه په اسيايي هيوادونو کې د(عيد مبارک) يا افغاني ټولنه کې (اختر دې مبارک شه) الفاظ دي ، چې داهم لکه د(تقبل الله منا ومنكم) غوندې مشروعيت لري بلکې دطحطاوي رح په نزد مستحب او دصحابوود مأثورې دعا پورې پيوسته دي ، خونن سبا پکې ترخيم راغلی دا(عليک) کلمه ورسره خلک نه وايي يوازې (عيد مبارک) وايي اوبس .

په فقه العبادات حنفی کې د موضوع په باب داسې وضاحت راغلی دی: أن يظهر الفرح والبشاشة لمن لقيه لما روي عن حبيب بن عمر الأنصاري قال: حدثني أبي قال: " لقيت واثلة يوم عيد فقلت تقبل الله منا ومنك .

فقال: تقبل الله منا ومنك " فقه العبادات حنفی ج ١ ص ١١٤ .

6- أن يكثر من الصدقة في ذلك اليوم وأن يؤدي صدقة الفطر قبل الصلاة لمن وجبت عليه (ژباړه: دچا سره چې اختر کې مخ کيږي ، دخوشحالي اظهار به کوي ځکه دحبيب بن عمر انصاري نه روايت شوی داوايې چې پلارمې راته حديث بيان کړی ، چې ويل يې راته زه دواثلة رض سره داختر په ورځ مخامخ شوم نوماورته وويل تقبل الله منا ومنك نوواثلة رض راته ځواب کې وويل تقبل الله منا ومنك .

همداسې علامه الحصکفي په الدرالمختار کې دمبارکۍ مشروعيت په گوته کړی ، لکه په لاندیني عبارتونو کې به په تفصيل سره راشي .

(المغني فی فقه الامام احمد بن حنبل) کتاب کې راغلي چې دجمهور و فقها ووله اقوالو نه جوته ده چې په مجموعي يا ټوليز ډول داختر دمبارکۍ مشروعيت ثابت دی اوپدې کې کوم حرج نشته لکه چې ليکې:

((ذهب جمهور الفقهاء إلى مشروعية التهنة بالعيد من حيث الجملة. فقال صاحب الدر المختار - من الحنفية - إن التهنة بالعيد بلفظ " يتقبل الله منا ومنكم " لا تنكر . وعقب ابن عابدين على ذلك بقوله: إنما قال - أي صاحب الدر المختار - كذلك لأنه لم يحفظ فيها شيء عن أبي حنيفة وأصحابه ، وقال المحقق ابن أمير حاج: بل الأشبه أنها جائزة مستحبة في الجملة ، ثم ساق آثاراً بأسانيد صحيحة عن الصحابة في فعل ذلك ، ثم قال: والمتعامل في البلاد الشامية والمصرية: عيد مبارك عليك ونحوه ، وقال: يمكن أن يلحق بذلك في المشروعية والاستحباب لما بينهما من التلازم ، فإن من قبلت طاعته في زمان كان ذلك الزمان عليه مباركاً ، على أنه قد ورد الدعاء

بالبركة في أمور شتى فيؤخذ منه استحباب الدعاء بها هنا أيضا.

أما عند المالكية فقد سئل الإمام مالك عن قول الرجل لأخيه يوم العيد: تقبل الله منا ومنك يريد الصوم وفعل الخير الصادق في رمضان، وغفر الله لنا ولك فقال: ما أعرفه ولا أنكره قال ابن حبيب: معناه لا يعرفه سنة ولا ينكره علي من يقوله، لأنه قول حسن لأنه دعاء، حتى قال الشيخ الشيباني يجب الإتيان به لما يترتب على تركه من الفتن والمقاطعة.

ويدل لذلك ما قالوه في القيام لمن يقدم عليه، ومثله قول الناس لبعضهم في اليوم المذكور: عيد مبارك، وأحياكم الله لأمثاله، لا شك في جواز كل ذلك بل لو قيل بوجوبه لما بعد، لأن الناس مأمورون بإظهار المودة والمحبة لبعضهم.

أما الشافعية فقد نقل الرملي عن القمولي قوله: لم أر لأصحابنا كلاما في التهنية بالعيد والأعوام والأشهر كما يفعله الناس، لكن نقل الحافظ المنذري عن الحافظ المقدسي أنه أجاب عن ذلك بأن الناس لم يزالوا مختلفين فيه، والذي أراه أنه مباح لا سنة فيه ولا بدعة. ثم قال الرملي: وقال ابن حجر العسقلاني: إنها مشروعة، واحتج له بأن البيهقي عقد لذلك بابا فقال: باب ما روي في قول الناس بعضهم لبعض في يوم العيد: تقبل الله منا ومنك، وساق ما ذكره من أخبار وآثار ضعيفة لكن مجموعها يحتاج به في مثل ذلك، ثم قال: ويحتاج لعموم التهنية لما يحدث من نعمة أو يندفع من نقمة بمشروعية سجود الشكر والتعزية، وبما في الصحيحين عن كعب بن مالك في قصة توبته لما تخلف عن غزوة تبوك أنه لما بشر بقبول توبته ومضى إلى النبي صلى الله عليه وسلم قام إليه طلحة بن عبيد الله فهناه. وكذلك نقل القليوبي عن ابن حجر أن

التهنية بالأعياد والشهور والأعوام مندوبة. قال البيهقي: وهو المعتمد.

وجاء في المغني لابن قدامة: قال أحمد رحمه الله: ولا بأس أن يقول الرجل للرجل يوم العيد: تقبل الله منا ومنك، وقال حرب: سئل أحمد عن قول الناس في العيدين: تقبل الله منا ومنكم قال: لا بأس به، يرويه أهل الشام عن أبي أمامة، قيل: وواثلة بن الأسقع؟ قال: نعم، قيل: فلا تكره أن يقال هذا يوم العيد؟ قال: لا.

وذكر ابن عقيل في تهنية العيد أحاديث منها أن محمد بن زياد قال: كنت مع أبي أمامة الباهلي وغيره من أصحاب النبي صلى الله عليه وسلم فكانوا إذا رجعوا من العيد يقول بعضهم لبعض: تقبل الله منا ومنك، وقال أحمد: إسناده حديث أبي أمامة جيد.

لنبيه ثباره او خلص مطلب:

جمهور فقهاء په اختر کي د مبارک په ورکولو په ټوليز ډول د مشروعيت حکم کوي،

دا حنا فو مسلک: په احنا فو کي د (الدر المختار) مصنف اختر کي د مبارک په فکر د (تقبل الله منا ومنكم) دعا جايز بولي، علامه شامي چې د الدر المختار محشي دی وايي: چې دامام ابو حنيفه رح او ملگرونه يې پدې هکله څه ندي نقل شوي، نو ځکه علامه الحصکفي پدې پورتنې عبارت سره دارا نقل کي، البته محقق ابن امير حاج وايي چې له نصوصو سره اشبه داده چې دا جايز او فی الجملة مستحب ده او پدې باب کې د جواز لپاره د صاحبو واثار شته، او متعامل په شامي او مصري بناړونو کې د نورو الفاظو غوندي د (عيد مبارك عليك) اصطلاح مروج ده او ددې دعا د سلفو دهغي دعا سره تلازم ممکن دی، نو دواړه مشروعيت لري، بلکې ډيري داسې

دعاگانې مشروعت لري چې د برکت لپاره وي او پداسې مواردو کې يې د جواز حکم وي.

دموالکو مسلک: دامام مالک رح نه چاوپوښتل چې يوه روژدار ته څوک ووايي چې (تقبل الله منا ومنکم) نوده ورته وويل چې نه يې پيژنم او نه ترې انکار کوم، يعنې نه ورته سنت وایم او نه ترې انکار کوم، ځکه دابنه دعاده، حتی چې شيخ الشیعی فرمایي چې داسې خوشحاليو کې داسې مبارکي واجب ده، ځکه چې پريښودل يې فتنې رامنځته او صله رحمي پرې کوي، او پدې خوښيو کې نور الفاظ هم ويل کيدای شي، لکه (عيد مبارک)، (اختر دې مبارک شه) داسې نور... او داسې الفاظو په ويلو کې د جواز کوم شک نشته بلکې واجب ورته ويل شوي او دا ځکه چې خلک په خپلمنځي محبت او مودت سره مامورين دي او دې سره محبت کې زياتوږالی راځي.

دشوافعو مسلک: په شوافعو کې (رملی رح) لومړی د (القمولي) په حواله وايي، چې زمونږ د اصحابونه داختر، کال او مياشت کې د مبارکۍ ورکولو کوم نقل صريح ندی راغلی، بيا وروسته د حافظ ابن حجر عسقلاني رح په حواله وايي چې، دامشروعيت لري، او (حافظ منذری) د حافظ مقدسي په حواله وايي چې زما په نظر دامبارکي مباح ده نه سنت ده او نه بدعت ده، په عام ډول د کوم نعمت د شکر د ادا کولو يا د کوم غم نه د خلاصيدلو لپاره د سجدې کولو باندې ورته استدلال کيدای شي، لکه په صحيحينو کې د (کعب ابن مالک) رض د توبې کيسه چې د تبوک له غزوي نه پاتې شوی و او بيا يې توبه قبوله شوه، کله چې ورته د توبې د قبوليدو په باب بشارت ورکړل شو، نو د مگرې ورته (طلحه بن عبید) ورپاڅيد او ورته يې مبارکي ورکړه، نو دا د دې لپاره د جواز دليل کيدای شي، پدې توگه (القيلولي رح) د حافظ ابن حجر رح نه

نقل کړي چې په اخرونو، کلونو او مياشتو کې مبارکي ورکول يوبل ته مندوب او ښه کار دی، (البیجوري) بيا وايي چې د حافظ ابن حجر رح دا خبره معتمده ده.

د حنابلہ وو مسلک: د ابن قدامه په (المغنی) کتاب کې داسې راغلي چې: امام احمد رح فرمایي: که يو کس بل ته داختر په ورځ ووايي (تقبل الله منا ومنکم) باک نلري، (حرب) وايي له امام احمد بن حنبل رح نه د نوموړې دعا په هکله چې په اخرونو کې يې خلک يوبل ته وايي پوښتنه وشوه، هغه وويل باک نلري، د شام خلک يې له (ابي امامه رض) نه روايت کوي، چا وويل چې له (واثله بن الاسقع) رض نه هم روايت شوی؟ ده ورته وويل چې هو، بيا يې وويل چې که څوک ووايي دا داختر ورځ ده، دا خوبه مکروه نوي؟ ده ورته وويل چې نه، ابن عقيل داختر د مبارکۍ په هکله ځينې احاديث راوړي چې ځينې يې دادی: يقينا (محمد بن زياد) رح وايي چې: زه د ابو امامه رض او د نبي کریم ص د نورو صحابو ورسره وم، چې کله به دوی داختر نه (داختر دلمانځه نه) راستانه شول، نو بعضو به بعضو ته ويل چې (تقبل الله منا ومنکم) يعنې الله ج دې يې زمونږ او ستاسو نه قبول کړي. امام احمد رح وايي چې د ابو امامه د حديث سند جيد او ښه دی.

ابن قدامه المغنی کې د عبارت له لږ تغير سره داسې راخستی:

فصل: ولا بأس أن يقول الرجل للرجل يوم العيد تقبل الله
فصل: قال أحمد رحمه الله: ولا بأس أن يقول الرجل للرجل يوم العيد: تقبل الله منا ومنك وقال حرب: سئل أحمد عن قول الناس في العيد: تقبل الله منا ومنكم قال: لا بأس به يرويه أهل الشام عن أبي أمامة قيل: وواثلة بن الأسقع قال: نعم قيل: فلا تكره أن يقال هذا يوم العيد قال: لا وذكر ابن عقيل في تهئته العيد

أحاديث منها أن محمد بن زياد قال: كنت مع أبي أمانة الباهلي وغيره من أصحاب النبي صلى الله عليه وسلم فكانوا إذا رجعوا من العيد يقول بعضهم لبعض تقبل الله منا ومنك وقال أحمد: إسناده حديث أبي أمانة إسناده جيد وقال علي بن ثابت سألت مالك بن أنس منذ خمسين وثلاثين سنة وقال: لم يزل يعرف هذا بالمدينة وروي عن أحمد أنه قال: لا ابتدئ به أحدا وإن قاله رددته عليه

(المغنى في فقه الامام احمد بن حنبل) جزء ٢٥٠/٢ صفحة
دامام طحاوي په (مختصر اختلاف العلماء) كتاب كې ددې سره چې (ابن قدامه) په (المغني) كتاب كې دامام مالك رح نه داخرونو په مباركيو كې اباحت قول رانقل كړې، خودلته ترې داسې راغلې، چې دادعجمو كاردی، پداسې حال كې چې د (ابو امامه) رض او (واثلة بن الاسقع) رض نه هم داختر دمباركۍ الفاظ ثابت دي، د (حسن بصری) رح او (محمد بن سيرين) رح په ګډون هم د تابعينو نه ثابت دي، دمختراختلاف العلماء للطحاوي عبارت داسې دی:

كما يرى كثيرا من الناس يفعله في تهنئة العيد عبد الله بن يوسف قال سألت مالكا عن قول الناس في الفطر والأضحى قبل الله منا ومنكم قال ذلك من فعل الأعاجم وكرهه وقال عمر سئل الأوزاعي عن نلاقي الناس في العيدين بالتحية والدعاء فقال التحية بالسلام حسن وتلاقيهم بالدعاء محدث وقال عمرو بن خالد كنا نأتي الليث بن سعد في الفطر والأضحى فتقول قبل الله منك ومنا يا أبا الحارث فيقول ومنكم ومنكم وذكر ابن وهب عن الليث أنه لا بأس بذلك

وقال يحيى بن عثمان سألت الحارث بن مسكين عن ذلك فقال لم تزل الأشياخ يصر بقول ذلك ولكن هؤلاء الذين يقولون سنين كثيرة لا يريدون أن يموتوا

قال أبو جعفر وحدثنا يحيى بن عثمان قال حدثنا نعيم قال حدثنا محمد بن حرب عن محمد بن زياد الألهاني قال كنا نأتي أبا أمانة وواثلة بن الأسقع في الفطر والأضحى ونقول لهما قبل الله منا ومنكم فيقولان ومنكم ومنكم لا يعلم عن أحد من الصحابة في ذلك كراهة ولا إباحة غير ما روي عن أبي أمانة وواثلة وروي أبو عوانة عن ابن عون قال قلت للحسن في قول الناس في المعيدين تقبل الله منا ومنكم فقال محدث وذكر عبد الرحمن بن مهدي أن هذا من كلام ابن عون وقد روى حماد بن سلمة عن أيوب قال كنا نأتي محمد بن سيرين والحسن في الفطر والأضحى فنقول لهما قبل الله منا ومنكم فيقولان ومنكم ولما اتفقوا على أنه جائز لمن يريد ذبح الأضحية أن يقول اللهم تقبل مني جاز لغيره أن يدعو له بذلك وكذلك لا يختلفون في أنه جائز أن يقول للقادم من الحج قبل الله حجك فجاز مثله في العيدين وقد كان بكار بن قتيبة والمزني وأبو جعفر بن أبي عمران ويونس بن عبد الأعلى يهنتون بالعيد فيردون مثله على الداعي لهم (مختصر اختلاف العلماء للطحاوي)

پورتني عبارت كې د صاحبو (ابو امامه رض او واثله رض) او تابعينو حسن بصری رح او محمد بن سيرين رح په خبرله سلفونه په اخرونو كې دمباركۍ الفاظ (تقبل الله منا ومنكم) ثابت شول، همدارنگه كه يو څوك لوی اختر كې ذبح وكړي، دتقبل دعا كولاى شي، كه له حج نه راشي نو هم ورته د (تقبل الله حجك) ويل جايز دي، همداسې كه اخرونه وي نو په ورته توگه ورته مباركې جواز لري.

نن سبا يو بل دود ګډ دی، چې ځينې خلك دمباركۍ وركولو لپاره دمباركۍ كارت وركوي، پدې باب هم د ځينو علماو و نظر مثبت دی او لكه څنگه چې يې په شفاهي مباركې د جواز حكم وركوي، داسې يې

په کارت کې هم ممنوعیت نه گوري، لکه دې لاندې عبارت چې د ابودود د شرحي عبدالمحسن کې داسې لیکلې دی:

حکم بطاقة التهنة بيوم العيد

السؤال: ما حکم بطاقة التهنة بيوم العيد؟
الجواب: التهنة بيوم العيد سائغة، وقد جاء ما يدل على ذلك، وكونه يكتب تهنة أيضاً لا بأس بذلك، ولا نعلم شيئاً يمنع منه، وقد ذكرت في الفوائد المنتقاة في آخرها أثراً: أن الصحابة كانوا إذا لقي بعضهم بعضاً يوم العيد قال بعضهم لبعض: تقبل الله منا ومنكم، وقد ذكره الحافظ ابن حجر وأظنه قال: وإسناده إسناده الصحيح، وقد أشرت إليه في آخر الفوائد المنتقاة في الفوائد المتفرقة في القسم الأخير.

شرح ابودود عبدالمحسن العباد

ددې سوال او ځواب له عبارت نه څرگنده شوه، چې په کارت کې چاته مبارکي لېږل هم جواز لري او ډول ممنوعیت نلري، ځنګه چې مشافهه مبارکي روا ده همداسې بالکتابت هم روا ده.

دلته درمضان دمیاشتي په حلول او دخول سره ځیني خلک لکه داختر دورځو یوبل ته مبارکي ورکوي آیا داهم په حکم کې لکه داختر ونوغوندي ده که نه؟ ځواب یې څرګند دی، شرح ابودود عبدالمحسن العباد (کې دیوې یوښتنې په ځواب کې داسې لیکي: چې درمضان دمیاشتي په حلول مبارکي روا ده او حکم یې لکه داختر غوندي دی، ځکه درمضان میاشت دلولی عظمت لرونکې ده او ددې په باب تبریکي کوم ډول باک نلري، ددې مسئلې دوضاحت لپاره همدا لاندې عبارت ښه وضاحت دی لکه چې وایي؟

السؤال: ما حکم التهنة بحلول شهر رمضان؟
الجواب: لا أعلم بها بأساً، وهي مثل التهنة بالعيد، والصحابة رضي الله عنهم كانوا إذا لقي بعضهم بعضاً في العيد قالوا: تقبل الله منا ومنكم، ولا شك أن شهر رمضان مناسبة عظيمة يفرح بها، ويسر بها، ويحرص على اغتنامها؛ لأنها موسم من مواسم الآخرة، والناس يفرحون بهذا الموسم، ويدعو بعضهم لبعض، فينبغي أن تكون التهنة بالدعاء، والكل يدعو بأن يوفق للصيام والقيام، وأن يأتي بما هو مشروع، سواء كان فرضاً كالصيام أو مستحباً كالقيام، فيدعو الكل بأن يوفق الله عز وجل الجميع لصيامه وقيامه على الوجه الذي يرضي الله سبحانه وتعالى.

شرح ابودود عبدالمحسن العباد

دپورتني څېړنې نه دې پایلې ته رسیدای شو چې داختریه ورځو کې یوبل ته د(تقبل الله منا ومنكم) (عيد مبارك) یا (اختر دې مبارک شه) اوداسې نورو مصطلحاتو سره مبارکي ورکول مشروعیت لري او مستحب عمل بلل شوی، داچې دصحابو وروض اوسلفو صالحینو نه ثابت دي او دوی زمونږ مقتدایان دي، نو ددې په هکله به کوم ډول دعدم مشروعیت کوم شک او شبه نوي پاتې، زمونږ دحنفي مذهب علماء هم لکه دنورو پیداسې متبرکه ورځو کې یوبل ته د مبارکي ورکولو په هکله دجواز حکم کوي، همداراز دځینو علماوو په آند خو مبارکي ورکول یوبل ته واجب ده او کوم ډول خرج پکې نه لیدل کیږي.

د منځني ختيځ په اړه

د امریکا او د جهان اسلامي

خپلواک:.....

په نړۍ کې د امریکا او برتانيې سياست له اوږدې مودې راهيسې پر دوو متفاوتو وسیلو ولاړ دی، چې يوه يې استخباراتي تگلاره ده او بله يې ديپلوماتیکه!

په ځانګړې ډول په کمزورو، منزوي او جنجالي هېوادونو کې هغوی دخپلې خوښې دواکمني او واکمنانو درامينځ ته کولو لپاره لومړی داشخاصو او ډلو په تشخيص او دهغوی داغيز او ځواک په پېژندلو څېړنه کوي، چې څوک ددوی لپاره کار کولی شي او څومره زور پکې دی!

پدې کې د وسلوال فوځ له جنرالانو نيولې تر سيميزو مخورو پورې هر څوک تر څېړنې او مراقبت لاندې نیسي، بيا د همدې ډلو او اشخاصو د مشاورت، تربيت او تقويت لپاره خفيه ميکانيزم جوړوي، لدې ورسته چې دغه ډلې او اشخاص په پښو ودرېږي او خوځښت پيل کړي، په پراخه کچه ديپلوماتیک فعاليت ورته کوي، پر ناخوښه واکمنانو دنړيوال فشار هڅې پيل کړي، د ديموکراسي تر شعار لاندې دخپلو کسانو دمطرح کولو لپاره د همدغو هېوادونو پر حکومتونو زور راوړي، که خبره ونه منل شوه، بيا ورباندې مختلف تورونه پورې کړي او د اقتصادي بنديزونو ګواښونه ورته وکړي، پر ضد يې نړيوال له ځانه سره ملګري کړي،

او اخير هغه هېواد له فقر او انزوا سره مخ شي، ولس هم دبې وسي، لوږې او کمزوري اقتصاد له امله دخپل حکومت نه کرکه پيل کړي، که څه هم ځينې همداسي حکومتونه پوره مخلص او خوځنده هم وي، خوداوخت چې له ګڼو ټولنيزو ستونځو سره مخ شي، نو خپلو خلکو ته هم بې ځوابه وي.

داستعمارګرو دوهمه او تر ټولو اسانه لاره داوي، چې فوځي جنرالان ولري او بيا هغه دوخت په تيريدو د فوځ عمومي مشر توب ته ورسېږي، ددې لپاره دهغوی معمول داده چې هغه جنرالان واخلې چې دوی فکر کوي چې دابه په راتلونکې کې د فوځ قايدین جوړېږي، کله چې فوځ تر اغيز لاندې راولي، بيا ورسره پراخي فوځي اومالي مرستې کوي او په مقابل کې فوځ ددوي شرايط مني، ددوی اکثره شرايط داوي، چې د فوځ عامه روزنه بايد داسي وشي چې له لويديځ سره د مينې اودوستي روحیه ولري او پدې کې بايد هغه فوځيان او ټيټ رتبه ماموران لوړو فوځي مراتبو ته تر فيع ونکړي، چې په فکري لحاظ له لويديځ او په ځانګړې توګه له امريکا سره جوړنه وي، له بده مرغه د يوشمېر اسلامي هېوادونو فوځ همداسی روحیه لري، چې مسلمانان ترې دخبر تمه نشي کولی، ديوه نږدې اسلامي هېواد د فوځ په قانون کې يوه داسي ماده

هم شته: چې " که کوم فوځي له لويديځي نړۍ کر که ولري، هغه د کر نلی او جنرالي رتبې ته ترفيع نشي کولی "

خو کاله وړاندي مې د پاکستان په يوه ورځپاڼه کې د پاکستان د يوه پخواني جنرال (چې داوخت مړ و) خاطري لوستلې. هغه ليکلي و:.... " زه چې کله د يوه ور و کي فوځي افسر په توگه د ټريننگ (فوځي روزنې) لپاره امريکا ته وليږل شوم، نو هلته به په فارغ وخت کې يوه سړي راسره ډېره مينه کوله او زما سره به يې د "وليبال" لوبه هم کوله، ډيرې ورځې ورسته چې ښه راسره بلد شو او کلک دوست مې شو، نو راته وي ويل: يوه خبره در ته کوم خو دا وعده به کوي، چې ټول عمر به دا خبره زما اوستا په مينځ کې وي، ما ور سره هو و کړه، ده راته ويل زه خبر يم چې ته د يوې غريبې کورنۍ سره اړه لرې او کورنۍ دې نه کوم تجارت لري اونه هم جايداد، زه به تاته دمياشتې دومره ډالر در کوم چې ستاد کور، تعمير مو تر او نور و ټولو خواهشاتونه خوچنده زيات وي او هر کال به يې خوچنده در زياتوم، ما ور غبر که کړه چې ته څه خبر يې چې زه په کور کې يې وسه او غريب يم؟

سمدستي يې زما د کلي، زما د پلار، نيکه، خپلوانو او د کورنۍ د ټولونارينه او ښځينه غړو نومونه راته واخيستل چې پدې سره زه سخت حيران شوم. ځکه ما د امريکا په سفر دخپل کور غړي هم نه و خبر کړي....

له لږ فکره ورسته مې ور نه وپوښتل ته زما سره دا خواخوږي د څه هدف لپاره کوي او د څه په بدل کې دومره ستر لگښت راباندي کوي، هغه وويل مو: تا ته شل کاله ورسته ضرورت لرو، دغه جنرال ليکي چې له خوور څو فکر کولو ورسته په دې پوی شوم، چې د مرآتو پر بنسټ شل کاله وروسته زه د فوځ عمومي مشر جوړيدی شم...."

دا خو د يوه جنرال دخولي خبره ده چې خپل راز يې افشا کړی، خو په دا ډول هېوادونو کې به دا ډول جنرالان او فوځي مشران کم نه وي چې په دغه دام کې له اوله نښتي وي!

اوس که په هېوادونو کې فوځ تر اغيز لاندې وي، خو ولس امريکا ضد روحيه ولري، نو بيا امريکا د فوځ له لارې دخپلو مخالفينو د کمزوره کولو او ټکولو خفيه پلانونه جوړوي، خو په ظاهره د پيلو ماسي نور ماله ساتي او د فوځ د زور زياتي ښکاره ملاتړ نه کوي!

په دغه ډول هېوادونو کې امريکا د فوځي واکمني او ديکتاتوري پلوي کوي او يا د داسي جمهوريت ملاتړ کوي چې د فوځ په لاس وهنه جوړ او د فوځ په واک کې وي.

او که برعکس په کوم هېواد کې فوځ خپلواک وي او د امريکا د گټو ملاتړ نه کوي، نو دوی په لومړۍ حربه کار کوي، په خفيه توگه خلک پيدا کوي، منظمو يې، ميکانيزم ور ته جوړوي، مصارف ورباندي کوي او بيا همدغه ډله د پيلو ماسي په ډگر کې مظلومه معرفي کوي او دنړيوالو خواخوږي ور ته جلبوي.

په دغه ډول هېوادونو کې امريکا د جمهوريت او ديموکراسي لپاره تبليغات کوي او په ټاکنيز بهير کې دخپلو پلويانو لپاره پراخ پروپاگاندا او مالي مصارف کوي، دهغوی دانتخابي بري لپاره ټولې پټې او ښکاره حربې کاروي.

امريکا او برتانه په ځانگړي ډول د جمهوريت له لارې د اسلام پاله گوندونو بری نشي زغملی او دوي ته يې مخنيوی هغه وخت گران وي چې د هيواد فوځ خپلواک وي، او که د هيواد فوځ د دوی تر اغيز لاندې وي، بيا فوځ دې ته هڅوي چې دهغوی مخه ونيسي او هغوی دومره منزوي کړي چې نور د ټاکنيز بهير جوگه هم پاتې نشي، دغه تجربې، په الجزاير، فلسطين او همدا اوس په مصر کې زمور، په وړاندي پر تې دي، په الجزاير کې تر اوسه ديکتاتوري او پېرني قانون واکمن دی، په فلسطين کې چې کوم وسلوال فوځ نشته بلکې يوازي د حماس او نور و جهادي ډلو جلا جلا جنگيالي مسلح دي، نو امريکا د دوی دمنتخب حکومت مخه په بل ډول ونيوله، لومړی خو امريکا فکر نه کاوه چې د حماس غورځنگ به رايې يوسي، دوي فکر کاوه چې دانتخاباتو له لارې به دخپلې خوښې نامنتخب اولاس پوځي مشر "محمود عباس" ته قانوني حيثيت ور کړي اولدې لارې به

حماس له صحنې وباسې، خو چې کله پایله سرچیه وخته، نودلې وخت په تیریدو یې د حماس د منتخب حکومت په وړاندې ټولې حربې وکارولې او مخه یې ونیوله، چې اوس یې هم خپل لاس پوڅي نامتخب مشر محمود عباس ته مخه ورکړې او خلیجې هیوادونه یې هم دې ته اړ کړې، چې حماس ته شاوگرځوي او محمود عباس ته د فلسطیني مشر حیثیت ورکړي.

په مصر کې د تونس نه دالهام اخيستونکې ولسي پاڅون په تودولو کې اخوان المسلمین کلیدي رول ادا کړ، امریکا د "حسن مبارک" د دیکتاتورۍ لږې امله ملاتړ کاوه، چې مبارک او فوځ دواړه د امریکا ملاتړی وو، حسن مبارک هم د فوځ په مټ واکمن و. بل لور ته د اسلام پالو اغیز لرونکي مشران او قیادت په زندانو کې وو او ځیني یې پخوا لا اعدام شوي وو، چې دا دلویدیځو کړیو او اسرایلو د خوښي عمل و.

اخوان المسلمین د ۲۰۱۱ع ېي پاڅون دیو غنیمت په توګه دخپلې ځواکمنتیا اونوي سیاسي بروز وسیله وګرځوله، ددغه پاڅون لپاره یې منظم تبلیغات وکړل، د مظاهرو په ټینګښت، ډیر بڼت او استقامت کې یې ځانګړی رول ادا کړ، څنګه چې دمبارک په رژیم کې تر ټولو زیات اسلام پال خپل شوي وو، نو ځکه دمبارک پر ضد مظاهره نه نږدې هر اسلام پاله راوتلی و، چې پدې سره سرې وېلې شي چې ددغو مظاهرو اکثره برخه اسلام پالو جوړوله، د پاڅون له بري وروسته اخوان المسلمین خپل ټول مشران له زندانونو رابهر کړل او منظم سیاسي فعالیت یې پیل کړ.

دمصري پاڅون پر مهال اخوان المسلمین په تاکتیکي ډول په ظاهره دنړیوالو په وړاندې ځان د پاڅون یوه وړو کې برخه معرفي کړه، ځکه خولویدیځ هم داسي فکر نه کاوه چې په ټاکنو کې به دهغوی بری حتمي وي.

د انتخاباتو لپاره امریکا د "البرادعي" او "عمر موسی" په شمول په ټولو لیبرالانو پوره مصارف وکړل او دهغوی ډیر پیاګند لپاره یې میډیا هم وقف کړه، خوددوي د توقع خلاف اخوان المسلمین دخپلو اتحادي ډلو په ملتیا ټاکنې وګټلې، چې دا دمباریکا لپاره یو تر څه پیغام

و، ځکه خو تیره ورځ دمصري فوځ مشر "عبدالفتاح السیسي" په ښکاره د میډیا په وړاندې وویل چې مالومې هم اسلام پالو ته ویلي و، چې دوی دې ولسمشري ته خپل کانديدنه دروي، چې دا ډیر معنا داره جمله ده!

په ټولټاکنو کې له بري وروسته امریکا سمدستي ددوی مخنیوي شراوه و ګڼل او بل خوا دمصري ولس احساسات هم لاتازه وو. نو ځکه یې فوځ ته مشوره ورکړه چې د څه وخت لپاره صبر وکړي او په یو متبادل پلان تیز کار پیل کړي.

امریکا دخلیجې هیوادونو او اسرایلو په ملګرتیا په تېریو کال کې د منتخب مصري حکومت پر مخالفینو پراخ مصارف وکړل، ترڅو دیوې داسي فضا په جوړولو برلاسي شي، چې دیوه ولسي فشار په نوم داخوان المسلمین حکومت را ونړوي، ددې لپاره پوره یو کال فعالیت وشو، بار بار لاریونونه وشول، چې بالاخره د فوځ او استخباراتو په خفیه پروګرام خلک وهڅول شول چې کوڅو ته راووزي، خلک راووتل پراخ تبلیغات ورته وشول. اوددې کار دوام ته تشویق شول، دا دمنخب ولسمشر ډیر ځولو لپاره یوه حربه شوه، چې بالاخره دروان کال د جولای د میاشتې په ۴مه، نه یوازي دا چې داخوان المسلمین پر حکومت فوځ او استخباراتو کودتا وکړه، بلکې دولسمشر په ګډون یې ګڼ شمېر داخوان المسلمین مشران په زندانونو دننه کړل، له حکومت پلوه میډیانه پرته نور خبري چاپیلونه او تلویزوني شبکې یې ټولې ونړلې، حتی چې دمخالفینو خبرونه خپرول هم یو جنایت و ګڼل شو.

امریکا هېڅ عکس العمل ښکاره نکړ، بلکې اعلان یې وکړ چې له مصري فوځ سره به مرستو ته دوام ورکړي، له بلې خوا اسرایلو په زغرده ددغه کودتا هر کلی وکړ، سعودي، کویت او عرب اماراتو ورسره په ملیار دونه ډالر مرستې اعلان کړې.

د حماس دانزو او ټکولو مخنيوي طرحه

داوخت چې له یوې خوا دسورې په څیر داسرایلو ستر رقیب په جګړه کې ښکیل او منزوی دی، اود لبنان حزب الله هم دسورې له

حالاتو سره ټوله توجه اسرائيلو ته نشي اړولې، دمصر اسلام پاله دولت هم ونړېد او خليجي هيوادونه هم له محمود عباس سره دوستانه پالي، نو د حماس اسلامي غورځنگ له درنې انزوا او تنهائي سره مخ دی. بل خوا د سوريې په سر د حماس د گوند دريځ له ايران او حزب الله دواړو سره د حماس فاصله زياته کړې، نو اسرائيلو او امريکاته دا ډير ښه فرصت ښکاري چې حماس له درنو ستونزو سره مخ کړي.

دامريکا خطرناکه طرحه داده چې غواړي د محمود عباس او اسرائيلو تر مينځ دخبرو د پييل په نارو دنړيوالو او اسلامي هيوادونو توجه بل خوا وړوي او د حماس غورځنگ چې د فلسطيني مقاومت دملا تير دی، يوې نوې کندې ته ور پيل وهي، او پدې کار کې ښايي د محمود عباس له ادارې او دمصر له فوځ نه کار واخلې. همدا اوس چې مصري فوځ پراخواني ولسمشر له حماس سره دار تباط تور پورې کړي دا ډير ه معنا داره معاهده، يو خولدي نه ښکاري چې مصري فوځ حماس ته نور د يوې دښمنې ډلې په سترگه کتل غواړي، بل خوا څو ورځې وړاندې پر حماس داتور هم ولگول شو، چې غواړي په مصر کې داخوان المسلمين په ملاتړ تر هگر بريدونه تر سره کړي، ددا ډول تورونو تر شا ځانگړي اهداف شتون لري، چې يو هدف يې داهم کيدای شي، تر څو د حماس ډله د سيمې په کچه په فوځي فعاليتونو تورنه کړي او پر ضد يې نړيوال عکس العمل ته لاره هواره شي.

امريکا دا خوب هم ويني چې ښايي په مصر کې داخوان المسلمين پر ضد د فوځ بې رحمه اقدامات ځينې اخوايان وسله والې مبارزې ته مجبوره کړي، چې داوخت به وسلوال اخوانان او د حماس ډله په اساني په يوه گراف کې راشي او حماس به دمصر دملي امنيت د خطر په توگه دمصري فوځ هدف هم وگرځي، چې پدې سره به د حماس منزوی شوی حرکت دمصر او اسرائيلو په گډه جبهه کې د مرگ تر کندې وځپل شي !!!

همدا اوس هم پدې اړه ځينې اسناد افشا شوي، چې د محمود عباس اداره او اسرائيل غواړي چې حماس د سينا په پيښو کې ککړ ثابت کړي.

بل پلوه د الجزيره تلويزون پر پرده پرون هغه ليک خپور کړای شو، چې د محمود عباس د ادارې لخوا دمصر د فوځ مشر ته استول شوي اوپکې دا خبر ور کول شوی چې د حماس غورځنگ له پر ځول شوی ولسمشر "محمدمرسي" سره استخباراتي اړيکې لرلې او دواړو د گډ پلانونه لرل، ددغه ليک اصلي کاپي په لاندي ډول ده:

پدې ليک کې چې په عربي ژبه ليکل شوی، په لوی لاس هڅه

شوې چې د حماس غورځنگ او اخوايانو دمصري فوځ په خلاف په وسلواله مبارزه تورن کړي.

دا ډول هڅې د منځني ختيځ لپاره د امريکا او متحدينو د اوږدمهاله ستراتيژي يوه برخه ده، داوخت چې عراق او سوريه له پښو لويديلي او په افريقا کې هم د دقذافي رژيم نشته، ايران هم دخپل حياتي دوست بشار الاسد په مرسته بوخت دی او مصر هم داسر ايلو دمخالفانو په واک کې ندي، نو دا داسر ايلو لپاره ښه فرصت دی، چې خپل اصلي مخالفين په اساني سره تر فشار او گذار لاندې راولي... (اللهم رَحِم رَّبِّي)

بجای پایان دادن به جنگ در افغانستان آمریکا فقط یک گزینه در اختیار دارد

محمد الیاس عاصم

فرعون گرفته تا ابو جهل، از چنگیز تا انگلیس و اینکه از اتحاد جماهیر شوروی تا آمریکا همه در آغاز نبرد با گروه کوچک ولی دارای ادیال بلند، ناتوان ولی با اراده، مستضعف ولی هوشیار، کم بضاعت ولی با ایمان و دلیر مسائل را از حجم اصلی آن به مراتب کمتر زیر بررسی و تحقیق قرار داده اند و حالت را نه آنچنان که واقعاً بود تصور کرده اند، اگر فرعون در روز اول آغاز مناقشه با حضرت موسی علیه السلام این را نیز تصور میگرد که روزی در قعر دریایی مصر ناله (أَمَنْتُ أَتَهُلَا إِلَهَ إِلَّا الَّذِي آمَنْتُ بِهِ بَنُو إِسْرَائِيلَ وَأَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ) را سر خواهد داد هرگز قدرت و امپراطوری خود را از دست نه میداد بلکه حاکمیت خود را میتوانست از

مسئله حل بحران افغانستان نسبت به افغانها برای امریکایها بسیار قابل بررسی و نگرانی است، آمریکا که در تاریخ دو صد ساله خود چنین جنگ طولانی را نه دیده بود بلکه اصلاً در این عصر تکنولوژی جدید و مدرن فکر نه میکرد که با این قسم جنگ مواجه خواهد شد که پهنا و درازی بسیار از آن دارد که قبلاً پیش بینی شده بود، اکنون ممکن درک کرده باشد که واقعیت ها هرگز طوری نه بوده که آمریکا از آن مطالعه داشت، در تاریخ بشریت امپراطورها و کشورهای زورگو همیشه از رویش همچو امریکا استفاده نموده اند، مسائل را بسیار اندک نگرسته و خود را توانمند کنترول وضعیت پنداشته اند، از

انتخاب منفی به گزینش مثبت تغییر دهد و از صدای (أَنَا رَبُّكُمْ الْأَعْلَى) به انا عبد الله تغییر جهت میکرد و دیگر هم به حاکمیت خود بالای ملت مصر ادامه میداد.

همچنان اگر ابو جهل در برابر حق از پست فطرتی و تکبر استفاده نه میکرد بلکه به داعیه حق حضرت پیامبر اسلام صلی الله علیه وسلم می پیوست حاکمیت قریش را از دست نه میداد بلکه خود یکی از با قدرت ترین و با وجاهت ترین اشخاص همچو حضرت عمر رضی الله تعالی عنه باقی می ماند و در آن صورت صفحه درخشان در تاریخ بشریت میداشت

فرعون گرفته تا ابو جهل، از چنگیز تا انگلیس و اینکه از اتحاد جماهیر شوروی تا آمریکا همه در آغاز نبرد با گروه کوچک ولی دارای ادیال بلند، ناتوان ولی با اراده، مستضعف ولی هوشیار، کم بضاعت ولی با ایمان و دلیر مسائل را از حجم اصلی آن به مراتب کمتر زیر بررسی و تحقیق قرار داده اند و حالت را نه آنچنان که واقعاً بود تصور کرده اند، اگر فرعون در روز اول آغاز مناقشه با حضرت موسی علیه السلام این را نیز تصور میکرد که روزی در قعر دریایی مصر ناله (أَمَنْتُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا الَّذِي آمَنْتُ بِهِ بُنُو إِسْرَائِيلَ وَأَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ) را سر خواهد داد هرگز قدرت و امپراطوری خود را از دست نه میداد

همین گونه، چنگیز، انگلیس، اتحاد شوروی و اینک آمریکا اگر در آغاز نبرد با افغانهای مسلمان و راد مرد تصور انجام حتمی و راستین قضیه را میتوانستند به حالتی که دوچار هستند هرگز مبتلا نه میشدند، ولی این ابله های تاریخ نه میدانستند که در برابر کدام ملت، کدام اراده، کدام تیوری و نهایتاً کدام دیولوژی قرار میگیرند؟

اینها فکر میکردند که میتوانند توسط قدرت مادی خود بنیاد عقیدوی ملت افغان را متزلزل سازند و

جنگ با افغانها هم مثل سائر جنگ های بشری خواهد بود که طرفین قضیه اتکاء کامل به توانایی مادی دارند و انگیزه هردو جانب استوار بر منافع شخصی میباشد.

ولی اکنون لازم است که آمریکا همه حقائق را درک کرده باشد، جنرالهای آمریکایی باید بخاطر آینده بشریت از قصه های جنگ در افغانستان، همچنان از مردانگی افغانها سخن گویند و دیگر سبب نجات زورگوهای آینده شوند.

به تصور ما آمریکا اکنون فقط یک گزینه در اختیار دارد آن هم خروج بلا قید و شرط از کشور ما افغانستان است، و نیز پیشیمانی از خطاء که دوازده سال قبل آن را مرتکب شده بود.

امریکا هرگز توان آن را نه دارد که جنگ افغانستان را به نفس آرام ادامه دهد و یا افغانها را متقاعد به قبولاندن غلامی نماید، اگر آمریکا تصور داشتند پایگاه های دائمی در افغانستان را مثل که ادعا دارد داشته باشد پس باید متیقن شد که ملت ما هرگز ملت غلام فطرت نیست و نه هم در برابر تجاوز و تسخیر آرام خواهد نشست، ما به نیرو جوان خود باور داریم که تا آن زمان جهاد را ادامه خواهد داد تا که آخرین عسکر اشغالگرا نیز از تمام حدود کشور خود براند و صاحب اختیار کلی در مملکت شود.

اگر آمریکا هنوز هم ملت غیور، مسلمان و راد مرد افغان را نه شناخته باشد و در برابر آنها از ادامه جنگ سخن گوید پس منتظر افetzاح بیشتر باشد و روز فرا خواهد رسید که حیثیت باقی مانده خود را نیز به باد خواهد داد و در نهایت راه شرم آور گریز را توأم به تلفات سنگین خواهد پیمود. ان شاء الله وما ذالك على الله بعزیز

په پکتيا کې دامريکايانو له تيښتې وروسته په گڼو سيمو د اسلامي امارت سلطه ټينگه شوي ده

سنگروو ، او ددې ولايت په غرنيو سيمو کې مجاهدينو ستر جبهات درلودل ، دامريکا په خلاف جهاد کې هم ددې ولايت دمجاهدينو ونډه بارزه او دپام وړ ده ، په دې ولايت کې چې د يرغل له پيل راهيسې وسلوال جهاد پيل شوی لا هم په پوره شدت دوام لري .

دميدان وردگو ولايت د سيد اباد ولسوالۍ اوسيدونکی تکړه مجاهد مولوي عبدالکریم له تيرو دوو کلونو راهيسې د پکتيا ولايت د جهادي مسؤل په حيث دنده اجرا کوي ، نوموړی تازه د پکتيا له سنگرونو راستون شوی دی ، په پکتيا کې د جهادي حالت په اړه مو ورسره مرکه کړې چې ستاسو توجه ورته غواړو !

پوښتنه :

محترم مولوي صاحب له هرڅه وړاندې درته هرکلی وايو ، تاسو تازه د جهاد له سنگرونو راستانه

پکتيا ولايت د افغانستان په جنوب ختيځ کې پروت دی ، چې لويديځ ته يې غزني ولايت ، جنوب ته يې پکتیکا او خوست ولایتونه ، ختيځ ته يې د پاکستان قبایلي سيمه کورمه ایجنسی او شمال ته يې لوگر ولايت موقعيت لري ، د پکتيا ولايت مساحت ۲۴۳۲ مربع کيلومتره او نفوس يې نږدې پنځه لکه تنه ښودل شوی دی .

د پکتيا ولايت مرکز د گردېز ښار دی او ولسوالۍ يې سيد کرم ، احمد اباد ، جاني خېل ، زرمټ ، ارمه ، احمد خېل ، لجه منگل ، شواک ، گرده خيړی ، ځاځي اربوب ، ځمکنی او ډنډو پټان دي .

پکتيا ولايت چې پخوانی نوم يې لويه پکتيا دی خو وروسته ترې د پکتیکا او خوست په نوم ولايات جلا شوي دي ، يوه غرنۍ سيمه ده ، ددې ولايت يوازې د سيد کرم او زرمټ سيمې اوارې دي نورې سيمې يې ټولې غريزې دي ، ددې ولايت زياتره غرونه په ځنگلونو پوښلي دي ، پکتيا ولايت د شوروي ضد جهاد په مهال دمجاهدينو يو قوي

شوي يا ست ، او هلته مو په جهادي جهاتو کې له نږدې خدمت ترسره کړی ، که تر هرڅه وړاندې د پکتيا د جهادي جهاتو په اړه دسترگو ليدلی حال راسره شریک کړئ ؟

ثواب :

الحمد لله رب العلمين والصلاة والسلام على سيد المرسلين وعلى آله واصحابه اجمعين.

تر هرڅه وړاندې له تاسو هم مننه کوم ، د پکتيا ولايت د جهادي حالاتو په اړه بايد ووايم چې څومره چې زه د پکتيا په مختلفو ولسواليو او جهادي ساحاتو باندې وگرځيدلم ، له مجاهدينو سره به جهاتو کې پاته شوم ، مجاهدين او اولسي خلک مې وليدل او د دښمن وضعيت مې په مخامخ ډول مطالعه کړ ، ماته معلومه شوه چې الحمد لله جهادي وضعيت د هرکله په پرتله سړ کال مثبت او د مجاهدينو په ګټه وو .

د نظامي چارو غوندې د مجاهدينو ملکي کارونه هم پوره منظم وو ، د مجاهدينو شمير خورا زيات وو ، له حکومتي مراکزو پرته د پکتيا تقريبا ټولې اطرافي سيمې فتحه شوي دي او د مجاهدينو تر ولکه لاندې دي ، د دې ولايت يوه ولسوالۍ (ارمه) خو بشپړه فتحه ده ، چې هيڅ يو عسکر هم په کې شتون نلري ، د نورو ټولو ولسواليو د مرکز گردیز په شمول اکثر ساحات د مجاهدينو تر ولکه لاندې دي ، ديبلګې په توګه که د پکتيا لويديځ ساحات وښييو له مرکز گردیز نه نيولې و بيا تر پکتیکا او د غزني ترحدودو پورې دښمن يوازې له گردیز څخه ښرنې ته په تللي سرک باندې پوستې لري او همدا سرک يې دخپلو اکمالاتو لپاره ټينګ کړی دی ، نور دغه ساحه ټوله د مجاهدينو تر ولکه لاندې ده .

بله مهمه خبره داده چې د دښمن جنګي مورال يو مخ له منځه تللی ، پخوا به موږ ليدل چې دښمن به د مجاهدينو د له منځه وړلو لپاره ډير تلاشونه کول ، مګر اوس موږ وليدل چې دوی يوازې دې ته متوجه وو چې څرنگه خپل ځان وساتي ، نوريې هيڅ تعرضي برنامه نه درلوده .

نو الحمد لله عمومي وضعيت ډير د خوشالي وړ وو ، د مجاهدينو په وړاندې کوم مشکلات نه وو ، او د اولسي خلکو همکاري هم له مجاهدينو سره زيات وه .

پوښتنه :

په دې وروستيو کې د افغانستان له مختلفو سيمو څخه خارجي يرغلګر تنبتي که دا راته وويست چې د پکتيا له څومره سيمو خارجيان تنبتيدي دي ؟

ثواب :

په پکتيا کې هم له ډيرو سيمو څخه امريکايي يرغلګر تنبتيدي دي ، له دې جملې په زړمت کې چې پخوا دوی ډيرې قرارګاوې درلودې اوس يوازې په يوه قرارګاه کې پاته دي له نورو وتلي دي ، د پکتيا په ختيځو ولسواليو ځمکني ، ډنډو پټان ، او ځايو په سيمه کې دوی يوازې د شهنرو په يوه قرارګاه کې پاته دي ، د گردیز او خوست ترمنځ د ځدراڼو په غرنیو سيمو کې چې دوی ډيرې قرارګاوې درلودې له هغو ټولو هم تنبتيدي دي .

د امريکايانو له تينبتي وروسته په سيمو باندې د مجاهدينو سلطه ټينګه شوي ده ، د پکتيا دوه مهمې لارې د گردیز - غزني او گردیز - ځمکنیولار د دښمن په مخ تړل شوي دي ، په دې لارو په بشپړ ډول د مجاهدينو واک دی ، دغه راز په نورو لارو باندې هم

مجاهدينو کولای شي ، همیشه تلاشي وکړي ، ددښمن افراد تعقيب کړي او دانتقالاتو مخه يې ونيسي .

دغه راز دوزي ځدران ولسوالۍ په سروخیلو سیمه کې داخلي عسکرو نیت درلود ، چې دلته عملیات وکړي او یوه قرارگاه جوړه کړي ، دوی دې سیمې ته په ډیر قوت راغلل ، مگر په کوم ځای چې مېشت شوي تراوسه همالته محصور پراته دي ، چې هیڅ لاسته راوړنه هم نلري .

پوښتنه :

هر پسرلی دښمن دخپل پوځي زور بنودلو لپاره هڅه کوي یو لړ عملیات ترسره کړي ، په پکتیا کې ددښمن دعملیاتو ، چاپو او پوځي بریدونه سرچنۍ وضعه څرنگه ده ؟

پوښتنه :

د ورځینو عملیاتو او ددښمن د تلفاتو په اړه ستاسو نظر څه دی ، چې دپخوا په نسبت دغه کچه زیاته شوي که کمه شوي ده ؟ دغه راز که دمجاهدینو دتلفاتو په اړه هم معلومات راکړئ ؟

ځواب :

د ورځینو عملیاتو کچه خودهرکله په نسبت زیاته شوې ده ، او ددښمن وضعیت هم ډیر کمزوری شوی دی تردې چې دښمن اوس دځمکې له لارې هیڅ عملیات نه شي کولای ، د ورځینو عملیاتو کچه دهرکله په نسبت سرکال زیاته ده ، خو البته د خارجي یرغلگرو دمرگ ژوبلې کچه ښايي کمه شوي وي ، ځکه چې خارجي یرغلگراکثره وتلي دي او کوم یې چې پاته دي هغه په خپلو قرارگاوو کې پراته دي او کله هم له خپلو او بهرنه راوړي .

دمجاهدینو دتلفاتو په اړه باید ووايم چې پخوا ته په پام سره دمجاهدینو تلفات تقریباً په نشت حساب وو ، ځکه پخوا ددښمن لخوا زیاتره مؤثر بریدونه چې مجاهدینو ته یې تلفات اړول دشپې دچاپو په ډول ترسره کیدل مگر دامریکایانو په وتلو سره ددوی چاپې هم ختمې شوي دي .

ځواب :

وراندې مې وویل چې دښمن دعملیاتو وس او مورال بایللی دی ، ددښمن هوايي چاپې او شپني عملیات چې پخوا دمجاهدینو دشهادت لوی سبب وو ، اوس قطعاً نشته ، دښمن یوازې د بې پیلوټه طیارو له لارې کوبښ کوي مجاهدین په نښه کړي ، مگر څرنگه چې مجاهدین احتیاط کوي نو ددښمن دغه عملیات دومره مؤثر نه دي .

د پوځي عملیاتو په اړه باید ووايم چې سرکال دښمن تراوسه کوم دپام وړ پوځي عملیات نه دي کړي ، یوازې نږدې یوه نیمه میاشت وړاندې دوی دپکتیا په زرمټ کې درې ورځني پوځي عملیات اعلان کړل ، خو ددې عملیاتو په مهال چې زه هلته په سیمه کې وم ، کله چې دسهاکو په ساحه کې ددښمن ټانگونه دمجاهدینو سیمې ته داخل شول ، نو پرته له دې چې څه پرمختگ وکړي ، له غرمې ترمانډامه ورباندې ۷ درنې چاودنې وشوې ، ټانگونه اوپوځیان یې له منځه لاړل او سخت درانه تلفات ورته ورسیدل ، له همدې چاودنو سره ددښمن عملیات په ټپه ودريدل ، او کوم پرمختگ یې ونه کړای شو ، دښمن په راتلونکو ورځو

پوښتنه :

امريکايي يرغلگر چې کومې سيمې پرېږدي ، نو تر ډيره ددوی اتکاء په اربکيانو يا محلي پوليسو باندې وي ، چې په ځينو سيمو کې دوی له هغه وروسته له سيمو وزي چې دغه وسلوال په خپل ځای پرېږدي ، آيا په پکتيا کې هم دوی داسې کوم پروگرام ترسره کړی او اربکيان يې جوړ کړي دي ؟

ځواب :

امريکايانو په تيرو څو کلونو کې ډيره هڅه کړې وه چې په پکتيا کې اربکيان جوړ کړي خو دوی نه وو بريالي شوي او دخلکو له خوا څخه رد جواب ورکړل شوی وو .

مگر په دې وروستيو کې چې امريکايانو يو مخ په تېښته مجبور وو ، په تير مني او ژمي کې چې په ساحاتو کې مجاهدينو کم وو ، خارجيانو ډير کوبښن وکړ چې اربکيان جوړ کړي ، له ټولو کوبښونه سره سره دپکتيا په اکثره ولسواليو کې دوی بريالي نه شول چې داربکيانو په نوم څوک استخدام کړي ، خو يوازې په جاني خيلو ، ځاځيو او ځمکنيو ولسواليو کې دوی په محدود شمير اربکيان جوړ کړل .

خو ددغو اربکيانو شمير خورا کم وو په جاني خيلو کې دوی يوازې په دريو کليو کې چې دولسوالۍ دمرکز دريو خواوو ته پراته دي ، دوی اربکيان جوړ کړل ، خو الحمدلله دپسرلي په راتگ سره او داسلامي امارت دعوت او ارشاد د پروگرام په تعميل سره اوس له دې جملې په جاني خيلو او ځاځيو کې هغه اربکيان چې دوی جوړ کړي وو بيرته په تسليميدو دي .

په جاني خيلو کې ددوو کليو اربکيانو خپلې وسلې مجاهدينو ته وسپارلې ، او په تيرو کړنو توبه گار شول ، ديوه پاته بل کلي اربکيانو هم رابطه کړي ده ان شاءالله په نږدې راتلونکې کې به هغه هم له مخالفته لاس واخلي په ځاځيو کې هم لسگونه اربکيانو تسليم شوي او لا هم دا بهير دوام لري چې هره ورځ گڼ شمير هغه کسان چې امريکايانو وسلې ورکړي دي خپلې وسلې مجاهدينو ته سپاري ، اوس فی الحال يوازې د پکتيا د ځمکنيو ولسوالۍ د شهنو په ساحه کې اربکيان شته ، خو د جاني خيلو او ځاځيو د تسليمۍ بهير په هغوی هم اثر کړی دی ، او الله تعالی ته اميد شته چې په دې ساحه کې به هم مشکل رفع شي .

بايد ووايم چې دالله تعالی په مرسته په پکتيا ولايت کې ددښمن دغه دسيسه يو مخ له منځه تللي ده ، او مجاهدين توانيدلي چې ددښمن يو اوږد پروگرام دعوت په توسط سره ناکام کړي .

پوښتنه :

له ولس سره دمجاهدينو درابطې په اړه که معلومات راکړئ چې آيا عام ولس له مجاهدينو خوښ وو ؟

ځواب :

داسلامي امارت مجاهدين چې يوازې نظامي فعاليتونه نلري بلکې دا ولس دخدمت او هوساينې لپاره يې قضايي ، تعليمي او اصلاحي خدمتونه هم شته ، کله چې عام ولس دحکومتي فساد او ظلم په مقابل کې دمجاهدينو شفاف او پاک خدمتونه گوري ، نو د ډيري خوشالي او وياړ احساس کوي .

گتلی ، چې اوس ورباندې دهیڅ افغان باور نه دی پاتې .

پوښتنه :

او په پای کې محترم مولوي صاحب که د پکتیا د خلکو یا د افغانستان د خلکو په نامه کوم پیغام لرئ موږ به یې د خپلې نشریې له لارې ورته ورسوو .

ثواب :

د خپل مسلمان اولس په نامه مې پیغام دادی ، چې لکه څرنگه چې دیرغل په تیرو دوولسو کلونو کې یې خپله حوصله او مورال له لاسه ورنکړ په راتلونکي کې هم په خپل جهادي هوډ محکم واوسي ، لکه

څرنگه چې مجاهدین اوسیدلي همداسې مجاهدین واوسي .

باید زموږ اولس دې ته متوجه وي ، چې امریکایان ډیر بې رحمه او چالاک دښمنان دي ، دوی چې په

افغانستان کې یې شکست خوړلی خامخا به کونښن وکړي چې د شومو دسیسو په عملي کولو سره له افغانانو بدل واخلي ، زموږ اولس باید ددوی دسایسو ته متوجه وي ، او اجازه ورنه کړي چې دیرغلگرو او دهغوی دلا سپوڅو ارمانونه په دې هیواد کې ترسره شي . ۲۰۱۳/۷/۲۴ میلادي

په پکتیا ولایت کې که په تعلیمي برخه کې ووايو د حکومت دواک په سیمو کې هم مکاتب شته او د مجاهدینو دواک په ساحو کې هم ، مگر د مجاهدینو دواک د سیمو تعلیمي نظام په مراتبو تر هغه تعلیمي سیستم ښه دی چې د حکومت تر کنترول لاندې دي ، ځکه د حکومت په ساحو کې د ټولو اداراتو غوندې د معارف کارکوونکي هم خودسره دي ، که ښوونځي ته استاد یا شاگرد حاضري ورکوي یا یې نه ورکوي ، کومه پوښتنه او مراقبت نشته ، مگر مجاهدین د خپلو ځانگړو مسئولینو په توسط د معارف ادارې تر ځانگړې مراقبت او نظارت لاندې ساتلی دي ، همیشه د استادانو او شاگردانو حاضري تعقیبوي ، او د معارف ټول اصول لکه څرنگه چې لازم دي هماغسې

تطبیقوي ، له همدې امله خواوس حکومتی چارواکي هم په دې اعتراف لري چې

د مجاهدینو په سیمو کې تعلیمي سیستم ډیر بریالی دی .

دغه راز د قضا په برخه کې مجاهدین د هرې ولسوالۍ په سطحه ملکي تشکیلات او محاکم لري ، چې عام خلک یې له پریکړو خوندي دي ، ځکه بالمقابل د کرزي حکومت خو په فساد کې لومړی نمبر مقام

دمیدیا تود چکر او اسلامي نړۍ

فرهاد

تابع گرځولي، پرېل سپیناوي: په نړۍ کې خلک دمیدیا په فکر، فکر کړي، دمیدیا په سترگو لیدل کړي، دمیدیا په غوږونو اوریدل کړي او دمیدیا د تخمینونو په ترازو تول کړي...

له تاریخه خبر لوستوال په دې حقیقت ښه پوهیږي چې د صحافت، میدیا او ژورنالزم اصطلاحات وروسته ایجاد شوي خو استعمال یې له ډېر پخوا څخه کید، بلکې په کال ۱۸۹۷ ز کې چې دنړۍ څخه درې سوه یهودي مفکران راټول شول او په دې یې بحثونه کول چې دوی څنگه کولی شي چې په ټوله نړۍ مونځلي څښي کړي؟ هغوی ددې لپاره دوه مهمې پرېکړې وکړې:

لومړۍ: د ټولې نړۍ په تیلو، سرو زرو، او طبعي زخیرو د قبضي موندلو نظریه یې وړاندې کړه او ددې لپاره یې عملي کړنلاره هم وړاندې کړه.

دوهم: دمیدیا اهمیت منلو تر څنګ یې اددې لپاره چې میدیا د ځان کړي جلا عملي کړنلاره تصویب کړه.

د هغه راوروسته تر ننه پورې نړیواله میدیا د یهودو په بشپړ واک او قبضه کې ده او نړۍ کې ترې د یهودي اهدافو او گټو لپاره د یوې قوي دفاعي او اقدامي وسلې په حیث کار اخلي، دنوري نړۍ د اذهاټو او فکرونو ډارولو او تغیرولو په لړ کې ورنه اعظمي گټه پورته کوي

له شک او تر دې پرته اوسنی دور دمیدیا او صحافت دور دی له یوولسم ستمبر وروسته د جنگ لپاره د توپک، توپ، ټانک، او طیارې په ځای میدیا د قوي او مؤثري وسلې په حیث وکارول

صحافت عربي لفظ دی، چې له صحیفې اخستل شوی، صحیفه هغه لیکل شوي مواد دي، چې وخت په وخت خپریږي، لکه ورځپاڼې، اوونیزې، پنځلسیزې او میاشتیزې مجلې او جریډي شوي، دې ټولو ته صحافت ویل کېږي

غرض دا چې صحافت د لیکل شویو موادو پورې اړه لري، خو اوس یواځې د لیکلو موادو پورې خاص ندي، بلکې دمیدیا دواړو ډولونو ته که هغه چاپي ده، لکه ورځپاڼې، مجلې، او جریډي او که برېښنایي ده لکه ټلويزون او راډیو شوه صحافت ویل کېږي.

د صحافت د استادانو په وینا: صحافت یا میدیا یواځې دخپل مافي الضمیر اظهار ته نه وایي، بلکې دخپلو لوستونکو او کتونکو اذهان دخپل مافي الضمیر سره برابره جوړول غوره صحافت دی، که څه هم عموماً په پروپاګند کولو د صحافت او میدیا اطلاق کېږي، خو ددې باوجود پوهان په دې اتفاق لري چې میدیا او صحافت د عامه پوهاوي لپاره تر ټولو ښه مؤثره زریعه ده.

له شک پرته که میدیا وغواړي نو په آسانه کولی شي چې یوه ډله یا تن د عامه مقبولیت معراج ته ورسوي او په مقابل کې یې بله ډله یا تن دومره سپک اوسپور کړي چې هغه په تحت الثری کې و غورځوي.

له زمري نه میړی اوله میړي نه زمري جوړول دمیدیا د چپ لاس کار دی، هم دا وجه ده چې نن سبا میدیا په ټولنه دومره اغیز او تاثیر لري چې خلکو په غیر محسوس ډول خپل اذهان دمیدیا

نهایتی مؤثر دی، په ځانګړي توګه د ځوان نسل په بې لارې کولو کې مهم نقش لري، مسلمانان کولی شي چې د یوې غښتلي میډیا په جوړولو سره له خپلو معنوي ارزښتونو دفاع وکړي، خپل ځوانان د انحراف او بې لارېتوب څخه وژغوري

بل ستم دادی چې د همدې کفری میډیا له څپونه وخت په وخت د مسلمانانو په نامه د کارپوهانو په نومونو د ګډو میزونو په ترڅ کې د مسلمانانو په لباس کې داسې افکار خپروي چې هغه د اسلام یو ډېر مسخ شوی شکل ښیي په وړاندې ږدي، هغوی په ښکاره د اسلامي شریعت حکمونه دخپلو فرسوده اذهانو تابع بولي، هغوی ددې په ځای چې نړۍ کې د مظلومو مسلمانانو سره خواخوږي او همدري ښکاره کړي سرچینه د ظالم داعیه برحق بولي، مظلوم مسلمانان ګرم او پرېه وړاندې کوي ددې وجه داده چې هغوی د ډېرو معاش خواره دي، له خولونه یوازې هغه الفاظ اوتوري وباسي چې په هغو ترې یهودي اونصراني بار دران یې خوشحاله کېږي

په دې لړ کې واقعاً کوم اسلامي قلموال اولیکوال چې د میډیا په پراخ او اوږده میدان کې د اسلامي اقدارو څخه د دفاع لپاره لیکنې او قلمي مبارزه کوي د ستاینې او شاباسي وړلو حقدار دي هغوی په ډېرو کمزورو وسائلو ډېر مختللي میډیا مقابلي ته ملا تړلي، دنړۍ نور مسلمانان باید د هغوی حوصلې لوړې وساتي، د هغوی په نوازش او پالنه کېدې له بخل او غفلت څخ کار وانخلي ولې له دې پرته د ۲۱ مه پېړۍ د مسلمانانو ډېري لپاره هیڅ چانس نشته ولې د کفر له متحد ځواک سره د غره تر هغه ناشونې ده خو چې په هغوی باندې بیرته د هغوی له خپلې وسلې او مورچې برید ونشي، له دې وجې اشته اړ نیاده چې دنړۍ اسلامي هېوادونه په دې اړه نور چوپ پاتې نشي، او په دې اړه مسؤلانه ګامونه واخلي، او په دې باید غور وکړي چې ولې مسلمانان پر لېسې د ذلت په حالت کې قرار لري د کافرانو ډېریدونو او یرغلونو ښکار دي؟ او د میډیا له لارې کېدونکې پروپاګانده په مخنیوي کې تر اوسه پورې پاتې دي؟

شوه، د پته په پام ویلای شو چې نن ورځ تر ټولو تود جنګ د میډیا په محاذ روان دی، د حرب اوضرب په ځای د میډیا اوصحافت ډګر ډېر تو دی، اوس بری یا شکست چې څومره تر جنګي تجربو او پوهې پورې تړلی دی له دې نه زیات د میډیا تر پر و پاګند پورې هم اړه لري، هم د امیل یاده چې دیوه ډېر بې زړه سړي نه زمري اوله زمري نه گیدې جوړولی شي، له فاتح نه مفتوح اوله مفتوح فاتح جوړولی شي

داسمه ده چې اسلام د دغه ډول صحافت او پر و پاګند اجازه نه ورکوي، خو دا هم روښانه ده چې اسلام هیڅکله هم د میډیا د اهمیت نه انکار نه کوي، اسلام د ابلاغ اهمیت نه یوازې مني، بلکې استعمال یې ضروري بولي، د حق د احقاق او د باطل د ابطال لپاره یې موږ نه وسله مني

خو افسوس! چې د میډیا میدان اغیارو قبضه کړی دی، اومسلمانان پکې وروسته پاتې دي، خوددې باوجود له میدان نه تېښته دستونزو حل نده بلکې په میدان کې ودریدل او استقامت بری دی، اوس چې د میډیا بشپړ واک د یهودو اونصاری سره دی، هغوی چې هر چیري هم په مسلمانانو د یرغل تاییا ولري نولومړی تر هر څه د میډیا د څپو له لارې خپل ځواک اوزور شیندي، له دې لارې مسلمانان مرعوبوي او دخپلو ناروا اود منلو ته یې اړ کوي تر ډېره د هغوی دغه کوښښونه بریالي هم دي.

په دې حالت کې د هغوی د مقابلي لپاره د اسلامي میډیا صحافت اړتیا ډېره زیاته ده ولې ښکاره ده لویدیځ دخپلې میډیا له لارې داسې پوچ تبلیغ او پر و پاګند کوي چې په ترڅ کې یې په ښکاره لوړ انساني او اسلامي اخلاق، سیاسي او کلتوري اقدار تر ښوولاندې کېږي، یواځې اسلامي نړۍ د کفری نړۍ د دغه یرغل مخه په فعاله او غښتلي میډیا باندې نیولی شي، چې خپله د پیاوړي اوموثرې میډیا څښتنان شي او د اغیاروهر پروپاګانده ته غاښ ماتوونکی ځواب ووايي

بل څنګه چې نړۍ کې د میډیا څخه د فحشاوو، بې حیاتب اولوڅتوب لپاره کار اخستل کېږي چې په دې لړ کې یې تاثیر

د اسلام اوسیکولرزم ټکر

د سیکولرزم پلویان حافوته په ډېر ویاړ سره سیکولرستان وایي او چې واک ته ورسېږو سیکولرزم به خامخا پلي کړو، ولې د سیکولرزم پرته د هېواد ترقي ناشوني ده په دې لړ کې مغوی خپل دلایل وایي

ددې په مقابل کې دیني ډلې یا حلقې اسلامي نظام غواړي، مغوی د اسلام سیاسي او اقتصادي نظام د نجات او نلاج لپاره یواځینی ضامن نظام بولي ولې اسلام الله (ک) د انسانانو د دنیا او آخرت د نجات لپاره غوره او مرالیرلی دی، اوله مغو ټولو نیمګړتیاوو او ناقصونه پاک دی چې په سیکولرزم کې شته دي، ولې اسلام د انسانانو خالق جوړ کړی دی، پکې د هر تبعیض او توپیر پرته د ټول بشریت مصالح، سوکالي او ترقي په پام کې نیول شوي ده او د همدې لپاره دنیا ته مرالیرل شوی څو انسانانو ته، الله (ک) او د هغه د رسول (ص) د حکمونو په پیروي کې ډاډمن ژوند ورسکړي.

اوس راوړدیته چې سیکولرزم څه بلادی؟ کله او ولې پیدا شو؟

ددې پوښتنو د ځوابولو څخه وړاندې د سیکولرزم شالید څېړو: تر څلورمې عیسوي پېړۍ عیسوي دین ته هیڅ مقبولیت نه و، پر څه، د رومي سلطنت د زوال وروسته د عیسویت عروج پیل شو، د روم سلطنت هغه خپل د رسمي دین په توګه اومانه، د هغه وروسته د کلیسایي سیاسي تنظیم جوړ شو، دا چې په مقابل کې یې څو اک نه و، له دې وجې ورته په اسانه دا

قتدار واګې په لاس و مرغلي، پادریسان یې تاجه پاچایان شول او د کلیسا د ترقۍ دوره پیل شوه، تردې پورې چې ټول واکمن د کلیسا تر محروکمر لاندې شول، کلیسا کې میشت پادریان د انسانانو او خداي تر منځ رابط ګڼل کېدل، بل لورته دا چې عیسوي دین د ټولنې اوسیاست په بامه کې هیڅ اصول نه درلودل او د عیسی (ص) لارښوونې یواځې داخلاقي شریعت په اړه راټولي وې، د کلیسا واکمن او منصب د امران ولګیدل مغوی پکې د سیاست فلسفه او ټولنیز اصول ځای کړل، مغوی خپل وضعي قوانین په خلکو مسلط کړل، له ځانه جوړه قوانینو ته یې د خدايي قانون نوم ورسکړ، په دې سره د کلیسایي پاپ د عیسویت نړۍ د دنیاوي اورو حاکمې چارو څښتن شو، ددې دیني واکمني اصول له دین څخه نه واخستل شوي، بلکې د کلیسا منصب د امرانو لخوا جوړ شوي وو، د اطاعت لپاره د مغوی لویه وسله له عیسویت څخه وېستل و، چې هر وخت به یې یې دریغه استعمالوله، ددې په ضد سخت غیر ګوښه را پورته شول تر ټولو اول د فرانسې پاچا د کلیسا د سلطې څخه ځان ته ازادي تر لاسه کړه، په دې توګه ګرامر، ګرامر د کلیسا واکمني کمزوري کیده تردې پورې چې بالاخر ختمه شوه.

د قرون وسطی لوی منکر چې د پاپیت شدید مخالف و، هغه "مارسیو اف پیاډو" نومید، هغه د کلیسا له تنظیم سره سخت مخالف و، او د هغه په پالیسي یې سختې نیو کې درلودې هغه د ټولو ناخوالو مسئولیت د کلیسا په غاړه اچوه، د حقیقت دی

چې د کلیسا منصب د امران نه، یواځې د اچې د دینې چارو
تیکه د امران وړ بلکې له ټولو قوانینو څخه په مصونیت کې
هر څول مروا او ناروا عیشونه کول د عامو خلکو د اصلاح سره
یې چندان علاقه نه لرله.

د کلیسا په مخالفو اشخاصو کې یو لوی نوم د "میکا
ولس" دی چا چې په لومړي ځل داپه څرگند وویل: چې
د عیسویت اخلاقي لارښوونې د هېواد د سیاسي چارو سره هیڅ
اړیکه نلري، هغه د هېواد د سیاسي چارو له دین څخه جلا
کولو هڅې پیل کړې، سیاست یې له دینه جلا کړ، په دې سره
د دواړو لارې هره جلا شوي، دین د شخصي معاملاتو او چارو
لپاره خاص کړای شو او د هېواد سیاست ته د عقل او تجربې له
زاوي ګټه پیل شوه، په دې توګه د سیکولرزم حاصل دا
مراوړي: سیکولرزم دوه بڼې لري ۱. دین له ټولنیزو چارو
سره اړیکه نلري ۲. په پریکړو کې حاکمانه رول به د
خلکو یاد هغوئ داستازو وي، څنګه چې په لویديځ کې خلک
د خپلو مروا او ناروا دواړو غوښتنو سره سر پرېکړې کوي،
د سیکولرزم پلویان دلته هر مغسي هر کول غواړي، په
اسلامې هېوادو کې هر د هغه نظام پلي کولو لپاره ګوښتونډ
کوي، د سیکولرزم مطلب دادی چې ټولنه هر څه غواړي، هر
فیصله کوي، حلال حراموي، که حرام خلکوي، مذهب او دین
په هغه نه چلېږي!

د مسلمانانو په هېوادو کې ازاد خیال او غرب پلوي اسلام
ته هر دفاشزم په نظر ګوري، څنګه چې په لویديځ کې
عیسویت ته ګڼل کېږي هغوئ دلته هر دین د ترقۍ په وړاندې
خنډ بولي، هغوئ غواړي چې دین او سیاست سره جلا کړي،
دهغوئ په ناقص ګومان دین د ترقۍ په وړاندې خنډ دی ددې
لپاره هیڅ کوم معتول دلیل نلري یواځې د دین په لویديځ کې
دواړه سره جلا دي! هر هغه پیروي کوي

هغوئ اسلام ندی مطالعه کړی یواځې د لویديځ وړند
تقلید کوي، حال دا چې د اسلام او عیسویت ترمنځ دزمکې او

اسمان توپیر دی، ولې عیسویت د پادریانو د خوشاخته نظر ونه
دین دی او پکې دهغوئ رای ته دوحې په سترګه ګڼل
کېږي او هر چې دسلام معاملې ده هغه ددې څخه جلا ده،
اسلام هیڅکله ذاتي او شخصي معاملې نه بلکې د ټول ژوند
لپاره پوره ضابطه او قانون دی، اسلام یواځې تر څو عباداتو او
اخلاقیاتو محدود ندی، دلته دهرې شعبي لپاره خپل اصول
او مقررات ټاکلي دي د سیاست، معیشت او معاشرت لپاره
روښانه اصول معلوم دي.

اسلام او حکومت له یو بله نه جلا کېدونکې دي،
دواړه له یو بل پرته نشي تر ګډای، د اسلام مثال دیوې ودانۍ
دی، او حکومت دهغې ودانۍ ساتونکی دی، دهرې ودانۍ
چې بنیاد نه وي هغه پر یوزي، دهرې ودانۍ چې ساتونکی نه
وي هغه لوټ کېږي، اسلام په یوه سر کې ددوه سترګو پشان
دی هیڅ سر ی دانه غواړي چې څما یوه سترګه بس ده دوه مه
اوباسی، هر د امر از اسلام د مسلمانانو یواځینی متحرک ځواک
دی او اسلام د مسلمانانو د اجتماعیت ی مرکزیت دی.

دنړۍ په کومو هېوادو کې چې سیکولر حکومتونه
جوړ دي هلته په مسلمانانو باندې زمکه سره تې ده، بریتانیه
چې سیکولر هېواد دی هلته له مسلمانانو سره بدروش کېږي،
امریکا سیکولر هېواد دی پکې له اسلام او مسلمانانو سره
ناوړه امتیازي مریه کېږي، هندوستان یو سیکولر هېواد دی
پکې له مسلمانانو د بغض او له عناد نه ډک چلند کېږي
او یواځې دهندو مذهب د ترویج لپاره کار کوي لنډه دا چې
سیکولرزم یو نا کام او بدنام نظام دی چې هیڅ اخلاقي
حدود او قیودات نلري، پکې هر ناروا روا ګڼل کېږي، له
دې وجې سیکولرستان دي دلته هغه نسخي نه عملي کوي له
کوم نه چې خپله د لویديځ د سالر ضمیر د رلودونکي وګړي
دوه پوزو ته راغلي، که دوی ورسېسي لیونې اړولېاندوي
ورسېسي هلته ته دي ورشي، مسلمانانو او په خاصه افغانانو ته
د دغه غیر فطري نظام له راوروړنه الامان!

د فقي تاريخ

دوهمه برخه

ليکوال د اسلامي نړۍ فقه عالم در کشر محمد حميد الله (مرح)
ژباړه شهاب منصور

راغلي دي چې هغه دې رحم کړای شي او دهغو لپاره چې ودونه يې نه وي کړي دهغوئ د زنا صورت په اړه د تورات حکم دا دی چې له هغوئ نه دې مالي جرمانه واخستل شي اوبس ، دا قانون قرآن منسوخ کړی ، ولې يواځې په جرمانه اخستو بيا کول بډاخلاقي نوره هم زياتوي ، په ځای يې بل مؤثر قانون اړتيا وه ، نو دا حکم يې وکړ چې سل "ډري" دي ووهل شي ، هر کله چې مونږ دامومو چې په قرآن مجيد کې يو پخوانی حکم د سکوت په غوره کولو سره پخپل حال پرېښودل شوی او بله برخه يې په صراحت سره منسوخ کړای شوې ، نو دا دواړه د اسلامي قانون برخه شوي او په دواړو باندې عمل واجب دی ، ځما موضوع دا وه چې د پخوانيو پيغمبرانو په شريعتونو باندې د مسلمانانو لپاره هم عمل واجب دی ، خو په دوه شرطونو: يواځې قرآن مجيد پکې ترميم او بدلون نه وي کړی ، بل مونږ ته د بډا اعتماد طرقي په واسطه رسيدلی وي .

اوس مونږ د اسلامي قانون د ترقۍ په اړه يو بل اړخ را اخلو! د قانون څه برخه په بڼه صراحت سره قانون جوړونکي يعنې الله (ﷻ) او دهغه رسول (ﷺ) ترمونږ را رسولې ، دهغه په جوړولو کې انسان کوم رول نلري ، که په قرآن او حديث کې سکوت (چوپتيا) شوی و ، څنگ چې ما وړاندې د معاذين جبل (AA) د حديث راوړو په مهال وويلې چې : په دغسې حالت کې بيا اجتهاد کولو ته ضرورت لرو ، يعنې د تفکر او خپل سليم عقل له پلوه که مونږ کومه قاعده استنباط کوو ، هغه به مناسبه وي ، زموږ عقل اوزمونږ ضمير به يې قبلوي ، دا کار قانونپوهان کولی شي بل څوک نه ، فرض کړئ يو طبيب دی د قانون جوړولو سره هغه

دا چې اسلامي قانون کې ماخذونه لري او په هغو کې د پخوانيو پيغمبرانو شريعتونه هم راځي ، ددې لپاره يو مثال درکوم ، څو ځما مفهوم ناستوته په بڼه توگه څرگند شي ، د عظيم الشان قرآن په "نورسوره" کې د زنا سازاسل "ډري" ښودل شوي او په اسلامي قانون کې دا الله (ﷻ) د استازي (حضرت محمد ﷺ) د عمل په اساس دواړه کړيو لپاره د زنا په صورت کې د "رحم" يعنې په کاپو دهغوئ دوښمنو ذکر هم راغلی ، اوس پوښتنه داده چې داد "رحم" حکم يعنې د کاپو په وېشتو د تورنو (مجرمانو) وژلو اساس څه دی ؟ ولې په عظيم الشان قرآن کې خوددې ذکر ندی راغلی ، له دې وجې له ډېرو خلکو سره دا بډ گومانې پيدا کيدای شي چې درحم قانون به اسلام کې نشته ، يواځې سل "ډري" وهل راغلي او همدا بس دي ، خو که غور وکړو يقيناً به جوته به شي چې دا انگيرل په ځای اوسهې ندی ، ځکه په عظيم الشان قرآن کې "بالواسطه" دغه قانون شته ، هغه داسې : قرآن وايي : ناستي دهغو پيغمبرانو چې وړاندې تير شوي په قانون عمل وکړئ ! او درحم په اړه قانون په تورات او انجيل دواړو کې راغلی و ، رسول (ﷺ) هم هغه قانون توثيق او قبول کړی ، دا قانون اگرکه په قرآن کې نشته ددې معنی داشوه چې عظيم الشان قرآن هغه قانون ندی منسوخ کړی ، هر کله يې چې ندی منسوخ کړی ،

ددې معنی داده چې هغه پخپل حال پاتې دی ، چې کله پخپل حال پاتې شو نو مونږ لپاره هم قانون دی ، مونږ ندی جوړ کړی ، بلكې دخدای (ﷻ) جوړ کړی قانون دی ، مونږ ته وړباندې عمل واجب دی ، ځکه په تورات کې دواړه شويو د زنا کولو صورت په اړه په صراحت سره

سروکارنلري، يا ډوډي پخونکي (ناناي) له قانون جوړولو سره هيڅ نسبت نشته هم داسي نور... دقانون جوړولو کار دقانون دمتخصصو دنده ده دبل چاکارنډی، له دې وجې مونږ گورو چې په اسلامي ټولنه کې دقانون جوړولو کار څوک کوي اوپه قانون پوهيدونکي څوک دي؟ دادوه ډوله خلک دي يواځه محکمه، دويم فقهاء او مفتيان له چانه چې مونږ تل دقانون په اړه پوښتنې کوو، چې دقلانۍ مسئلې په اړه څه حکم يا قانون دی؟ هغوئ مونږ ته ښيي چې دا اسلامي قانون يا حکم دی، خوفقيه اومفتي نفاذ نشي کولی، ددې توپير باوجود دواړه ذيلي قانون جوړوي، داساسي قانون حيثيت خودقرآن اوحديث دی، خوکه کله قرآن اوحديث ساکت (چوپ وي) هلته هغوئ داجتهاد اواستنباط له لارې دقانون معلومو کوشښونه کوي، هغوئ مونږ ته دقانون ښودنه هم کوي اوپه مونږ دباندي يې نفاذ هم کوي!

يو مثال تاسوته درکوم په قرآن مجيد کې دغله لپاره سزا ټاکلې ده، خوکه يوتن کفن پټ کړي، يعنې ديو داسي چا څخه مال واخلي چې هغه دفاع نشي کولی يعنې دکوم مړي قبر پراښي په قبر کې دننه دهغه نه کفن وباسي ايا دېته هم غلا ويل کېږي؟ زمونږ فقهاء وايي: چې داغله نده، پوښتنه داده چې دکفن غلا کولو سزا څه ده؟ ايا هغه سزاده کومه چې دعامي غلا لپاره ده، که ددې لپاره کوم بل قانون ته اړتيا ده؟ په دې کې سيوا داستنباط اواجتهاد، دغور وفکر کولو اودقانون معلومولو پرته بل صورت ممکن ندي، ولې چې په قرآن مجيد کې ددې ذکر ندي راغلی، په دې صورت کې زمونږ فقهاء استنباط کوي اواستنباط لپاره دقياس څخه کار اخلي، زه تفصيلاتو ته نه زم يواځې تاسوته مثالونه درکوم څوپو شو چې په کومو، کومو صورتونو کې فقهاوو، مفتيانو اوقاضيانو ته دقانون معلومولو اوپه قانون کې دزياتونې اړتيا راځي؟ ولې دغلا په اړه قانون معلومو خودکفن پټولو په اړه قانون نه و، هغه چې کله زمونږ قاضي اومفتي معلوم کړ، نورمونږ دقانون جز شو، په دې سره زمونږ په قانون کې زياتونه راغله، داکار درسول الله (ﷺ) په دور کې هم ليدل کېږي څنگ چې په يوه حديث کې په صراحت سره راغلي: رسول الله (ﷺ) خلکو ته وويل: که دهر څېز په اړه معلومات غواړئ ټوله ابوبکر صديق نه پوښتنه کوئ، حضرت ابوبکر صديق (RA) قانون پوو، صحابه کرامو ددې لپاره چې په هره مسئله کې

رسول الله (ﷺ) ته زحمت ورنکړي، تلل له ابوبکر صديق (RA) څخه يې پوښتل، هغه ته يوډول اجازت و، چې دور، ورو مسائلو په اړه فتوا ورکړي، که مسئله په مشکله وه ابوبکر صديق (RA) به هغوئ ته ويلي: تاسي انتظار شئ ازه به دې اړه له رسول الله (ﷺ) څخه پوښتنه کوم بيا به ووايم درته، اوکه له وړاندې به ورته معلومه وه هغوئ ته يې ويلي: په دې اړه درسول الله (ﷺ) دا حکم کړی دی، په دې عمل کوه، نو د قضا او فيصلو لړۍ له نيوې دور څخه شروع شوي، ماته داندۀ معلومه چې دمفتيانو شمېر څوتنه وو؟ يواځې يوه واقعه څما په ذهن کې شته هغه ما بيان کړه، دحضرت ابوبکر صديق (RA) په اړه تاريخونو کې په صراحت سره راغلي چې هغه رسول الله (ﷺ) مفتي ټاکلی وه، ممکن نور صحابه به هم وو، اوپاني شوقاضيان داسلامي سلطنت په پراختيا سره دهغوئ په شمېر کې زياتوالی راته، په خاص توگه يمن چې يولوی ولايت و اوپه ذهني لحاظ هغه مهال پرمختللي سيمه وه، هلته خلکو کوجيتوب نه کاوه په کليو کې اوسيدل، سوداگري اوکرهڼه يې کوله، وله دې وجې يمن ته دزياتو چارواکو دلير لوبادونه راغلي چې پکې واليان اونور چارواکې هم راځي، په هغوئ کې ديوه يادونه اوس وشوه يعنې معاذ بن جبل (RA) چې هغه والي هم و اوقاضی هم، خو په دې سربيره ديوبل چارواکې " عمرو بن حزم " په اړه هم راغلي چې نوموړی دتعليم مسؤل هم و، دطبري په وينا: دهغه دنده داهم وه چې کلي په کلي به گرځيده خلکو ته به زده کړې ورښودې، غالبا به هرځای کې به يې مدرسي پرانستلي، ديوه ځای خلکو ته د عظيم الشان قرآن ښودو وروسته به بل کلي ته لاړ هلته به ورته توگه خلکو ته دقرآن زده کړې ورکولې، بيا به کلي ته روان شووپه هر صورت دطبري الفاظ دي: " کان ينتقل من اماره عامل الى عامل " چې هغه به له يوې سيمې څخه بلې سيمې ته، ته اوکار يې خلکو ته زده کړې ښودل و، دهغو قاضيانو په لړ کې چې يمن ته ليرل شوي يوايو موسی اشعري (RA) هم و، په ځانگړې توگه دهغه يادونه ځکه کووم چې دهغه تقريرانه هم په تاريخ کې خوندي ده، معلومېږي چې هغه زمانه کې دنظم ونسقي اصول دانه وه چې تنها يوتن دې يوځای ته لاړ شي، څنگه چې حميد الله بهالپور ته راغی او ويلي يې: دليکچرو رگولولپاره راغلی يم، دپوهنتون رئس هم خبر نه و، ددې برخلاف له مرکز يعنې پلازمينې څخه به يوه

ليکل شوي پايه نومول شوي والي ته ورکول کېده يوليک به دهغه سيمي دخلکو په نامه هم وه ، په هغه کې به ليکل شوي وه فلانی تن مونساي ته دوالي يا قاضي يا عامل په توگه دروليره ، هرکله چې هغه درشي اطاعت يې وکړئ ، دهغه اطاعت آن څما اطاعت دی ! اود قاضيانو د تقرر لپاره چې کومه پايه به ورکول کېده په هغه کې به دهغوئ د ځينو فريضو يا دونه هم شوي وه ، دغه طريقه مونږ ته درسول الله (ﷺ) په وخت کې هم په لاس راځي ، حضرت عمرو بن حزم (رض) ته ورکړل شوی لارښود پايه نن هم خوندي ده ، حضرت ابوموسی اشعري (رض) په اړه ابن سعد ليکلي چې هغه په ليک لوست نه پوهيد ، درسول الله (ﷺ) تر وفات پورې امي و ، دهغه وروسته حضرت عمر (رض) د نوموړي دننه دسترو صلاحيتونو اود دهغه پراخو تجربو په وجه چې درسول الله (ﷺ) په زمانه کې يې په مختلفو دندو کار کړی و ، د عراق د فتح وروسته يې نوموړی دبصري دوالي په توگه مقرر کړ ، دا چې خپله نوموړي ته ليک لوست نه ويا ، له دې وجې يې يو لوستی او هوښيار سړی د ځان لپاره د منشي په توگه وگوماره ، چې هغه په دين عيسايي و ، يوځل حضرت عمر (رض) ابوموسی اشعري (رض) د څه مشوري لپاره مدينې منورې ته وغوښته ، نوموړی له ځان سره خپل منشي هم مدينې بوته ، خپله د حضرت عمر (رض) د ليدو لپاره دننه مسجد ته لاړ او منشي يې بيرون پرېښود ، عمر (رض) ترې وپوښتل ايا تا خپل منشي له ځان سره ندی راوستی هغه چيرې دی ؟ وي ويل بيرون دی ، عمر (رض) وپوښتل مسجد ته ولې نه راځي ؟ وي ويل عيسايي دی ، عمر (رض) ته دامناسب ښکاره نشوه سملاسي يې وويل ته ! خپل منشي بدل کړه ولې هغه مهال چې بصره نوي فتحه شوي وه ، پکې بشپړ امنيت نه وراغلی ، يووالي چې ورته دگڼو چارو واکونه ورکړل شوي او هره پرېکړه يې سملاسي پلي کولی شي ، هغه به منشي ته د يو قصبي په اړه د يوڅه ليکلو ويلي او معلومه نه وه چې منشي څه ليکل ؟ ، دوالي له مهر سره يوځای دهغه ليکل ليرل کيدل ، له دې وجې د احتياط کولو اړتيا زياته وه ، حضرت عمر (رض) ورته حکم وکړ چې خپل منشي بدل کړه ، نن هم که بالفرض دکوم اسلامي هيواد ولسمشر ته ليک لوست نه راځي د احتياط غوښتنه داده چې هغه هيڅکله بايد هندو ، روسی ، امريکايي اونور د منشي په توگه

مقرر نکړي البته حضرت عمر (رض) په نورو رسمي چارو کې له عيسويانو هم کار اخستی ، يعنې دارتيا په وخت يې له نامسلمانو څخه هم کار اخستی ، خو په هر هغه ځای کې چې سليم عقل ددې غوښتونکی وي چې په هغوئ دې باورونکي شي هلته بيا احتياط پکار دی داسي گڼ مثالونه شته د "هرمز" په نوم يوايراني و ، له هغه سره د به حضرت عمر (رض) په سياسي او جنگي معاملاتو کې مشوري کولې .

درسول الله (ﷺ) په زمانه کې د اسلامي قانون د ترقی لپاره چې کوم لومړني مأخذونه و ، هغه ما په گوته کړل دهغو څخه علاوه په اسلامي قانون کې دوه څېزونه نور هم زيات شول په هغو کې يومفتي دويم قاضي ، قاضيانو ته عموماً به په نويو مسائلو کې دنويو قوانينو جوړولو اړتيا پېښيده ، قضايا به دهغوئ په وړاندې راتلل ، دهرې قضيه محل ، حالات اومحتوا به له بلې څخه مختلفه وه چې له هغې سره سم به پرېکړې ته اړتيا وه ، داسي گڼ مثالونه په تاريخ کې شته چې هغو واليانو او قاضيانو به چې په لري سيمو کې به مېشت ول يا به يې خپله په ليک کې له رسول الله (ﷺ) څخه پوښتل چې د فلاني حالت په اړه څه پکار دي ؟ اوداسي مثالونه شته چې هغو ولايانو او قاضيانو به خپل صوابيد له مخي هم پرېکړي کولې ، ددې اطلاع به رسول الله (ﷺ) ته هم رسیده که رسول الله (ﷺ) ته به دهغوئ کومه پرېکړه مناسب ښکاره نشوه ، سملاسي به يې دردولو حکم وکړ ، ددې دويم ډول يومثال تاسوته در کووم چې يوتن وژل شي ، دهغه ديت چاته ورکړای شي ؟ پخوا به عربو کې رواج و چې يوتن به قتل شو ، ديت به دمقتول نارينه خپلوانوته ورکول کېده يعنې ځوی ، پلار ، وراره ، تره اونورونه ... دمقتول ميرمني ته يې څه نه ورکول ، ددې اطلاع به رسول الله (ﷺ) ته کيده ، رسول الله (ﷺ) د يمن ضحاک په نوم يووالي ته د قاضي د پرېکړې په اړه ليک واستاو چې د فلاني تن د ديت څخه دهغه ميرمني ته هم هغومره ورکول پکار دي ، څومره چې دهغې دميراث حق دی ، په قرآن مجيد کې ددې ذکر نشته ، څو چې دا پېښه نه وه شوي چاته يې حکم نه ومعلوم ، درسول الله (ﷺ) په حکم سره ديوه نوي حکم زياتونه راغله

مونږوښو در رسول الله (ﷺ) په پاک ژوند کې د اسلامي قانون دوه نه تغیر منونکي مآخذونه یعنې قرآن او حدیث بشپړیږي، د قانونې لید له پلوه چې هره نوي مسئله به پیداشوه دهغې د حلولو لپاره به مسلمانانو لومړی عظیم الشان قرآن او حدیث ته رجوع کوله که په هغو دواړو کې به یې کوم حل ونه موندل شو د پیغمبر (ﷺ) له لوري په ورکړل شوي اصل یعنې اجتهاد یې عمل کاوه، دغه اصول وروسته مسلمانانو ته ډېر په کار اغلل، ګڼه اسلامي قانون به منجمد پاتې و، او مسلمانانو ته په ناکافي کیدو به هغوئ دنااسلامي قوانینو غوره کولو ته اړشوي وای د اجتهاد له لارې دهر نوي څېز په اړه دقانون جوړولو فرصت پیداشو

په همدې توګه دقاضیانو په نوم دحضرت عمر (ؓ) یولیک مونږ ته په لاس راغلی په کومکې چې د احکم شته چې د فیصلي کولو څخه وړاندې مشوره هم کوئ، داسې نه چې دخپلې خوښې سره سم پرېکړې کوئ، که تاسو ته قانون معلوم نه و، نو پخپله هم فکروکړئ، اوله هغو علماوو سره چې له تاسو سره دي هم مشوره وکړئ! دایوډول د اجتماعي اجتهاد صورت هم کیدای شي، پخپله دخلفاوو همدا معمول و چې حضرت ابوبکر صدیق حضرت عمر، حضرت عثمان اود حضرت علی (ؓ) په اړه مونږ ته ډېر په لاس راځي چې هره پیچلي قضیه به ورته مخ ته راغله، چې په اړه به یې په عظیم الشان قرآن او حدیث کې په څرګنده کوم قانون ورته په نظر نه ورته، نو عامه غونډه به یې وکړه، اذان به وشو خلک به په منډو، منډو مسجد ته لاړل، مسجد کې به خلیفه هغوئ ته وویلې: اوترې ویه یې پوښتل چې دفلانې قضیې په اړه ستاسې رایه څه ده؟ په دې غونډه کې هر تن دراي ورکولو لپاره مجاز و، که لوی اوکه کوچنی، نږه اوکه ښځه دهر یوه سره مشوره کیده، دمیرمنو یادونه مې ځکه وکړه چې ددې مثال مونږ ته دحضرت عمر (ؓ) په زمانه کې په لاس رازي هلته داستونزه وه چې دلور دنکاح څخه وړاندې به خلکو ډېر مهر غوښته اوزوم ته به یې ویلي: دومره پیسې راکړه بیا به دنکاح عقد کېږي، حضرت عمر (ؓ) ولیدل چې دزیات شمېر انجونو سرونه له دې امله سپین شي خوندکاح موقع ونه

مومي، حکم یې وکړ چې دومره پیسو څخه زیاتي څوک نه غواړي، عمر (ؓ) دوخت خلیفه اودلوري درجي صحابي و، نورو صحابه وو وړاندې نیوکه ونکړه، په دې اعلان سره مسجد کې یوه میرمن پورته شوه وي ویل: ای عمره! ته هیڅکله دداسې حکم کولو حق نلري، دا قانون نامناسب دی، هغه حیران شو ترې پوښتنه کوي، ولې ناروا دی؟ هغې سپین سړي میرمنې وویلې: په قرآن مجید کې (۴: ۲۲) راغلي دي که تاسې دښځې په مهر کې "یوقنطار" یعنې ډېره لویه خزانه ورکړې هم وي دطلاق ورکولو په وخت کې هغه بیرته مه غواړئ، کله چې الله (ﷻ) دا اجازت ورکړی دی چې په مهر کې قنطار هم ورکول کیدای شي نو عمر څه حق لري چې هغه دي منسوخ کړي، عمر (ؓ) ډېر له خدیو ډاریدونکی انسان و، ژر پورته شوو یلي، عمر نه وپوشوی سپین سړي میرمنې پوی کړ، ددې خبره سهې ده زه خپل حکم بیرته اخلم لنډه دا چې دمشوري اوراي ورکولو عام اجازت و، پکې ټول برابر و، که دچاپه رایه به دخلکو اتفاق راغی په هغه به یې عمل کاوه، نو په هر صورت در رسول الله (ﷺ) درحلت څخه وروسته دراشدینو خلفاوو په دور کې داجتماعي مشوري، دقاضیانو اومفتیانو له لوري دانفرادي اراوو بیلګې لیدل کېږي

دا چې مسلمانان په پیل کې دنړۍ درې وچو ته ورسیدل، دلسگونو قومونو سره یې اړیکې جوړ شول په رعایاوو کې یې دلس پنځلس ادیانو منونکي وو، چې دهغوئ عادتونه له یوبل څخه جلاوو، له دې وجې نوي، نوي قضیې به یې مخ ته راتلې، دکومو په اړه به چې فیصلي هم مختلفې وې، دحضرت عثمان (ؓ) دزمانې یوه واقع ده: عظم الشان قرآن دنامسلمانو رعایاوو څخه دجزي اخستو حکم کړی دی او هلته داهل کتابو ذکر دی، دعثمان (ؓ) په زمانه کې دشمالی افریقا هغه سیمې هم فتح شوي، چې پکې بربري قوم میشت و، پوښتنه دا پیداشوه چې ایا له بربر قوم هم جزیه واخلو اوکه نه؟ نور بیا

په مصر کې د محمد مرسي دولت ولی او څنگه رنګ شو؟

په مصر کې د قبطي عيسايانو ، د داخلي او خارجي سيکولر ، لبرال او تش په نامه روښنفکرانو له لوري د مصنوعي راپيدا کړی شوي سياسي بحران پایله هماغه شوه د کومې په باره کې چې دنېر دې نه د وضعیت اکثر و څارونکو وېره ښکاره کوله .

د لسگونو کلونو تاريخي کونښنونو او قربانيو نه پس د لويديځ په ژبه له جمهوري لارې د لاس په نتيجه کې د اخوان المسلمون درامنځته شوی دولت ايله کال پوره شوی و چې دمصر د پخواني ديکتاتور حسني مبارک د پلويانو ، قبطي عيسايانو ، د سيکولر ، لبرال ، تش په نامه پراخ بنسټور وښفکرانو او منځلارو سياستوالو او قاضيانو په گډو هڅو او د فوځ د عجلت او بې اصولۍ په ډک اقدام له منځه ولاړ .

د جولای په ۴ مه نېټه فوځ دمصر منتخب ولسمشر ډاکټر محمد مرسي له خپل منصب نه لرې او پر ځای يې د هېواد مشر قاضي ، عدلي منصور ، چې يو قبطي عيسايي دی د هېواد عبوري مشر وټاکه ؛ بيا يې لويديځ ته د خورانيو د سيکولر سياستوالو او د اپوزيسيون مشر محمد البرادعي نوم د لومړي وزارت لپاره وړاندې کړ خو پر هغه د اتفاق نه راټللو له امله حازم البیلاوي دمصر نوی عبوري ولسمشر شو چې د سوگند پورته کولو نه پس يې نوې کابينه هم تشکیل کړه .

د اطلاعاتو له مخې فوځ د ولسمشر تر څنگ د اخوان المسلمین گڼ شمېر نور مشران هم د نیولونه پس نامعلوم ځای ته انتقال کړيدي

اود اخوان المسلمین د حمایت په توريې ۲۵ تلويزوني کانالونه بند کړي او کارکوونکي يې زندانونو ته لېږدولي دي .

کله چې د جون په ۳۰ مه نېټه په التحرير څلورلاري کې د ولسمشر محمد مرسي پر ضد ستره مظاهره روانه وه په همدې وخت کې قاهره د يو بل التحرير ميدان شاهده وه چې هغه درابعه العدويه (رابعه بصريه) جومات مخې ته ميدان ، ترې چار پېره پراخه سرکونه او څنگ ته يې ستر څلورلاری و ؛ د التحرير څلورلاري نه څو کيلو متره لرې پدې دوهم ميدان کې د ۶ ميليونونه زيات راټول شوي مسلمانان د محمد مرسي د تائيد او حمایت ښکاره کولوپه موخه له کورونو راوتلي وو ؛ د فوځ له لوري پر محمد مرسي د کودتاسره سم دازادۍ پدې دوهم ميدان کې راټولو شويو مسلمانانو په احتجاج لاس پورې کړ ، د فوځ او قضا پر ضد يې نارې پورته کړې او د محمد مرسي دراختی کېدو او قانوني دولت دبېرته اعلانولو کلکه غوښتنه يې کوله ، سباني ورځ چې د جولای ۵ مه نېټه او د جمعې ورځ وه نو د محمد مرسي په پلوۍ کې د جمعې دلمانځه نه پس په ټول هېواد کې د قاهرې نه مظاهري پيل شوې ؛ د قاهرې مظاهره چيان چې کله د فوځ تر مرکزي قوماندانۍ ورورسېدل نو پرې فوځ نا ترسه ډزې پيل کړې چې له امله يې ۳۳۳ ځای پر ځای مړه او په لسگونو ټپيان شول ، ددې نه پس بيا د جولای په ۸ مه نېټې د فوځ له لوري د محمد مرسي په پلويانو د ډزو ډېره بده پېښه رامنځته شوه کله چې د صدارتي گارد دودانۍ

مخې ته د فوځ دناقانونه کړنې پر ضد داعتراض په موخه پر ناستو تنانو فوځ نترسه ډزې وکړې؛ د عیني شاهدانو اودروغتون دذرائعو له لوري د خپر وشویو ارقامو له مخې په دې پېښه کې تر ۵۰ پورې تنان شهیدان او گڼ شمېر نور ټپیان شوي وو؛ ددې نه پس په ټول ښار او بیاض ښارونه بېرون په ټول هېواد کې داخوان المسلمین اوفوځ ترمنځ نښتې پیل شوې؛ سیکولر اولبرال ډلې د فوځ سره اووه په اوږه پر اخوان المسلمین او دمحمد مرسي په حمایت کې راوتلو مسلمانانو باندې نترسه ډزې کوي او بېد بختي اوشقاوت یې تر دې حده رسېدلې چې د جمعې په ورځ د جمعې دلمانځه پر مهال دسجده په حالت کې یې پر لمونځ کونکو نابېره ډزې پیل کړې چې پکې گڼ شمېر سړي مېرمنې او کوچنيان شهیدان او ټپیان شول؛ ورپسې د دوشنبې په ورځ دجولای په پنځلسمې نېټې دسهار دلمانځه پر مهال پر لمونځ کونکو د فوځ له لوري دډزو په نتیجه کې د ۶۰ نه زیات لمونځ کونکي شهیدان شول.

خوددې ځوانانو، مېرمنو، کوچنیانو اومشرانو عزم او همت ته سلام چې ظلم او وحشت ته دسرونو ټیټولو پر ځای خلاصې سینې فوځي ټانکونو ته نېرېدې ورغلل او همدا یوه ناره یې پورته کوله چې زموږ قانوني منتخب ولسمشر محمد مرسي دې بېرته په خپلې دندې وکومارل شي اوفوځ دې بېرته خپلویار کونو او خپلو مرکزونو ته دننه شي.

باید په تأسف سره ووايو چې دمحمد مرسي دناقانونه معزولوالي په سر رامنځته شوې گډوډي نه یواځې داچې پای ته ونه رسېده بلکې ورځ تربلې زیاته او خورا خطرناکه شوه، دقاهرې نه دسکندريه، اسماعیلیه، اسوان اونورو سترو ښارونو ته اودسترو ښارونو نه دمصر کلي کلي ته وغځېده او په لږ وخت کې یې داسې بحراني شکل غوره کړ چې راوتل به ترې ډېر لوی وخت وغواړي.

په مصر کې د ۲۰۱۱ کال دجنورۍ په ۱۵ مې نېټې دپخواني دیکتاتور پر ضد پیل شوی ملي پاڅون په نتیجه کې دولسي فشار له کبله دمصر فوځ د ۲۰۱۱ کال په فرورۍ کې دپخواني دیکتاتور حکومت ړنگ اودیکتاتوریې له واکه وغورځولو.

د ۶۰ کلن مسلط شوي دیکتاتوري نظام دړنگېدونه پس دپروگرام سره سم د ۲۰۱۲ کال دجون په ۱۵ مې نېټې په ترسره شویو انتخاباتو کې

بريالي شوي محمد مرسي دجون په ۳۰ مې نېټې دمصر په تاریخ کې دتر ټولو اول منتخب ولسمشر په صفت دوفادۍ لوړه وکړه؛ دالله تعالی لوی شان ته گوره چې دملیونونو تنانو په رایو دبريالي شوي ولسمشر تر او دالاخوان المسلمون په نوم دهماغه گوند سره و دكوم دخپلو لپاره چې پردوئ دنیمي پېرۍ نه په زیاتې مودې کې له حده زیات ظلمونه شوي دي، داهم یو په زړه پورې اتفاق دی چې دنرم طبیعت خښتن محمد مرسي دولسمشرۍ لپاره اصل کانديدنه و؛ اصل کانديد دده په پرتله دتېز ځوی لرونکی داخوان المسلمون مرستیال مرشد خیرت الشاطر و خودفوځي عبوري دولت له لوري چې په انتخاباتو کې هغه دگډون کولو نه منع کړای شو نو محمد مرسي اصل کانديد وکړ خېد.

په دې خوراسختې مقابلي کې یولورته دحسني مبارک داداري وروستی لومړی وزیر اودهوايي ځواکونو پخوانی وزیر جنرال احمد شفيق، دديکتاتور ټول پاتې شوني، سیکولر اولبرال ټول ځواکونه اودانتخاباتو لپاره دننه اوبهر کې ځانگړې شوې ستره بودیجه وه او بل لورته داخوان المسلمون اونورو ديني گوندونو تر څنگ د ۲۰۱۱ په جنورۍ کې دحسني مبارک پر ضد راوتلي ځوانان وو.

په سبا انتخابات ووچې ماينام ۴ ټیمې یې دمحاکمو یوې دستوري کمېټې هغه پارلمان لغوه اعلان کړ کوم چې ايله څواوونۍ وړاندې دعامو پارلماني انتخاباتو په نتیجه کې دولس له لوري منتخب شوی و، او ايله دريمه برخه یې سیکولر لمانځه گان وونورو دټولو ولسي نمایندگان او یې داخوان المسلمین اونورو ديني گوندونو سره و.

دولسمشریز وټاکنو نه ايله یوه ورځ وړاندې دپارلمان دښوونکو دځان سره داپيغام لرلو چې داخوان المسلمین کانديد محمد مرسي به برياليتوب ته پرې نه ښودل شي؛ ددې کاربوهدف داهم وچې دگڼو کانديدانو ترمنځ داوردې اوسختې مقابلي اودزیاتو لگښتونو نه پس درامنځته شوي پارلمان په ښوونکي ولس لارو کوڅو ته راوځي گډوډي به رامنځته شي او بېدې پلمه به ولسمشریز انتخابات وځنډول شي خوددوئ له بده مرغه چې دا ارمان یې پوره نه شو؛ اخوان المسلمون دزغم نه کار واخست اوله خپلو بلیونیو یې وغوښتل چې خپله ټوله توجه دې دولسمشرۍ او پکې دخپل کانديد کامیابولو لور ته واړوي.

لنډه داچې دانتخاباتو دنه کېدلو لپاره دټولو کوښښونو سره سره هم انتخابات په خپل وخت تر سره شول او پکې محمد مرسې بریالی شو خو دهغه دولسمشر جوړېدونې لاوراندې دهغه دناکام ښوولو لپاره پلانونه جوړ شوي وو چې دبريالیتوب په هماغه پړو کې ورځ یې لږۍ عملگړېدل شوه؛ داصولوله مخې باید ولسمشر دپارلمان په مخکې لورې کړی وای خو چې پارلمان لاله وړاندې ږنگ شوی ونو قانون پوهانو وویل چې ددولت دعبوري مشر یادقاضي القضاة په وړاندې لورې کول قانوني غوښتنه ده خو اصرار وشو چې نه! کومې محکمې چې څو ورځې دمخه پارلمان له منځه وړی وو دهماغې محکمې دقاضیانو په وړاندې به ولسمشر لورې کوي؛ ولسمشر محمد مرسې، ټول اخوان المسلمین اونورو دیني متحد وگوندونو بیان مې ښکاره کړه او محمد مرسې دپارلمان دهماغو قاتلو قاضیانو ترمنځ لورې ته تیار شو؛ سره له دې چې محمد مرسې دلته له لورې وړاندې دالتحریر ډگر ته تللی اوهورې یې دراپولو شویو سونوزو وتنانو په مخکې سوگند پورته کړی او ویلي وو چې اصل پارلمان ولس دی.

داخو دولسمشر محمد مرسې پړو کې ورځ وه ددې نه پس دهغه دواکمنۍ ټول کال په بحرانونو کې تېر شو؛ یو بحران به لاختم نه و چې بل به سر راپورته کړ ځکه چې په تاریخي او جغرافیایي لحاظ په خورامهم هېواد مصر کې داسلام خوښو کامیابي، دمووروثي، شخصي، اودیکتاتور دولت ختمېدل او پرځای یې داسلام خوښي، ولس خوښي، دولس دامېدونو تر جمانې کونکي اودولس دامېدونو پوره کونکي دولت راتلل خو نه اسرائیلو، امریکا اونور لویو دیني ته دزغم وړ واونه هم دحسني مبارک پاتې شونو اونوروسیو کولر گوندونو اواشخاصوته؛ ځکه استعمار گرو اوداستعمار دلاس آلو محمد مرسې دیوې ورځې لپاره هم په ارام پرېښودلو؛ دهغه په وړاندې یې قدم په قدم دمشکلاتو دایجادولو هڅې وکړې او د۲۰۱۳ کال دجون تر ۳۰ مې نېټې رسېدلو پدې تېر یو کال کې داسې په لسگونو موکې راغلې چې پکې دټول هېواد دامن خرابولو لپاره ستر اقدامات وشول.

دمصر دنایپیلور سنیو له لورې دخپرو شویو ارقامو له مخې په تېرې یو کال کې دحسني مبارک دپاتې شونو اونورو سیکولر ډلونه جوړ اتحاد دولسمشر ددولت پر ضد ۵۰ ستر پلانونه په کار واچول، ۵۷۸۲

ددولت ضد مظاهري سې وکړې ۲۴ ډېر ستر لاریونونه سې وویستل، اودوړو ډلو په لاس یې ۷۷۰۹ احتجاجونه اواحسابونه رامنځته کړل.

دمرسې دولسمشر جوړېدو ایله څو ورځې تېرې شوی وې چې روژه ماتي ته ناستو مصري عسکر وړاندې دناملومه وسله والو له لورې دحملې په نتیجه کې ۱۴ عسکر ووژل شول دحملې نه خودقیقې پس اسرائیلي طیارو په حمله کونکو بمبارو کې اوحقیقت ته درسېدو ټولی نښې یې له منځه یوړې، ددې حملې سره سم په ټول مصر کې مخالفینو غوغا جوړه کړه اوداتبلیغات یې پیل کړل چې مرسې ناکام دی په هېواد کې چې فوځ په امن کې ندی نور به څوک په امن کې شي؟ خومرسې ددې تبلیغاتو پر واونه ساتله دپېښې په ځای کې یې دتصفیوي عملیاتو حکم وکړ اودعملیاتو په ۳ ورځني جریان کې دتېرېدې نه دعملیاتو دڅارنې په موخه یې ۶ ځلې سیمې ته سفر وکړ او دداسې پېښو دمخنیوي په موخه یې دبنسټیز اوقداماتو حکم وکړ، دحملې په هماغو شپو ورځو کې مرسې هغه جنرالان اونور لویو پوړي عسکري افسران هم له دندو گوښه کړل کوم چې دمتقاعد کېدو وخت ته رسېدلي وو خو خپلو ځانونو ته یې پخپله بیایا د کار کولو وختونه تمدید ول، محمد مرسې ددې زړو جنرالانو پر ځای ځوانان رامنځ ته کړل اوجنرال عبدالفتاح السیسي ته یې دفوځ دلولی درستییز دنده ورسپارله.

ولسمشر محمد مرسې چې کله د ۲۰۱۲ کال په جون میاشت کې دصدارت منصب سمبال کړ نو دمصر اقتصادي وضعیت ډېر خراب و، دحسني مبارک دواکمنۍ پر مهال دهېواد داقتصاد څلور لوی منابع وو، کرهڼه، دبهرنۍ نړۍ نه دزرو ترسیل، دامریکاستې اوسیاحت؛ په دولتي اوانادولتي اړگانونو کې په کارونو گومارل شویو تنانو کې دکابو ۳۰ سلنې روزي دسیاحت له لارې دترلاسه کېدونکو پیسو سره تړلې وه چې دې دهېواد دمجموعي حاصلاتو ۱۲ سلنه تشکیلوله؛ د ۲۰۱۱ کال انقلابونو اوسترو مظاهرو، دامن په اړه دنه اطمینان اوددې ترڅنګ په نورو عربي هېوادونو کې دراپورته شوو شورشونو له امله مصر ته دسیاحانو راتلل په ټپه ودرېدل چې په نتیجه کې یې په مصر کې یوڅه بې کاري رامنځته شوه، خو څرگنده خبره ده چې پدې اړه محمد مرسې اودهغه اداره گرم نه وه او نه ددې بې کاري دلری کولو په لار کې دوې دکوم غفلت ښکار وو.

دمحمد مرسى اودهغه داداري دلو مړي وزير هشام قنديل دواړو تر اودانجنرۍ دڅانگې سره ونسو دنويواقتصادي غوښتنو دپوره کولو اودنړيوال اقتصاد سره همغږۍ راوستلو په لار کې دوي يوخه مشکلات درلودل ؛ ددې ترڅنگ دمحمد مرسى سياسي شاليد داخوان المسلمون نومي هغه گوند سره وچې له پيل نه تر آخره په آگاهانه ډول د اقتصادي ديواليه توب ښکار کړاى شوى و نو داقتصاد په مې بدن کې دنوي روح دپوکلو تجربه هم دوي نه لرله اوددې ترڅنگ ددې خبرې نه هم انکار نه شي کېدای چې محمد مرسى په خپل شاوخواکې ديو تجربه کاراوفني اقتصادي ټيم په رامنځته کولو هم نه و بريالى شوى نوڅکه دمصر د انقلاب نه پس ولسمشر او کابينه يې دداسې اقتصادي پلان په وړاندې کولو ونه توانېدل دکوم چې وگړو او بې صبرو وگړو انتظار کاوه .

داهم بايد ومنو چې دمصر په نفوس کې دځوانانو سلنه مخ په زياتېدوده ؛ د ۱۸ نه تر ۲۹ کلونو دمعملر ونکوځوانو هلکانو انجونو سلنه ۲۵ ته رسېږي اود ۱۲ نه تر ۳۵ کلونو عملر ونکي وگړي دمصر تقريبا سم نيم نفوس تشکيلوي ؛ ددې ځوانانو قاطع اکثریت باسواده دى نوڅکه دخپلو حقوقو اود حاکمانود مسئوليتونو نه دنور وپه پرتله زيات خبر دي اوبيا د ۲۰۱۱ کال انقلاب خو ددوي امېدونه او خيالات ډېر پورته يوړل ، دوي کار غواړي ، دانصاف غوښتونکي دي او په سياسي عمل او ډگر کې خپله ونډه غواړي خوداچې دديکتاتورۍ په وحشي پنجو کې يې اوږده زمانه تېره شوى وه نودسترگوپه رپ کې يې ددې هرڅه پوره کېدل

غوښتل چې ايله په يو کال کې داد محمد مرسى دادري دتوان نه وتلي خبره وه .

لنډه داچې دمصر ځوانان دمحمد مرسى نه دژر تبديلي راوستلو غوښتونکي وو خو هغوي دولسمشر پرضد دراوتلو هيڅ اقدام لانه وکړى چې بل لورته دحسنى مبارک داداري پاتى شونو ، په انتخاباتو کې شکست خوړلو ۳ کانديدانو احمد شفيق ، عمر وموسى ، محمد البرادعي نه تشکيل شوي اتحاد دنړيوالو رسنيو له لارې داغوغا جوړه کړه چې دمحمد مرسى اداره په تبديلي راويستلو کې ناکامه

شوه ، دولس دامېدونو په پوره کولو کې پاتې راغله نو بايد استعفا ورکړي .

شنونکي وايي دمصر دتېر ۶ لسيزو اوج ته رسېدلى داداري فساد او نورو مشکلاتو له منځه تللى دي يادوه کلونو کار نه وددې تباه حالي هېواد لپاره شايد ۱۰ دامن نه ډک کلونه هم کفايت ونکړي نود مشکلاتو اوستونز ونه په ډک يو کال کې دهرڅه دښه کېدلو غوښتنه يا تمه ، په تبديلي راوستلو کې دناکامه کېدلو پېغور او ورپسې داستعفا غوښتنه بېخي نامعقوله اودبې انصافۍ نه ډکه خبره وه .

بياخبره پدې نامعقوله غوښتنې تم نه شوه بلکې ډېر ژر يې داغوښتنه دتشدد نه په ډکو مظاهر وبدله کړه اوپه لمحو کې خبره تردفترونو او شخصي ودانيو سوځولو ، قتلونو اودمېر منود غزتونو ترلوټولو ورسېده .

ددې پرځاى چې دمصر د فوځ لوي درستيز عبدالفتاح السيسى دفساد دمخنيوي لپاره جدي اقدامات کړي واى روان کړ کېچن وضعيت يې پلمه کړ ، رومبى يې دواړو لورو ته په خپلو منځونو کې د سولې کولو حکم وکړ چې هدف يې دخپل د بې پرې ثابتولو ناکام نمايش و ، بيا يې ولسمشر مرسى ته اخطار و رکړ چې په ۴۸ ساعتونو کې دې دخبروله لارې دمستلې حل راوباسي گيني فوځ به مداخله وکړي اودراتلونکي لپاره به دعمل لايحه برابره کړي .

داپوزيسيون مشر محمد البرادعي

اونورو مخالفينو دافوخ له لوري دمرسي دولت ته په اخطار تعبیر کړ خو ددې اعلان نه پس دمرسي ، صدراعظم هشام قنديل اودلوی درستيز عبدالفتاح تر منځ داورډې ناستې نه پس دفوخ وياند وضاحت وکړ چې دا اعلان دخبرواترو لپاره ميز ته ددواړو اړخونو درابښکلو لپاره و ، دچاپر ضد دانقلاب راوستلو يا کودتا کولو اعلان نه و .

خو دمحمد مرسي دمخالفينو دخواهش سره سم داربستيا هم دکودتا کولو اعلان اواخطار و د ۴۸ ساعتونو پوره کېدوسره سم دمصر فوخ ددغه هېواد دولسمشر محمد مرسي حکومت نسکور کړ ، اساسي قانون يې معطل کړ ؛ بيا ددغه هېواد داساسي قانون دمحکمې مشر قاضي عدلي محمود منصور ددغه هېواد دموقت ولسمشر په توگه لوړه وکړه اودفوخ مشر دغه هېواد کې دنويو ولسمشريزو او پارلماني ټاکنو اعلان هم وکړ .

دفوخ دې اقدام هغه شکوک په يقين بدل کړل چې دمحمد مرسي دحکومت پرضد دخلکو دراپاخولواوهېواد کې دگډوډيو رامنځته کولو ترشادفوخ لاس و ، ترڅو يې دلاسه وتلي ۲۰ کلن اقتدار باندې بيا قبضه راشي .

دملگرو ملتونو ادارې ، اروپايي اتحاد ، امريکا اونورې غربي نړۍ دريځ هم ډېر دتعجب وړ دی ؛ کله چې په کوم مسلمان هېواد کې ددوئ درائجواصولو مخالفت کېږي نو دوئ پرې ډېر ژر خپل خفگان ښکاره کوي ، نړۍ يې په سر راخستې وي او په هغه هېواد دحملې کولو اوددلوټې لوټې کولو تر سر حده يې رسېږي خو چې کله دمصر په څېر هېواد کې دغرب دجمهوري اصولو له لارې منتخب شوي دولت دفوخ په لاس له منځه وړل کېږي نو نه يواځې داچې دمنافقت نه ډکوڅو خبرو پرته نور هيڅ عکس العمل نه ښکاره کوي بلکې ډير دې ترشادفوخ ملا تپسوي او دهمدوئ په اشارو فوخ ټول دبشر ضد اعمال تر سره کوي اودوئ چوپه خوله وي ، داوې ؟ داڅکه چې دلويديځ دجمهوري اصولو له لارې راغلی دمحمد مرسي حکومت اسلام خوښی و ، دمسلمانانو يووالی يې غوښتلو ، دمحمد مرسي هغه مصر کې داساسي قانون رائجول غوښتل کوم مصر کې چې دتبرې نيمې پېړۍ نه دزياتې مودې راهيسې چاساسي قانون نه پېژندلو ، يواځې دديکتاتور خوښه به قانون گڼل کېدلو

اوتر ټولواسترجرم محمد مرسي داوکړ چې دېو مې قبلې بيت المقدس دازادي لپاره په مسلح جهاد دبوختو مجاهدينو تائيد اوحمايت يې اعلان کړ اوغزه چې دتېرو څو کلونو راهيسې داسرائيلي دولت اودمصر دديکتاتور حسني مبارك دشريکې پرېکړې له داقصادي محاصرې لاندې وه ددې اقتصادي محاصرې نه دراويستلو لپاره يې درفع هغه لار پرانستله کومه چې دفلستيني مسلمانانو لپاره دغزې نه دوتلو يواځنۍ لاره وه اودديکتاتور له لوري کلکه تړل شوې وه ؛ فلستيني مسلمانانوته يې مصر ته په راتللو دوېزې شرط هم ختم کړ اوددې ترڅنگ يې دفلستين ددوه گوندونو حماس او الفتح ترمنځ دسولې اويووالي هلې ځلې هم پيل کړې ؛ رښتيا داده چې په اوس وخت کې دېو مې قبلې دازادي لپاره داتړ ټولو اول قدم وچې داسلامي نړۍ کوم مشر پورته کړ ؛ فلستيني مشرانودده ددې اقدام هر کلى وکړ او دې اقدام دمحمد مرسي دفلستينيانودسرتاج وگرځاوه خودې اقدام اسر ائيل اوداسرائيلوسر پرسته امريکا دمحمد مرسي اودمحمد مرسي دادارې ډېر لوی دښمنان وگرځول نوڅکه يې دمرسي پرضد دشومو پلانونو يوه نه ختمېدونکې لړۍ پيل کړه چې په نتيجه کې يې دمحمد مرسي اداره ږنگه شوه او په دوه برخو دمصريانو دوېشلو ، په خپلومنځونو کې يې دتل لپاره داخه کولو او په مصر کې هم دشام په څېر ديونه ختمېدونکې داخلي جنگ دجاري ساتلو لپاره ډېر سخت کوښښونه روان دي چې متأسفانه هيڅ څوک داسې نشته چې دودرولو لپاره يې هڅې وکړي .

نن چې داڅو وروستۍ کړنې ليکم او دجولای ۲۸ مه نېټه ده محترم لوستوال به درسنيوله لارې خبر شوي وي چې دقاهرې درابعه العدويه مسجد په ميدان کې دمحمد مرسي پر راټولو شويو پلويانو فوخ پرون دډزو باران کړی چې په نتيجه کې يې د ۲۰۰ نه زيات مسلمانان شهيدان او تر ۴۵۰۰ پورې ټپيان دي اناالله وانااليه راجعون ، ډگر ټول په وينو سور دی اوشاخانو کې ځای نشته بس دالله تعالى نه غواړو چې په خپل فضل دلته حالات سم او په اسلامي حاکميت راوستلو دمصر دمسلمانانو ارمانونو پوره کړي ، آمين .

د ساروان کلا جنگ

قاري حبيب

موده کې پر غلگر په دې گڼې ميشته سيمه کې هميشه له سخت مقاومت، چاودنو او بريدونو سره مخامخ وو چې هره ورځ يې درانه تلفات زغمل.

امريکايانو په پای کې په دې سيمه کې د کلي په کلي قرارگاه جوړولو په توسط داسيمه په خورا درنو تلفاتو لاندې کړه. ساروان کلا چې د کجکي په خوا تلونکې لار يې له منځه تيره شوې، دغه راز د زمينداور، موسی کلا، بفران، بغني، غورک، او بښکته سنگين ترماين پرته تر ټولو مهمه ستراتيژيکه سيمه ده. امريکايان يې همدې اهميت ته متوجه وو، نوځکه يې دنيولوپاره له هيڅ ډول تشدد، مظلومو او تلفاتو وړ کولو څخه دریغ ونه کړ.

پر غلگرو په ساروان کلا کې دڅلور کلن حضور په مهال ټوله هڅه کوله چې داسيمه په تلپاتې توگه دځان کړي، دهمدې لپاره يې کلي په کلي دداخلي عسکرو لپاره پوستې او قرارگاوي جوړې کړې، په اکثرو سيمو کې يې محلي اربکيان جوړ کړل، د ناوې دواړو خواوو ته درود او سرک په غاړو يې محکمې پوستې او قرارگاوي جوړې کړې، او په دغه سيمه يې ديوه دقيق پلان له مخې پوځي کمربند راوگرځاوه.

دامريکايانو او داخلي ځواکونو دهمدې پوځي ډيرښت له امله په تيرو څو کلونو کې ددې سيمې وضعيت تر دې حده خراب شو چې مجاهدينو په کې حتی چريکي فعاليت نه شو کولای، دهمدې وضعيت له امله او په داخلي عسکرو په اتکاء سره نور بهرنيو اشغالگرو دې ته اړتيا نه لیده چې په دې سيمه کې پاته شي، نوځکه يې په ۲۰۱۱ او ۲۰۱۲ م کلونو کې له دې سيمې خپل ټول

په شمالي هلمند کې دگرشک او کجکي ترماين، دسنگين له مانده نيولې بيا مخ په شمال تر گرماو پورې دهلمند درود په غاړه پرته گڼې ميشته سرسبز ناوه، چې اوږدوالی يې تر ۲۵ کيلومتره زيات دی، ساروان کلا بلل کيږي، دغه ستره ناوه چې په شمالي هلمند کې مهمه مسکوني او زراعتي سيمه ده، دسنگين ولسوالۍ مربوط ده، چې ددې ولسوالۍ له څلورو څخه ۳ برخې تشکيلوي.

ساروان کلا دهلمند په شمال کې هغه سيمه ده چې په تيرو يوولسو کلونو کې دسختو جگړو شاهد په پاته شوې دي، او دنيولو لپاره يې بهرنيانو خورا ډيرې هڅې کړي دي، دې سيمې ته په لومړي ځل په ۲۰۰۵ م کال کې برتانوي يرغلگر داخل شول، چې له سخت مقاومت سره مخامخ شول. برتانويانو په ۲۰۰۶ م کال کې په دې سيمه کې تر ټولو درانه زيانونه ورکړل، تر دې چې دهمدې کال دجولای مياشت يې ډير غل په څو کلنه دوره کې تر ټولو خونړۍ مياشت اعلان کړه، برتانويان تر ۲۰۰۷ م پورې په دې سيمه کې په جگړو بوخت وو، خو پرته له تلفاتو څه په لاس نه ورتلل، په ۲۰۰۷ م کال کې ډبرتانويانو تر شکست وروسته امريکايي ځواکونو دهلمند دنورو سيمو غونډې په ساروان کلابريد وکړ، او په سختو جگړو کيښوتل.

له ۲۰۰۷ م کال نيولې بيا تر ۲۰۱۱ م کال پورې امريکايي، برتانوي او نورو يرغلگرو په دې سيمه کې پرلپسې عملياتو، بريدونو، بمبارونو او دقرارگاوو تاسيس ته دوام ورکړ، په دې

پوځيان وایستل او چارې یې محلي اربکیانو ، پولیسو او داجیرې اردو سر تیرو ته وسپارلې .

په ۲۰۱۳ م کال کې دهلند په سطحه دمجاهدینو په وړاندې ترټولو مهم هدف ددغې سیمې یوځل بیا نیول ، یا لږ تر لږه دجهادي فعالیت په سیمه بدلول وو .

په همدې اساس دخالدبن ولید عملیاتو په ترڅ کې دروان کال ددې میاشتې په ۱۹ نیټه سلگونه مجاهدین دهلند له رود واوښتل او مخامخ یې دامریکایانو دخایناسټي ځواک اربکیانو په پوستو بریدونه پیل کړل .

اربکیان چې امریکایانو دساروان کلا داصلي ساتونکو په توګه ترشا پریښي وو ، په لومړني برید کې یې دمجاهدینو دهجوم په وړاندې سخت شکست وخوړ ، دساروان کلامجاهدینو یو مشر (ملا مجاهد) چې په دې جنگ کې برخوال وو ، وایي (موږ ته د جنگ په لومړۍ ورځ معلومه شوه ، چې دساروان کلا دنیولو عملیات بریالي دي ، ځکه مجاهدین په جنگ کې په اربکیانو غښتلي او جرأتمن وو ، او په څو ساعتونو کې یې داربکیانو ګمر بند مات کړ)

دمجاهدینو په دې لومړني برید کې چې په حقیقت کې ساروان کلا ته دننوتلو عملیات وو ، د ۲۰ ساعته جنگ په نتیجه کې مجاهدینو داربکیانو ۴ پوستې فتحه کړې ، داربکیانو ۱۷ امري دجګړې په ډګر پاته شول ، چې په وژل شویو کې یې ۴ تنه جنګي قومندانان هم وو ، مجاهدینو دیوه ټانګ په شمول ګڼ شمیر وسلې او مهمات هم غنیمت کړل ، په لومړني برید کې مجاهدینو دتوغې او کلاوالو په نوم پراخې سیمې په بشپړ ډول تر خپلې ولکې لاندې راوستې ، او ورپسې یې دنورو سیمو دنیولو لپاره عملیات پیل کړل .

دساروان کلامجاهدین وایي په لومړنیو عملیاتو کې دساروان کې اربکیانو ته داسې ضربه ورکړل شوه ، چې بیا کله هم ټینګ نه شول ، په همدې جګړه او ورپسې عملیاتو کې داربکیانو زیات شمیر مشران اوعام وسلوال ووژل شول ، اویوازې محدود

شمیر یې په تیښته بریالي شول ، دعملیاتو په تسلسل کې مجاهدین هره شیبه دساروان دزیاتو سیمو دنیولو په حال کې وو تر دې چې مجاهدینو یوځل بیا ددې سیمې په مرکزیت او اصلي سیمو باندې ولکه ټینګه کړه او حکومتي قواوې یې خنډو ته په شا کړې .

ساروان کلا چې امریکایانو په خورا درنو تلفاتو نیولې وه ، دداخلي عسکرو له خوا داسې اسانه بایلات یې تر هر چا خارجي یرغلګرو ته دروند تمام شو ، نوځکه یې دکابل حکومت مجبور کړ ، چې په هره بیه کیږي ، باید ساروان کلا ته پوځي ځواکونه ولیږي ، ترڅو په یومخیزه توګه ددې سیمې دسقوط مخه ونیول شي .

دساروان کلامجاهدین وایي امریکایان په دې پوهیږي چې که داسیمه سقوط شي ، په هماغه ورځ د کجکي ولسوالي هم سقوط ده ، چې یوازینی اکمالاتي لار په ساروان کلا ورتیریږي ، کجکي دبرېښنا دبنډ او پخو امریکایي مراکزو له امله دیرغلګرو لپاره خورا اهمیت لري ، دغه راز امریکایان پوهیږي چې دساروان به سقوط سره په شمالي هلند او کندهار کې دمجاهدینو مفتوحه سیمې سره وصلیږي ، چې دابه په دې سیمو کې دیرغلګرو څو کلنې ټولې خوارۍ په اوبو لاهو کړي .

له همدې امله خو داخلي اجیرانو دامریکایانو په مرسته او قومنده په خورا ښه دساروان کلا جنگ ته زرگونه عسکر ولیږل ، چې ددې سیمې دبیر ته نیولو لپاره له مجاهدینو سره په سختو جګړو واوښتل .

دساروان کلامجاهدین وایي ، په تیرو ۲ میاشتو (جون- جولای) کې دشمن دساروان کلا دبیا نیولو لپاره ۵ ځله ستر عملیات ترسره کړي دي ، داسې عملیات چې په زرګونو داخلي عسکرو په کې شرکت درلود ، دعملیات هر ځل دمختلفو قول اردوګانو لکه هلند ، کندهار ، کابل او هرات لخوا ترسره شوي دي ، په هر ځل چې دیوې قول اردو پوځیان سترې شوي ، پراخې بېل لښکر راغلی او دلته یې عملیات پیل کړي ، مګر تراوسه یې له شکست پرته هیڅ نتیجه هم نه ده ترلاسه کړې .

مجاهدين اوس هم دساروان كلا په مرکز او مهمو سيمو باندې ولکه لري او دښمن په اطرافو او په دښت او سرک باندې په خپلو مراکزو کې ديره دی، او ددې سيمې په خور محدودده سيمه باندې يې خپله ولکه ساتلې ده.

له پوځي بريدونو سر بيره دښمن ددې جنگ دکټلو لپاره تبليغاتي جنگ هم پيل کړی دی، او څه موده وړاندې يې دخپل شکست دتوجيه او عامه اذهانو دغولولو لپاره وويل چې ساروان کلا ته په زرگونو بهرني جنگيالي، او دمخده موادو قاچاقبر راغلي دي، چې غواړي داسيمه لاندې کړي، خو دساروان کلايو تن مجاهد وايي چې هغه مهال ددښمن د ۴۰۰۰ سرتيرو په مقابل کې زموږ دمجاهدينو شمير ۲۵۰ تنه وو، چې ټول دهمدې سيمې مجاهدين وو او دښمن يې له سختې رسوايي سره مخ کړی وو.

دساروان کلا په جنگ کې تر اوسه دښمن ته خور ادرانه تلفات اوښتي دي، خودښمن يې په اړه هيڅ هم نه وایي، دساروان کلا دمجاهدينو يوشمير ملا مجاهدوايي، ددوی داټکل له مخې تر اوسه ددښمن له ۲۵۰ څخه زيات پوځيان له منځه تللي دي، دغه راز داربکيلو زور يوشمير ختلی دی، او اوس يوازې پهنوم څو کسان پاته دي.

ددښمن په وژل شويو کسانو کې يې څو تنه جنگي قومندانان لکه گلالي، اهل الله، محب الله خان، عبدالرحمن او دل اغا هم دي.

دساروان کلا په جنگ کې دشکست او تلفاتو په اړه دښمن تر اوسه ډير معلومات مطبوعاتو ته نه دي راايستلي خو څه موده وړاندې په غير ارادي توگه په مطبوعاتو کې ددښمن له خولې يوه داسې خبره راغله چې په دې جنگ کې يې ددوی دناکامۍ، شکست او درنو تلفاتو راز افشاء کاوو.

څه موده وړاندې په ساوران کلا کې داربکيانو مشر غلام جان چې په دې جنگ کې يې لسگونه وسلوال بايلي دي، په مطبوعاتو کې شکايت وکړ، چې دحکومت داردو ځواکونه ورسره همکاري نه کوي، له همدې امله يې پوستې له لاسه ورکړي دي، خو کله چې په دې اړه په ساوران کلا کې دپوځ له مشر قومندان جنرال عبدالواسع نه پوښتنه وشوه، نوموړي وويل، له اربکيانو سره

کومک کول نور زموږ په وس کې نه دي، تر اوسه يوازې زما تر قومنده لاندې پوځيانو ۱۲۰ تنه په جنگ کې له لاسه ورکړي نو په داسې حالت کې به زه څرنگه له دوی سره مرسته وکړم.

ملا مجاهد وايي دساروان کلا په جنگ کې مجاهدينو خورا زيات مقدار مهمات، ثقيل ماشيندار، راکټ لانچر، کلاشينکوفونه او نورې وسلې نيولي دي، په جگړه کې تر اوسه دشهيدو شويو مجاهدينو شمير ۴۵ تنو ته رسيدلی دی، دغه راز تر شلو زيات ملکي خلک هم په شهادت رسيدلي، خو جگړه لا هم روانه ده، چې په وروستي ځل ددښمن له جانبه دهرات دقو لاردو پوځيان خپل بخت ازمويي.

ملا مجاهد وايي دده ټينگ باور دی، چې مجاهدين به دساروان کلا پاته سيمې هم په واک کې راولي او ددښمن عسکرو ته به شکست ورکوي، ځکه مجاهدين په دې سربيره چې په عقيدوي روحيه جنگيږي او په الهي نصرت ټينگ باور لري، دسيمې په اراضي بلد دي، ولسي ملاتړ ورسره دی، له امريکايانو سره دجنگ تجربه لري، او دانفجاري کمربندو په توسط توانيدلي ددښمن دوراندې تگ مخه ډب کړي.

دساروان کلا جنگ لا هم روان دی، خوداجنگ له امريکا وروسته ددرست افغانستان دوضعيت تشرېح کوونکی يو سمبولیک جنگ دی، امريکايانو ساوران کلا په سخت ظلم، تشدد، پوځي زور او تلفاتو داسې لاندې کړه لکه ټول افغانستان يې چې لاندې کړی وو، خو وروسته چې مجاهدين يوځل بيا په دې سيمه په فاتحانه دريځ ورننوتل، معنی يې داده چې مجاهدين دا توان لري، چې يرغل ځپلی افغانستان يوځل بيا ازاد کړي، اوس داخلي دښمن هڅه کوي، دمسلسو عملياتو په توسط داسيمه يوځل بيا قبضه کړي، خود ۲ مياشتو په موده کې يې يوازې تلفات گاللي، مطلب داچې دامريکايانېتي جنگيالي ددې وړ نه دي، چې ددوی له باور سره سم ورسپارل شوي وظيف ترسره او دجگړې ميدان وپالي.

خويندو ته !

حافظ محمد قاسم زهيب

بښې ايسې په ستر په حجاب هم په حيا خويندو
مه منۍ ، د غرب د اينجيوگانو يوناما خويندو
مه وزئ له كوره ، كورودانو د كور شمعي ياست
مه باسئ د باندي خپل زينت خپله ښكلا خويندو
دا سنگين پړونى ، غټ كميس ، شرعي جامه خوند كا
نه ښايي فيشن داروپا او امريكا خويندو
جوړ كاندئ خصلت دامهات المؤمنين غوندي
خان كړئ له دې ښكلي شريعت سره اشنا خويندو
مه كوئ ، كيسې د ټنډولكر او شاروخان راته
وگورئ دگر د فدايانو اي زما خويندو
خومره چې فلمونه درامې او نايټ كلبونه دي
دافكري وسله ده ديهود او نصارا خويندو
وايمه زهيب كه دشيطان لاره مو خپله كړه
دابه وي له دين اوله كلتور سره جفا خويندو

ماه رمضان

نيساپوري

آنكه از فرط گنه ناله كند زار كجاست؟
آنكه زاغيار برد شكوه بريار كجاست
باز ماه رمضان آمد و بر بام فلک
می زند بانگ منادی كه گنه كار كجاست
سفره رنگين و خدا چشم به راه من و توست
تا كه معلوم شود طالب بيدار كجاست
مرغ شب نيمه شب ديده به ره می گويد
سوز دل ساز بود ديده بيدار كجاست
ماه رحمت بود ای ابر خطا پوش بيار
تا نگويند كه آن وعده ايشار كجاست
آن خدائی كه رحيم است و كريم است و غفور
گويد ای سوته دلان عاشق دلدار كجاست

كلوت پنهان

سرښندنه

محسني بي پروا

كه مرميو مې ټټر خوړلی نه و
يا دشمن نه مې سنگر نيولی نه و
مخ مې تور كړئ بل په مخ لارې راتو كړئ
كه په ننگ باندې مې سر شيندلی نه و
بيا مې قبر دگودر په غاړه جوړ كړئ
كه مې نوم دقهرمان گټلی نه و
پښتنې مورې افغان زوی به دې نه و م
كه مې دين وطن ناموس ساتلی نه و
نن به لوبې وې زمونږ په خويندو ميندو
كه مو زور دكلک ايمان ښودلی نه و
دا ارمان به مې هم پاتې وای په زړه كې
(محسني) كه مې سنگر پاللي نه و

دروف لاره

مهاجر زاهدزاده فراه رودی

په تود سنگر کې

حاجي محمد اواب

موږ د فاپه لاره خو، خو جفاهم پيژنو
 عمر مو تير شو، وږه ژا خو خندا هم پيژنو
 که گمراه رسول په نبوت منو نري ژوند خاړوو
 خوا براهيم، ادرېست، موسا او عيسا هم پيژنو
 داکم او ونه او وپيژنه چه په خاکه هنوتل
 که دننه فکره سره دی سا با هم پيژنو
 چه په خاکه بول و فرض ساتنه دهکې مړيني
 خپلته دي لکې هيرموندي اقصي هم پيژنو
 دا چه روان يو مورچلونو او سرونه ښندنو
 که غلام پيژنو ملگرو اشنا هم پيژنو
 دېمو کراسي او دېش حقوق کني خپل شعار
 دېرې شاته داملايې او بودا هم پيژنو
 که د زلميو قرباني په هر محفل کې ستاوي
 دا زادي په ننګ شهيده لايلا هم پيژنو
 زاهدزاده که دنه پيولان په لاس گرځوو
 پام کېر غليمه غشې، نوره غزاهم پيژنو

بياستي پر سرو اوړو دی يو پتن په تود سنگر کې
 بيادى حورو او چولي مست اتن په تود سنگر کې
 مين داسي مستي داسي مجنون څوک و فرهاد څوک دی
 لولپه چي د ځوانۍ کړي ښکلی بن په تود سنگر کې
 بياله ويري دي د بريده، شول ډېره پر ځايونو
 بيا وهلي شيطانان دي سخت گوزن په تود سنگر کې
 زموږ پر مخکې زمور غازيانو د مرگي په ستن و تار دی
 بيا گندې د کفارو لښکر گن په تود سنگر کې
 بيا راغلي په جلال کې افغانيات و اسلاميت دي
 څه بلاوي کړې چه لکه چنډن په تود سنگر کې
 دافغان د جنگ لمبو خو داسي ورېت کړله اوابه!
 سره مخونه يې شول شنه، لکه بانجن په تود سنگر کې

غزل

چينار تکور

غم، اوښکې، فرياده خداى دې وېښه
 وه دجانان ياده خداى دې وېښه
 نشته په وجود دې ډېر هر نور خاى
 اې تپي هيواده خداى دې وېښه
 سر دې هيڅ ظالم ته شکر تيت نه دی
 خار هسکه شمشاده خداى دې وېښه
 زما او دجانان ترمنځ خو مړ شولي
 پاکه اعتماده خداى دې وېښه
 تل چي دطالب لالي ملگرى يى
 خواره اقتصاده خداى دې وېښه

له غيرت ډکه ځواني

نوي نوي شازلمې همداسې وي
 مړه ته خاندي لېونې همداسې وي
 چې سپېڅلي دين نه مسخته ځواني زار کړي
 حقيقت کې قرباني همداسې وي
 د باروتو په لمبو ودره وي همداسې وي
 لوي کي دي سپېڅلي همداسې وي
 د توپ کاوکم بندس ینگار چې غواړي
 له غيرت ډکه ځواني همداسې وي

ڇا اهو ڪونه انتخاب ڪئي ، حضرت عمر رضی اللہ عنہ معيار:

ليک : عبدالرحمن عيدزوي
 ژ : خير احمد

د مسلمانانودويم خليفه حضرت سيدنا عمر فاروق رضي الله عنه، هغه ستر نوم اوشخصيت دي چي دهغه ژوند داسلام له پيل څخه تر خلافت پوري له ميرانو، سرشاريو اوسترو تاريخي نوبتو ډکه وو، دهغه (رضي الله عنه) کړني داسلام اوداسلام د سپينخلي پيغمبر صلي الله عليه وسلم بنيايي معجزې وشميرل شي.

دهغه بختور خلافت لس کاله شپږ مياشتې او پنځه ورځي وي ، حضرت عبدالله بن مسعود رضي الله عنه فرمايي : حضرت عمر رض په اسلام مشرف کيدل داسلام ستر بری او په کفر او گمراهي د بطلان کړنه وه ، دهغه هجرت يواځې نصرت وو، دهغه خلافت دالله تعالي لوی رحمت وو، مونږ دهغه داسلام له راوړلو مخکي په بيت الله شريف کې دلمانځه داداکولو جرات نشو کولای ، دهجرت په ۱۶ کال يې دربيع الاول په مياشت کې دتاريخ مبدا اوشروع دنبوي ص دهجرت سنه وټاکله ، په رعيت دحکامودشفقت اومرحمت عملي بنسټونه يې کينسول ، دخراج قانون يې پلي وگرځاوه ، بې شميره بازارونه يې اباد، قاضيان او چارواکي يې ورته وگمارل ، ۱۰ مسلسل جونه يې ادا کړل ، ورستي حج يې دامهات المؤمنين بې بې عايشه رضي الله عنهاپه همراهي ترسره کړ ،

هغه ډومبي شخص وو چي په فرمان يهود له جزيره العرب څخه وشړل شول اوتر ايران ، روم ، شام اونورو گڼو بزارونو اوتاتوبوپوري يې داسلامي خلافت سلطه قايمه اوتينگه کړله .

د حضرت عمر رضي الله عنه دغه احسانات ، کارنامي اولوريني هيڅکله په څو ليکنو او کتابونو کې ځايدای اوراټوليدای نشي اونه يې هم حق ادا کيدلای شي ، مونږ صرف په دغه مختصره ليکنه کې په اجمالي ډول دواکمنواو واليانو په انتخاب اوتعين کې د حضرت عمر رضي الله عنه هغه مبارک معيار چي له نبوي ارشاداتو څخه يې مخامخ سرچينه اخيستي رااځلواو تاسودرونو ستوالوته يې وړاندې کوو، (له الله تعالي څخه پکې خاص توفيق اومرسته غواړو)

دچارواکوپه انتخاب اوانتصاب کې ترټولومهم اصل :

۱- اهلیت اوامانت داري :

دچارواکوپه انتخاب کې حضرت عمررضي الله عنه ، عملي سياست اوتصميم داوه چې والي اومسؤل شخص دځاني زهداوفردي تقواترڅنگ داسلامي خلافت موخوته بشپړه وفاداری اودچاروتوانمندی ولري اویه هغو سربيره به دټولنيزفهم، درایت اویه مسلمانانودلسوزی څرگندي ځانگړتیاوي ولري ، لکه چې شرحبیل بن حسنه یې له همدې امله عزل اومعاویه بن ابی سفیان یې پرځای وگماره چې په معاویه کې اجتماعي درایت ترشرحبیل څخه ډیراوبشکاره وو ، شرحبیل بن حسنه له حضرت عمررضي الله تعالی عنه څخه وپوښتل چې : یا امیرالمؤمنین ! ایازماله کړنوخه ته ناخوښ وي چې زه دي عزل کړم ؟ امیرالمومنین ورته وفرمایل : « لا ! انک کماأحب ، ولکنی أريد رجلاً أقوى من رجل ! نه ! ته هماغسې یې چې زه دې خوښوم اومحبت درسره لرم ، خوزه له تاڅخه دیوه قوي کس په لټه کې یم .

۲- پوهه اوبصیرت :

حضرت عمررضي الله عنه به زیارویست ترڅوپه خلکو عالم اوفقیه واکمن وټاکي ، دهغه ترڅنگ یې اهمیت دې ټکي ورکاوه چې گمارلي شوی شخص کې به داتوانمندی وي چې دخلکواوټولني له وضعیت اوعوموي حالاتوڅخه باخبر اوله خلکوسره یې برخورد دبصیرت اومعقولیت په ژبه وي ، حضرت عمررضي الله عنه په دې باوردلرلودچې دځاني زهداوپرهیزگاری لرونکي کس چې اجتماعیت اودښانت ونلري ډیرځله دفتنواوچالاکوخلکوپه دام اولومه کې نښلي ، لکه چې دیوه کس په اړه یې داسې وویل : «إنه لايعرف الشر» هغه بد اوشر نه پېژني نوله گمارلوڅخه یې پښیمانه اومنصرف شو ، ورپسې یې داهم

ووېل : «ويحك ! ذلک أدنی أن يقع فيه ؛ وای پرتا ، دغه ډول کس ډیرزړه بدی کې گرفتارکېږي

۳- والي به دخلکوپه عرف اوکلتوراکاه وي :

بله مهمه نکته دوالیانواومسؤلینوپه انتخاب کې داوه چې وړاندي تردې چې یوشوک دامیرپه صفت وټاکل شي هغه بایددهغې سیمې اوخلکوله رواجونو ، عرفونواوکلتوري اداتوڅخه په بشپړډول اگاهي اومعلومات ولري ترڅووکولای شي داسلامي ارشاداتواوفرامینوپه تطبیق کې دخلکوغوره عرفونه منسلک اوهمکار وگرځوي اوبښي مفاهمې اوهماهنگي پیداکولوته لارهواره کړي ، ځکه که یووالي اومسؤل دخلکوله اداتوڅخه باخبر نه وي اوسرچیه عمل وکړي نویولوی تصادم اورپړه منځ ته راځي اوهغه والي اومسؤل هیڅکله به خپلو وظایفوکې بری نشي ترلاسه کولای ، همدغه اصل ووچې حضرت عمررضي الله عنه به هیڅکله یودهاتې اودلیري پرتوسیمې استوگن په ښاریزي سیمې اوعلاقې نه ټاکه اونه به یې هم ښاریز کس په لیږي پرتي کومي سیمې دمسؤل په توگه گماره ، لکه چې حضرت سلمان فارسي یې پرمدانن ، نافع بن حارث یې پرمکه ، اوعثمان بن ابی العاص پر طائف امیران مقررکړل ، ځکه دغه ټول دهماغه ځایونواوستوگن اویه اداتوبې پوه وو

۴- خواخوږي اوشفتت :

داسلام دویم خلیفه به دخلکوپه وړاندې خپله ځان مسؤل باله ، نوهیڅکله به یې دانه خوښوله چې دولسي خلکو دښکوي اوشکایت په مقابل کې بې تفاوته پاتي شي ، له همدې کبله به هغه زیات کوشښ په دې برخه کې کاوه چې په خلکورحم دله اوله شفقت اومرحمت ډک مسؤل وټاکي ، ترڅوخلکوتسه ستونزي جوړي نکړي اوظلم اوتعداوترې صادره نشي ؛

یوکس چې حضرت عمررض غوښتل هغه یوځای دامیرپه صفت ولیږي دهغه خواته په داسې حال کې راځي

چې حضرت عمر رض خپل واده ځامن په غيږ کې نيولي وو او هغه يې چپه ول ، هغه کس تعجب وکړ او وي ويل چې اى امير المومنين ! ايا ته په رښتيا خپل ځامن چپوي ؟ ماخو تر اوسه خپل اولادونه ندي چپ کړي ، حضرت عمر رض ورته په ځواب کې وويل : « فَأَنْتَ وَاللّٰهُ بِالنَّاسِ أَقْلَ رَحْمَةً » قسم په الله دى چې ته په دغو اخلاقو سره په خلکو د لږې مهرباني لرونکي يي ، هماغه وو چې دهغه کس له انتخاب څخه حضرت عمر رض منصرف وگرزید .

۵. مسؤليت ته د خپلوانو نه ټاکل ؛

ځيني حاکمان د دې لپاره چې له يوشمير تهديدونو په امان کې پاتې شي او شخصي منافع يې خوندي وي ، نو هغه کوي چې د صالحو او لايقو کسانو پر ځای د دوی نږدې خپلوان د واک گدۍ او مقام ته ورسوي ؛ خو حضرت عمر رضي الله عنه دغه دود او تصورات کړ ، نه يې خپل د تره ځوی (سعيد بن زيد) او نه يې هم خپل مشر ځوی (عبدالله بن عمر) چيرته دامير او واکمن په توگه مقرر او وليدل ، بلکې د ابه يې فرمايل : من استعمل رجلاً لمودة أو لقرابة لا يشغله إلا لذلک فقد خان الله ورسوله ؛ چا چې يو څوک د خپلولي او ځاني دوستي په خاطر په مسؤليت وگماره نو له الله ج او دهغه نه رسول ص سره يې خيانت وکړ .

۶. د هغو کسانو نه گمارل چې په خپله د مسؤليت مطالبه کوي ؛

امارت او منصب د خلکو او الله ج په وړاندې هغه دروند بار او مسؤليت دى چې يو عاقل او دورانديشه شخص به په ډېرې سختي سره تيار شي چې غاړه ورته کيږي او داکار به خورا ناسم وي چې دغه درون پيټي ته په خپله ځان څوک وړاندي کړي ، حضرت عمر رض به دغسې کس ته هيڅکله مسؤليت نه ورکاوه بلکې فرمايل به يې : « من طلب هذا الامر لم يعن عليه ؛ څوک چې د قدرت په خپله غوښتونکي وي

په کار کې به يې د الله تعالي له لوري مرسته او معاونيت نه وي موجود .

۷. له ټاکلو وړاندې د مسؤل کس اړوزل او ارزيايي کول ؛

د اسلام دوهم خليفه به واليان وړاندې تردې چې وي ټاکي د يوې مودې لپاره به يې له ځان سره دروزني او ارزيايي لپاره نږدې وه سول ، حضرت احنف بن قيس وايي : زه له حضرت عمر رض سره تړيوه کال پوري وسيدم ، له هغه ورسته يې راته وويل چې اى احنف ! ته مې وروزلې او امتحان مې کړي ، دا چې ظاهر دي نیک اوصالح دى هيله لرم چې باطن به دې هم همدا سې نیک اوله بنسټونو ډک وي ، بيا يې هغه دوالي په صفت وليږه .

۸. د خلافت فرمان ؛

زياتره مورخين دغه نکته ذکر کوي چې کله به حضرت عمر رض کوم والي او مسؤل لېږه نو يو مکتوب او فرمان به يې هم ورسره په لاس ورکاوه او يوشمير مهاجرين او انصار به يې په هغه گواهان نيول ، په هغه فرمان کې به يې يو لړ شروط او قيودات ليکل لکه نن سبا چې د سوگند اخيستلو په نوم ليکل کيږي او خاص مراسم ورته داير يږي ، د اسلام دويم خليفه به لاندي قيدونه اړومرو په فرمان کې راوړل چې والي به د خلکو په مال او ځانوله هر ډول ستم او تېري څخه ځان ساتي اوله خپل مقام او منصب څخه به د شخصي گټو او منافعو لپاره استفاده نکوي .

۹. د واليانو په انتخاب کې مشوره او تحقيق ؛

حضرت عمر رض به د واليانو په ټاکنه او انتخاب کې له کبارو صحابه کرامو او اهل خبره کسانو سره له نږدې مشوره او سلاکوله يوه ورځ يې د صحابه کرامو په مجلس کې داسې وفرمايل : « دلوني علي رجل إذا كان في القوم أميراً فكأنه ليس بأمير ، وإذا لم يكن بأمير فكأنه أمير . فأشاروا إلي

الربيع بن زياد؛ ماته داسې کس معرفي کړې چې په قوم يې امير او زمامدار مقرر کړم ، لکه چې ته وايي امير او زمامدار نه دی (يعني ځانته په خپله دامير په عنوان نه وي قايل او مشرور، بلکې ځان دخلکو خادم بولي) (او چې کله زمامدار نه وي ته به وايي چې زمامدار او والي دی (يعني دخلکو او ټولنې په وړاندې احساس دمسئليت ولري او په خدمت کې يې وي) صحابه کرامو په دغه وخت کې حضرت ربيع بن زياد ورته معرفي کړ، چې هغه په دغو او صافو موصوف شخص دي.

۱۰. د واليانو د شخصي ثروت محاسبه :

حضرت عمر رض به وړاندې تردې چې والي او حاکم وليږي نو اول به يې دهغه مال او شخصي دارايي محاسبه او معلوموله ، ترڅو د هر ډول شکوکو او شبهو مخه ډب شي ، که به کوم والي د عزل او ليري کيدو په وخت کې دا وويل چې دغه مال يې د تجارت او کاروبار له وجې لاسته راوړی ، نو حضرت عمر رض به هغه نه ورسره منل بلکې ورته ويل به يې : « إِنَّمَا بَعَثْنَاكُمْ وَلَاؤَ لِمَنْ بَعَثْتُمْ تِجَارًا » ماته د حکومت داری او د مسلمانانو د خدمت لپاره استولي يې نه د تجارت او شخصي گټو د ترلاسه کولو لپاره .

۱۱. د واليانو د اختيار او حدود :

حضرت عمر رض به واليان صرف د خلافت په عمومي بيروي او تگلاره ملزم او پابند گڼل ، په سيمه ييزو او منطقوي امورو کې به يې واليانو ته مکمل اختيارات ورکول چې د سيمې او محيط د شناخت او مصالحو په تناظر او دايره کې اجراء ترسره کړي

۱۲. امير به دخلکو خادم وي :

حضرت عمر رضي الله عنه ، به دغه اصل ته په پام چې امير به دخلکو خادم وي دغه ډول لارښوونې به يې ورته کولې ، شپه ورځ بايد دخلکو اورعيت په خدمت کې ووسي ،

يوه لحظه هم دامارت دروازه دخلکوپه مخ مه بنده وي او فرمايل به يې « إِنِّي لَمْ أَبْعَثْكُمْ جَبَايِرَ وَ لَكِنْ بَعَثْنَاكُمْ أُمَّةً ، فَلَا تُضْرَبُوا الْمُسْلِمِينَ فَتَذْلُوهُمْ ، وَ لَا تَحْمَدُوهُمْ فَتَفْتَنُوهُمْ ، وَ لَا تَمْنَعُوهُمْ فَتَظْلِمُوهُمْ » زه ددې لپاره تاسې نه لېږم چې په خلکو ظلم اوستم تطبيق کړی ، بلکې ددې لپاره مو استوم چې دخلکو لارښود او پېښو او جوړښتي ؛ نومسلمانان په وهلو او کنځلومه خواروی ، په بې ځايه مدحو او صفتونو ځانونه په فتنو کې مه غورځوي او خلک دخلکو حقوقو په محرومو لوسره ځان دستم او ظلم مرتکبين مه جوړوی

يوه ورځ حضرت عمر رض يوې ډلې مسؤلينو ته داسې وفرمايل : تاسي ددې لپاره نه استخدا موم چې دخلکوپه ويناو او دهغو په ابرو او عزت مسلط وگرزی ، بلکې هدف دادی چې دخلکوپه منځ کې لمانځونه قايم کړي ، د عمومي سرمايو او شتمنيو ساتنه وکړي او حق حقدار ته ورسوی ، دخلکوپه منځ کې په عدالت او انصاف پرېکړي وکړي .

۱۳. د واليانو او حاکمو نظارت :

عمر، رضي الله عنه، به تنهاد واليانو په ټاکنه ځان له مکلفيت څخه نه ژغوره ، بلکې د واليانو او مسؤلينو له کړنوبه يې په دقيق ډول ځان خبراوه ، د خلافت هيڅ يوه داسې خطه او ټاټوبي نه وو چې هغه به ترې اگاه نه وو ، بلکې وخت په وخت به خاص وفدونه لېږل او له حالاتو به يې ځان په جريان کې اچاوه .

يوه ورځ يې داسې وفرمايل : « أَرَأَيْتُمْ إِذَا اسْتَعْمَلْتُمْ عَلَيْكُمْ خَيْرَ مَنْ أَعْلَمَ ، ثُمَّ أَمَرْتَهُ بِالْعَدْلِ أَكُنْتُ قَضِيَّتَ مَا عَلَيَّ ؟ فَقَالُوا : نَعَمْ ! قَالَ : لَا ، حَتَّى أَنْظُرَ فِي عَمَلِهِ أَيْعْمَلُ بِمَا أَمَرْتَهُ أَمْ لَا ؟ مَاتَهُ وَوَالِي : كَيْ يُوْبْهَتْرِينَ شَخْصَ جَيْ زَهْ يِي يِيْزْنِمِ اُو پرتاسې يې واکمن مقرر کړم او هغه ته په عدالت امر وکړم ايا په دغه ټاکنه او انتخاب به زما دنده او مسوليت رفع شي ؟ خلکو ورته وويل چې هو ! حضرت عمر رض وويل نه ،

مگر ترهغو چې په کارنې دقيق نظارت ولرم چې ايا هغه څه يې عملي کړي چې ماورته سپارلي اود ستورمې ورکړي !

لکه چې د عمومي نظارت او پلټنو لپاره يې محمد بن مسلمه انصاري د يوه پلاني په مشري کې ګڼو سيمو او ټاټوبو ته وليږه ترڅو د حکامو له کړنو او عمل کړي څخه څارنه اوله خلکو پوښتني وکړي اود خلافت د حدودو او سلطې په باب اندازه او معلومات راجمع کړي .

خپله حضرت عمر رض شام ته درې ځله سفرونه کړي ، دواليانو کورونو ته ورغلي ، له ولس سره يې دهغو د چلند په باب له نېرېدې ځان خبر کړی ، د شام په سفر کې د حضرت ابو عبیده بن جراح رض کورته ورغی اود هغه ساده ، فقيرانه اوزاهدانه جوئګړه يې وليدله او ډاډه شو ، همدارنگه د اسلام د لوی قهرمان اوشجاع خالد بن ولید ، رضي الله عنه ، کورته په داسې حال کې ورغی چې پرته له وسلې چې دهغه په ترميم بوخت وو بل کوم قيمتي څيز يې په کورنه وموجود !!

د حضرت عمر رض له شهادت څخه يو کال وړاندې هغه مبارک اراده کړې وه اوصحابه کراموته يې ويلي وو چې که دالله خوښه وه اوژوندی وم په راتلونکي کال به دنظارت اود مسلمانانو د مشر ګلاتو د معلوماتو لپه خاطر بيلابيلو ښارونو ته سفرونه کوي ، ترڅو د خلکو ستونزي په خپله واورې اودواليانو کړنې په خپلو سترگو وويني . هغه ويلي وو چې اول به شام ته ځم او هلته به دوه مياشتي تېروم ، بيا به د عراق شمال د جله اوفرات ته ځم اودوه مياشتي به هلته تېروم ، بيا به بصره او کوفه ته اودوه دوه مياشتي به هلته تېروم ، زما دې په الله قسم وي چې دغه کال به څه غوره او بهتر کال وي !

۱۴ - د نيمګړتيا په صورت کې دوالي عزل :

کچيري به دکوم والي او امير په دنده او کړنو کې خپل او انحراف مشاهده کړل شو اود خلکو خدمت به يې په ښه توګه نه و ورسولي ، نو پرته له کوم ځنډ څخه به يې دهغه په رفع کولو کې اقدام کاوه او که به هغه مشکل دوالي او امير په عزل اوليري کولو ترسره کيده حتمابه يې والي عزل او بل غوره کس به يې ورته په عوض کې ټاکه ، حضرت عمر رض به فرمايل « خير لي ان أعزل كل يوم والياً من أن أبقى ظالماً ساعة من نهار ؛ ماته داغوره او بهتره ده چې هره ورځ چې لازمه وي والي عزل اوليري کړم لدې خبري نه چې يوظالم په ورځ کې يوه لحظه په ظلم کې پاتي او وساتلي شي ، حضرت عمر رض به وفرمايل « إنما عامل لي ، ظلم أحداً فبلغني مظلمة ، فلم أغيرها فأنا ظلمته ؛ که ځمايو والي پرچا ظلم اوستم وکړي اوزه دهغه ظلم درفع اودفع په برخه کې اقدام ونکړم ، داسې ده لکه چې ما پر هغه کس ظلم کړي وي !

من: _____

- ۱ ، ابن الجوزي ، ابوالفرج عبدالرحمن ؛ مناقب امير المؤمنين عمر بن الخطاب ؛ بيروت : دارالاهلال ، ۱۴۰۹ هـ . / ۱۹۸۹ م .
- ۲ ، صلابي ، علي محمد ؛ فصل الخطاب في سيرة امير المؤمنين عمر بن الخطاب ؛ دمشق : دار ابن كثير ، ۱۴۳۰ هـ . / ۲۰۰۹ م .
- ۳ ، طبري ، ابو جعفر محمد بن جرير ؛ تاريخ الطبري ؛ بيروت : دارالكتب العلمية ، ۱۴۰۸ هـ . / ۱۹۸۸ م .
- ۴ ، طنطاوي ، علي ، و ناجي طنطاوي ؛ اخبار عمر و اخبار عبدالله بن عمر ؛ بيروت : المكتبة الاسلامي ، ۱۴۰۳ هـ . / ۱۹۸۳ م .

د حسن روحاني بریالیتوب

حسن مومند

اوپروراندي يې گڼې ټنگونې

سره هم مينه درلودله په ۱۹۶۹ کې د تهران پوهنتون ته ولاړ او دلته يې د عدلي قانون لوستلو نه پس د ماسترۍ لپاره د برطاني ګلاسکو پوهنتون ته ولاړ. د ماسترۍ د پوره کېدو او دايران د انقلاب د برياليتوب نه پس هغه په خپل هېواد کې پر ډېرو مهمو پوستونو خدمت وکړ خو خپله د زدکړو لړۍ يې پرې ننگه او په ۱۹۹۹ کې د برتاني د یاد پوهنتون نه د ډاکټرۍ د سند په ترلاسه کولو بريالی شو.

د حسن روحاني تعليمي شاليد ته په پام سره داوېل پر ځای دي چې هغه نه يواځې داچې د لويديځ په نظام پوه دی بلکې د لويديځ په يو مهم هېواد کې د پاتې کېدو له امله هغه د لويديځ د قانون او سياست نه هم ډېر ښه خبر دی.

د حسن روحاني په اړه دا خبره هم له پامه نه شي غورځېدای چې دايران انقلاب کې هغه له فعالو غړو څخه گڼل کېدلو، بل داچې د خپل سياسي سفر پيل يې د ځوانۍ په شپو ورځو کې دايران د شاه پر ضد د مقاومت نه وکړ، او همداراز د انقلاب د کاميابدون په لړو ورواندې شپو ورځو کې به هغه د دولت پر ضد د ويناگانو لپاره دايران مختلفو ښارونو ته سفر ونه کول چې دولت پرې په عاوغونډو کې د وينا کولو بنديز هم لگولی و خو هغه به نه منع کېدلو نو ځکه خوځلې زنداني شوی هم و.

کله چې آيت الله بهشتي او آيت الله مطهری ځينی ته د هېواد پرېښودلو مشوره ورکړه او د همدوی په مشوره دايرانی انقلاب بنسټ ايښوونکی فرانسی ته ولاړ او د هماغه ځای نه يې د شاه پر ضد مقاومت

په اوسنو ولسمشريزو انتخاباتو کې ايرانيانو ۶۵ کلن حسن روحاني دخپل هيواد لپاره نوی ولسمشر وټاکلو: دايران د قانون له مخې که چېرې په انتخاباتو کې يو کانديد هم ۵۰ سلنه رای ترلاسه نکړای شي نو په يوې اوونۍ کې دننه به ميا له سره انتخابات کېږي: په اوسنو انتخاباتو کې د دوهم ځل انتخاباتو ترسره کولو اړتيا راپېښه نه شوه بلکې په هماغې رومبۍ مرحلې کې حسن روحاني ۵۱ سلنه رای ترلاسه او دايران په تاريخ کې يوولسم منتخب ولسمشر وگرځېد.

د عصري او ديني دواړو علومونو عالم، کامياب دپلومات او پوه سياستوال ډاکټر حسن روحاني ژوند ته چې اوگورو نوراته جوتهېږي چې دهغه علميت او شخصيت دايران په څېر دنړۍ په سياست کې د مهم مقام لرونکي هيواد لپاره ډېر مناسب دی او دا دايرانی ولس له لوري دايران لپاره ډېر غوره انتخاب دی.

حسن روحاني د ۱۹۴۸ کال د نومبر په ۱۲مې نېټې دايران په سمنان ولايت کې زېږېدلی. هغه د اهل تشيع په يوې داسې بنسټوالې کورنۍ کې نړۍ ته سترگې وغړولې کومه چې د وخت د حاکم شاه ايران په مقابل کې په پيل شوي مقاومت کې ډېره فعاله وه نو ځکه يې لاله کوچنيتوبه د مذهبي علومو د زده کړې او په اهل تشيع ټولنې کې د مذهبي مشرۍ سره شوق و. په داهل تشيع د مشهورو او ډېرو مدرسو ښارقم ته ولاړ چې د ۱۹۶۹ پورې همدلته په زدکړو بوخت و؛ حسن روحاني چې د مذهبي علومو ۱۹۶۰ کې يې د سمنان له يوې مدرسې نه ديني زدکړې پيل کړې او کال پس بيا تر څنگ يې د عصري علومو

رهبري کولونو هغه مهال حسن روحاني په اروپا کې د انقلاب دبريالي توب لپاره ډېرې زياتې هلې ځلې کولې، هر پوهنتون ته به ور تللو او ايراني محصيلينو ته به يې د سوال او جواب ډېر وگرم له لارې د خميني پيغام او افکار ور انتقالول، ځکه خو په ۱۹۷۹ کې د ايراني انقلاب دبريالي توب نه پس هغه د پارلمان غړی شو او دکال ۲۰۰۰ پورې هغه ۵ ځلې دمنځته غړي په صفت پارلمان ته په تللو بريالی شو، ددې ترڅنگ هغه په يو وخت کې دملی امنيت دهيئت او دپوهانو دهيئت غړيتوب هم درلودلو، د عراق او ايران جنگ دپای ته در سپېدلو نه پس هغه دستر ملی امنيت په اداره کې د ايران رهبر آيت الله خامنه ای خپل نماينده اوړومي سکر ترپه صفت مقرر کړ، هغه پدې منصب ۱۶ کاله پاتې شو چې د ايران د ۲ منځ لاروولسمشرانو محمد خاتمي او هاشمي رفسنجاني په دورو کې هم له دې دندې لرې نکلې شو چې بالاخره يې داحمدی نژاد دولسمشر کېدلو نه پس له دې دندې استعفا ورکړه.

دنوموړې ادارې دمشر په حيث دحسن روحاني منځلاريتوب ايرانيانو ته ښه راښکاره شو او همدلته يې داشهرت هم وموندلو چې دزيات کار کولو سره يې مينه ده او پر حقايقو ولاړ سياست غواړي.

خپرونکي وايي چې د ايران داتومي پروگرام پرسر دلويدیځ سره دراپور ته شوی لانجې په اړه دمشر مرکچي په صفت دحسن روحاني دپيولوماتيک مهارت او تدبير هغه وخت څرگند شو چې دفرانسې، المان او برتانيې سره يې په برياليتوب مذاکرات مخ په وړاندې بوتلل.

دحسن روحاني په وينا ايران دده په مشوره دملی منافعو په خاطر د۲۰۰۳ کال نه تر ۲۰۰۵ پورې ديورانيمو دغني کولو پروگرام ودرولی و؛ خو دا اقدام دلويدیځ له لورې داقتصادي گټو پر ترلاسه کولو پورې مشروط و؛ واک ته داحمدی نژاد در سپېدلو سره سم داقتصادي مرستو دالړۍ هغه مهال پرې شوه چې حسن روحاني له خپلې دندې استعفا ورکړه.

داقتصادي گټو په مقابل کې ديورانيمو دغني کولو ډېر وگرم په ودرولو ټول ايرانيان خوښ نه وو او دا يې دستور ملی گټو ضد اقدام گڼلو نو ځکه دانتخاباتي کمپاين پر مهال حسن روحاني پدې اړه د ايرانيانو دانتقاد سره مخامخ شو خو هغه دا جواب وکړ چې موږ پدې

سره ايران دجنگ نه ورغورلو، افغانستان او عراق اشغال شوي ونوبت د ايران و چې موږ يې (د مذاکراتوله لارې) مخه ونیوله.

ديادولو وړ ده چې د عراق او ايران دجنگ پر مهال حسن روحاني دملی هوايي دفاع قوماندان و چې ددفاعي چارو لپاره دا دده ډېره اړينه تجربه گڼل کېږي او ايران چې اوس دکومو حالاتو سره مخامخ دی دا تجربه به ورته ډېره گټوره ثابته شي.

حسن روحاني دملی مصالحو،، نومې مجلس غړيتوب هم لرلو، ددې مجلس لپاره د ايران درهبر له لورې غړي ټاکل کېږي او تر ټولو مهمه دنده يې دقانوني اصلاحاتو په اړه دپارلمان اودمشرانو دجړگۍ ترمنځ رابطه جوړول وي؛ هغه دولسمشر جوړېدو پر مهال هم ددې مجلس غړی و او ددفاعي، سياسي او امنيتي چارو نه يې مسئوليت و.

ديادولو وړ ده چې داداري، تعليمي او سياسي لويو مسئوليتونو دادا کولو ترڅنگ حسن روحاني په علمی، سياسي، ثقافتي او نشراتي ميدانونو کې هم ځان مشغول وساتلو، دتهران پوهنتون دملی مجلس غړی دی، او د ۱۹۹۱ کال نه راپدېخوا دستراتيجيکومطالعاتو اداره خو يې دپېژندگلۍ يوه ستره ښه ده؛ په فارسي او انگرېزي ژبه کې دخپرېدونکو ۲ جريدو مدیریت هم دحسن روحاني پر غاړه دی؛ دا ۱۵ ورځنۍ جريدې دي او ټول ساينسی او تحقيقي مضامين خپروي حسن روحاني د ايران داتومي لانجې پرسردنريوالو طاقتونو سره دمذاکراتو او د ايران، امريکا او نور لويديځ ترمنځ په روابطو کې درامنځته شويو لوړو جوړو په اړه يو کتاب هم ليکلی دی چې پکې يې خپل ټول ياداشتونه راخستي دي، د

په National Security and Nuclear Diplomacy نوم ليکل شوي دې کتاب په ايران او نورې نړۍ کې ډېر شهرت وموندلو؛ له دې پرته دديپلومات، سياسي او انقلابي ليدر، مذهبي عالم او دتعليمي چارو دماهر په صفت حسن روحاني په عربي، فارسي، اوانگليسي ژبو کې گڼ کتابونه او په سونو تحقيقي مضامين او مقالې ليکلي دي.

دحسن روحاني نوم دروان کال دمی په ۲ مې نېټې دولسمشریزو انتخاباتو لپاره ثبت شو، دانتخاباتي کمپاين په پيل کې دهغه مقبوليت دخپلو مقابلو حریفانو په نسبت کم و خو چې کله داصلاحي تحريک ليدر

او پخواني ولسمشر محمد خاتمي د حسن روحاني حمايت اعلان کړ او خپل يو بل کانديد ملگري رضاعار فيي هم دې ته تيار کړ چې د حسن روحاني په حق کې دې په انتخاباتو کې له گډون نه تېر شي؛ د دې تر څنګ د حسن روحاني د برياليتوب امکانات هغه مهال نور هم زيات شول چې کله ولسمشر علي اکبر هاشمي رفسنجاني هم دده حمايت اعلان کړ؛ لا په پيل کې د ايران شوري نگهبان په انتخاباتو کې د هاشمي رفسنجاني گډون ممنوع اعلان کړی و.

شوري نگهبان په ۱۲ ديني عالمانو او قانون پوهانو مشتمله هغه اداره ده چې دولسمشري لپاره د کانديدو تنانو د اهليت او شموليت په اړه پريکړه کوي.

د خميني دلمسي حمايت هم حسن روحاني ته گټه ور سوله او د ۲۰۰۹ کال د انتخاباتو په نتيجه کې د تر سره شويو مظاهرو نه پس ددوه اصلاح غوښتونکو ليدرانو مهدي کروي او مير حسين موسوي نظر بندي هم دده لپاره غوره چانس شو خو کوم شي چې حسن روحاني د يو عام کانديد نه ر اوويست او دعوامي اميدونو په مرکز يې بدل او د ايران تر ټولو سترولسي او دولتي منصب ته يې ورسولو هغه د اقتصادي چارو په اړه دده موقف و؛ د انتخاباتي کمپاين پر مهال به هغه تل د ايران په اوسني خراب اقتصادي حالت د تاسف اظهار کاوه او ويل به يې چې د خراب اقتصادي حالت يو اخني لامل د ايران د اتومي لانجې په اړه د ايران سخت موقف دی چې له امله يې ايران په بين المللي ډگر کې د يو اخيتوب ښکار کړيدی او د ايران اقتصاد د فشار او تاوان سره مخامخ دی؛ هغه به ويل چې د ايران مشکلات به په ښه شان او پوره تدبير حل کوم.

په مختلفو وختونو کې پر ايران د لگېدلو نړيوالو اقتصادي بنديزونو له امله هسې هم د ايران اقتصادي حالت د تېر په پر تله خراب شوی و خو چې کله تېر ستمبر کې د ايران پر مرکز ي بانک د ټېلو درا کړې وړ کړې په باره کې بنديزونه ولگېدل نو يو امريکايي ډالر د ۴۰۰۰۰۰ ايراني تومن سره برابر شو چې له امله يې بي کاري او قيمتي ډېره په تيزۍ سره پور ته ولاړه.

حقيقت دادی چې ايرانيان د اوسنۍ بي کاري او قيمتۍ نه تنگ شوي وو او د کوم نجات وړ کونکي په طلب کې وو؛ د انتخاباتي کمپاين پر مهال چې کله حسن روحاني په ښه تدبير سره د اقتصادي او نورو مشکلاتو د حل خبره وکړه نو ايرانيانو ته همدا د يو اخني نجات وړ کونکي په صورت

کې ښکاره شو ځکه يې دده د کاميابولو لپاره د جون په ۱۴ مې نېټې په لوي شمېر کې په ولسمشريزو انتخاباتو کې گډون وکړ.

دايران د کورنيو چارو د وزارت په وينا په انتخاباتو کې د گډون کوونکو سلنه ۲.۷۲ ته رسېدلې وه؛ سخته گرمي وه خو بيا هم درای وړ کولو لپاره د سهار نه اوږده قطارونه جوړ شوي وو؛ له غرمې وروسته درای وړ کونکو شمېر دومره زيات شو چې ۲ ځله په وخت کې توسيع وشوه چې آخر کې ۵ ساعتونو ته ورسېدله؛ درای وړ کولو په مرکزونو کې دمېر منو او ځوانانو شمېر زياته وه؛ شنونکي وايي: له دې ښه څر گندېږي چې دې کاري او قيمتۍ درياتوالي په اړه په خلکو کې تشویش زيات شويدي. د يادولو وړ ده چې د ايران سياسي ډلې دنړيوالو په ژبه په دوه برخو ويشل کېږي يو په بنسټپالو نو موي او بله په اصلاح غوښتونکو؛ ټول لويديځ او په ځانگړي توگه لويديځوالي رسنۍ دا تاسر خپروي چې د بنسټپالو تر شادشوري نگهبان او د ايران رهبري لاس دی؛ کله چې دشوري نگهبان له لوري درفسنجاني د کانديدۍ کانغذونه مسترد شول نو په ډېر زور شور به دا خبره کېدله چې د ايران مذهبي قيادت نه غواړي چې کوم اصلاح خوښوونکی د ايران ولسمشر شي.

دا خبره سمه ده چې د ايران دمذهبي قيادت خواخوږي به د بنسټپالو سره وي او د همدوی له ډلې به د يو تن ولسمشر کېدل غوره گڼي خو په اوسنو انتخاباتو کې د يو اصلاح خوښونکي کاميابۍ د غربي رسنيو او پوهانو دا تبصرې غلطې ثابتې کړې چې گينې مذهبي قيادت د يوې ډلې يا فرد داسې حمايت کوي چې پرې دعوامو درايو مقابلو وکړای شي او يا پرې کوم اصلاح خوښوونکی ناکام کړای شي.

دا خبره هم د پام وړ ده چې د حسن روحاني تمراو د اصلاح خوښونکو سره دی ځکه خو يې په برياليتوب د ملگرو ملتونو د ستر سيکر تر بان کې مون او امريکا دولسمشر بارک اوباما په شمول گڼ شمېر لويديځوال مشران په ښکاره خوشاله ښکارېدل خو بايد دا خبره هم له پامه ونه غورځول شي چې د حسن روحاني تر شا د ايران درهبر آيت الله خامنه اي اعتماد هم شتون لري چې د انتخاباتو د کمپاين پر مهال به هغه ددې خبرې يادونه هم کوله او ده ته درايو وړ کونکو په علم کې به هم دا خبره وه نو د حسن روحاني اصلاح خوښونه تر هغه حده پورې نده چې لويديځ لور ته په ميلان تعبير شي لکه دمير حسين موسوي او مهدي کروي په باره کې چې ويل کېږي.

حقيقت دادی چې حسن روحاني د دواړو خواوو د حمايت نه برخمن دی ځکه خويي په برياليتوب د تهران تر څنگ دم په څېر په مذهبي مرکز کې هم دخوښۍ جشن ولمانځل شو.

نور ما په اند دحسن روحاني په اړه سمه تبصره داده چې دهغه يو لاس داصلاح خوښونکو په لاس کې دی او بل يې د ايران درهبر آيت الله خامنه ای په لاس کې دی چې له همدې لارې به هغه داصلاح خوښونکو او بنسټپالو ترمنځ ډېل يا رابطې چاره په ډېره غوره طريقې ترسره کړي.

بايد دا هېره نکه چې ايران کې دطاقت اصل سرچينه د ايران رهبر آيت الله خامنه ای دی چې دهبود په سطحه دهرې مسئلې دپرېکړې اختيار دهمده په لاس کې دی خو دولس درايو پر مټ دمنتخب شوي دولت دتر ټولو لوی مشر لاس په داخلي او خارجي چارو او اقتصادي مسائلو کې تر ډېره حده خلاص وي.

دايران اتومي پروگرام روان ساتل او هم دامريکا او متحدينو يې مقابله کول دنوي ولسمشر لپاره ډېره ستره ننګونه ده هغه په خپله وينا کې ويلي دي چې: دنړۍ سره به غوره روابط ټينګ کړي او خپل دپورانيمو دغني کولو پروگرام به هم جاري وساتي، ايران به خپل دا پروگرام بند نکړي ځکه چې دا په هر لحاظ قانوني او شفاف دی لويديځو هېوادونو به ځايه دايران اتومي پروگرام متنازع گرځولی دی، دوی بايد دايرانی ولس اتومي حقوق ومنې،

دحسن روحاني دڅرګندونو نه داسې معلومېږي چې دده په راتګ به دايران په خارج پالسی کې څه بنسټيز بدلون رانشي خو حسن روحاني به هم ددوه وړاندينو ولسمشرانو خاتمي او رفسنجاني په څېر دنرم سلوک او لهجې نه کار اخلي، اقتصادي اصلاحاتو ته به داووليت حق ورکوي او دولس دژوند ښه کېدو ته به توجه ورکوي همدې هدف ته به پام سره به دامريکا او نور لويديځ سره د روابطو ښه کولو په موخه به داټومي پروگرام په پالسی کې يوڅه کوچني بدلونونه راولي.

دحسن روحاني لهجه به داسې نه وي لکه ددوه ځلې منتخب شوي ولسمشر احمدی نژاد: داحمدي نژاد دولسمشرۍ په ۸ کلن دور کې به دامريکا، نور لويديځ او اسر ائيلو سره دجنگ کولو تر حده خبرې کېدلې چې له امله يې دلويديځ له لوري دايران داټومي پروگرام په اړه زيات شکوک او شهبات ښکاره کړي شوی وو او پر ايران دملګرو

ملتونو له لوري سخت اقتصادي بندیزونه لګيدلي چې ورسره دايران اقتصاد سخت زيانمن شو؛ دروحاني سلوک به ددې برعکس ډېر نرم وي خو ايران به دخپل اتومي پروگرام له جاري ساتلو تېر نه شي نو پوښتنه داده چې داټومي پروگرام دجاري ساتلو سره سره به دامريکا او دامريکا متحدین دبنديزونو لړې کولو ته اماده کړي؟

په ښکاره خو دا ډېر گران کار بريښي امريکا اونور لويديځ څېرو ته نه گوري؛ خبره داټومي پروگرام دجاري ساتلو او يا هم بندولو ده، ولسمشر بنسټپال وي او که اصلاح غوښتونکی وي؛ هو! يواځې په هغه صورت کې يې امکان شته چې مقابل لوري هم نرمي ښکاره کړي خو دمقابل لوري دنرمۍ تمه هغه وخت ختمه شوه چې داسر ائيلو لومړي وزير بن يامين تنن ياهو پدې تازه ورځو کې يو ځل بيا په ايران دحلمې ډرکه وکړه. دايران خراب اقتصاد دحسن روحاني لپاره بله ستره ننګونه ده، دټپلو صادرونکي داوپيک دي مهم غړي هېواد کې دپيسو انفلاسيون ۲۸ سلنې ته رسېدلی چې له امله يې ولس دسختې قيمتۍ سره مخامخ دی نوآيا داقتصاد په ښه کولو به حسن روحاني توانيږي؟

حقيقت دادی چې ددې تېر او دهبود دخارج سیاست داټومي پروگرام سره دی دکوم له امله چې پدې هېواد ستر اقتصادي بندیزونه لګېدلي دي. دحسن روحاني لپاره دريمه ستره ننګونه په سيمه کې دايران په باره کې داقتصاد دفشار امنځته کول دي؛ دمنځني ختيځ دچارو دکارپوهانو په اند داقتصاد دفشار امنځته کولو لپاره بايد ايران دخپلو عربو ګاونډيو هېوادونو په شمول دسيمي دټولو عربو او عجمو هېوادونو سره په روابطو له سره غوره کړي؛ دلته خبره يواځې داسر ائيلو سره ددښمنۍ داواز پور ته کولو نده؛ دايران داټومي پروگرام په باره کې دسيمي هېوادونه دښکو کو او شهباتو ښکار دي؛ دسوريې په اوسنو له حده زياتو حساسو حالاتو کې دمخالفينو په مقابل کې دبشارالاسد دولت څرګند حمايت او معاونت هم دبی اعتمادۍ يو سبب دی ځکه چې دبشارالاسد دولت په لاس په زړونو بې گناه خلک شهيدان شوي دي.

نودابه راتلونکي کې څرګنده شي چې حسن روحاني ددې ننګونو په مقابل کې سر تپتوي او که په برياليتوب يې مقابله کوي.

د اسلاميت او مغريت ترمنځ کشمکش!

اسلامي نړۍ کې د جديديت او مغريت ملاتړي او ناقدین

لېکوال: د اسلامي نړۍ مفکر عالم مولانا سيد ابوالحسن علي "ندوي" رح - ژباړه: ابو ظهير

نامق کمال:

او مینه پکې انځور شوي وه) "قبرص" ته جلا وطن شو، په کال ۱۸۷۶ ز کې د سلطان عبدالعزیز دمعر ولولو وروسته بیا خپل هېواد (ترکیې) ته راغی، چې داوار هم ژر د دولت لخوا معتوب کړای شو او دخپل ژوند تر وروستي کاله په بند کې پاتې شو، چې هم هلته په کال ۱۸۸۸ ز کې ومړ.

د ازاخيالي او دوطن پالنې سربيره نامق کمال ريښتونی او کلک مسلمان هم و، دنوموړي په ليکنو کې دوطن مور (ترکيې) بيا بيا يادوني اساس دفرقي يادلي په ځای سيمه ده، هغه پخپل دې اند کې دومره اسلامي و څومره چې دعثماني خلافت تصور و، هغه ټول عمر په کلکه دمسلمانانو ددويزو اقدارو او عقايدو منونکی و اوډېر کر ته يې دنورو ډلو په مشرانو يې له دې پلوه توندې نيوکې وکړې، چې هغوی دپخوانيو اسلامي اقدارو په ساتنه کې ناکام راغلي وو، نوموړي له اروپا څخه هغه نوي اندونه راوړل دکومو راوړلو ته چې اړتيا وه.

ځينو اروپايي ليکوالو چې داسلام لارښوني په ناسم شکل غوښتل وړاندې کړې، په هغوی يې کلکې نيوکې وکړې، دهغوی په ځواب کې اسلامي کارنامې په ښه توگه وړاندې کړې، تردې پورې چې دعثماني خلافت په مشرۍ کې يې دنړيوال اسلامي اتحاد نظريه هم وړاندې کړه، خو هغه (اتحاديې) په آسيا او افريقا کې خپل جلا کړدار اورول ادا کړي او داروپا په مقابل کې يومشرفي ځواک راوټو کيږي او دځواک له پلوه توازن رامنځته شي.

له غربي تهذيب او علومو نه داستفادي کولو ښه متوازن دعوت اودترکيې اونوي غرب داریکو دڅرنگوالي ښه تشریح ددغه هېواد (ترکيې) ديوه نوميالي مفکر "نامق کمال" په اندونو او مضامينو کې ليدل کېږي، نوموړي پر هغوبړ خو کې له غربه داستفادي بلنه ورکړي دکومو پخپلولو چې غربي ولسونو پرمختګ او برتري ترلاسه کړه.

ديادوني وړ ده هغه ("نامق کمال") په کال ۱۸۴۰ ز کې د (rhubosto) په يوې لوړپوړي او ښه اسوده کورنۍ زيږدلی و، دفارسي، عربي او فرانسوي ژبو زده کړي يې په کور کې بشپړې کړې، بيا په اوولس کلنۍ کې يې رسمي وظيفه واخسته او په ځوانۍ کې دترکيې دمشهور مفکر او وطن پال مشر ابراهيم شيناسي (۱۸۲۶-۱۸۷۱) څخه متاثر شو، هم دهغه په مشهوره ورځپاڼه "تصوير افکار" کې يې ليکوالي پيل کړه، په ۱۸۶۵ ز کې شيناسي په فرانساه کې پناه واخسته، دورځپاڼې اړوند ټولې چارې دنوموړي په اوگو بار شوي او هم هلته يې ځان ديوه سياسي ليکوال په توگه ښکاره کړ، دخپل بيباک قلم او ازادومضامينو په وجه په کال ۱۸۷۱ ز کې دخپل وطن پرېښودو ته اړيستل شو، دجلا وطنۍ درې کاله يې په لندن، فاريس او وي يانه کې تير کړل، په دې موده کې يې هلته دنوي قانون اواقتصاد مطالعه وکړه، په کال ۱۸۷۱ ز کې بيرته ترکيې ته راغی، لږه موده وروسته دخپلې مشهورې درامي "وطن" له امله (چې دوطن پالنې افراطي جذبات

فروفيسر نيازي بر کس دضياء گوک الپ دمضامينو ټولگي
په فاضلانه مقدمه کې ليکلي:

هغه سړي چې دنوي حالت ناروغي يې تشخيص کړه او هغه
يې ديوه نوي دولت دجوړيدو په لاره کې د لوی خنډ په توگه اومنله
هغه نامق کمال (۱۸۸۸-۱۸۴۰) و. نوموړي دهغو ديني، اخلاقي،
اوقانوني څانگو په اصلي يا مثالي شکل کې دوراندې کولو کوشش و
کړ. کومې چې اسلام ته منسوبولی شوي او هم يې دعثماني خلافت
دعروج دپخواني دور دسياسي ادارو اصلي اومثالي شکلونه وړاندې
کړل. دغربي تهذيب هغه خواوي يې يوپه يور ابرسيره کړي دکومو
دخپلولو اوغوره کولو په وجه چې غربيانو ته ترقي، اوږترې په
برخه شوه، په دې دريواړو عناصرو دبحث کولو وروسته دې نتيجې
ته رسيدلي دي چې دهغو درېواړو ترمنځ کوم اساسي اختلاف نشته
، دهغه په اند: اسلام ټولنې ته اخلاقي اوقانوني بنسټونه ورکړي، په
دولتي چارو کې عثماني اصول اودنړۍ دمختلفو قومونو ترمنځ
درواداري آفاقي تگلاره دعثماني اصولو (ترکيې دولت نه)
دسياسي قالب اساس گرځوي اودغربي تهذيب هغه مادي اوعلمي
لارې اواسلوب يادوي له کومو څخه چې نظام ته ځواک او په
معاصره نړۍ کې ورته داقتصادي ترقي، قوي عنصر په لاس ورځي.

په دې توگه نامق کمال نولسمه پيړۍ کې هلته (ترکيه کې) د
ادريواړو يادعناصر جلا، جلا کړل اودهغو دحدودونښي يې په گوته
کړي دي، دهغه په اند دټولو ټپلو دناکامۍ تر ټولو لويه وجه ددغو درې
گونو عناصرو په باره کې ذهني انتشار و، مثلاً: شريعت اسلامي قانون
دفرانسوي قانون پخاطر پريښودل شو اودحکومت، تعليم، اقتصاد
اوزراعت په لړ کې غربي لارې چارې غوره نکلای شوي

هغه وايي: دترکيې څخه دنوي ترکيې جوړولو طفلانه ارزو
دتنظيمونو مشران دپته اړکې له دليل پرته په اقتصادي
اوسياسي برخو کې داروپايي ځواکونواحسنانونه اومني، ددې
نتيجه داشوه چې عثماني دولت خپله ازادې اوسالميت له لاس
ورکړ، ولې هغه په انتظامي چارو کې دنويو جمهوري نظامونو
يواصل هم رائج نکړ، سره ددې چې نه دقديم عثماني سياسي
اداري په اصولو کې اونه په اسلامي قانون کې داسې کومه خبره وه
چې دترقي، جمهوريت، يادنوي سائنس سره يې ټکر وای.

ليکن ددې باوجود نامق کمال دومره عام مقبوليت اوژور
اغيز دترکيې يې په ځوان نسل اوپخپله په ضياء گوک اودهغه په
همزولو وکړ چې ورباندې داعتراف لپاره د ميرمن خالده انجم
لاندې الفاظ ليکلي:

نامق کمال دنوي ترکيې تر ټولو منلی اوگران شخصيت و
، دترکي افکارو اوسياسياتو په تاريخ کې له هغه نه زيات دبل چا
شخصيت دومره ندی ځليدلی څومره چې دنامق کمال دی، دهغه
متوازن فکر اونسبتاً معتدل دعوت دنوي ترکيې په جوړولو کې
دومره مؤثر ثابت نشو څنگه چې د"ضياء گوک الپ" دغربي تهذيب
اوسياست اصولو غوره کولو توند دعوت مؤثر ثابت شو، ولې دضياء
فلسفي افکر ته د عملي بڼې ورکولو لپاره ترکيې ته يونهاييتي
ځواکمن اودکار سړی په لاس ورځي، چاچې دضياء له تصور
اومنشاء څخه هم زيات کار وکړ آن دمغرييت په قالب کې يې
دترکيې داچولو عزم وکړ! هو! هغه دکمال اتا ترک شخصيت و.

دکمال اتا ترک فکري روزنه! دهغه ذهني مزاج اوطبعي ځانگړتياوي!

دمصطفی کمال پلار علی رضا نومیده، په کال ۱۲۹۸ هـ ق کې
په "سالونیکا" کې زيږيدلی و

دهغه کورنۍ اصلاً "اناطوليه" په يوه اطرافي کلي کې مېشت وه،
لومړی په يوه داسې ښوونځي کې شامل شو، چې پکې زده کړي په
اروپايي دود وړ کول کېدې، بيا يوکال لپاره يې په يوه مخني ښوونځي
کې زدکړي وکړي، له هغه وروسته يې په حربي ليسه کې گډون وکړ
، بيا داستنبول په حربي پوهنتون کې شامل شو، په پای کې له هغه څخه
ديوه پوځي افسر په توگه ووت، دسلطان عبدالحميد زلمه وه، مصطفی
دهغه پر ضد په څو سازشونو کې دنيول کيدو وروسته دمشق ته جلاوطن
شو، له هغه ځايه په پټه "سالونیکا" ته وتښتیده، هلته داتحاد اوترقي
په نوم ديوې ټولنې غړی شو، هم هلته لږ وروسته دپوځ په ليکو کې شامل
شو اودمقدونيه داوړ گادي لين غځولو چارې ورته وسپارل شوي، په
۱۳۲۷ هـ ق ۱۹۰۹ز کې سلطان عبدالحميد معزول کړای شو اوپه ۱۹۱۰ کې
دنظامي اتشي په حيث فرانسي ته لاړ، دې سفر هغه دترکيې دپرمختگ
په پلانونو اوچارو بې باوره کړ دجرمني مخ پرزياتيدونکې ترقي نارامه
کړ، دغه مهال په ترکيه عملاً دڅلورو کسانو واک و، انور، طلعت، جاويد

اوجمال، مصطفى کمال له هغوی څلور وار ورسره جوړه نه وه اوور سره يې سخت اختلاف درلود، کمال دنړيوالو اهدافو اوله تر کيې څخه دباندي دعثماني سلطنت له پراخولو اوغځولو سره علاقه نه درلوده، هغه دپاليسي دهيواد لپاره وژونکي اومضره گڼله، بل پلوانور هم هغه نه خوښه و، په کال ۱۹۱۲ز کې دبلقان جنگ شروع شو، دبلقاني ښارونو څخه دمحاربيو په هجوم اودهغوی دنه ويلو په حالت سخت خفه شو، دبلقان په هيوادو کې دا اختلاف په وجه ترکانو په "ادريانو پل" باندې قبضه وکړه، انور دجنگ وزير مقرر شو، چې په دې توگه هغه دخپلې ترقي وروستيو مدارجو ته ورسيد، انور غوښتل اوپه دې کوښښ کې و چې ټول مسلمانان د"خليفة المسلمين" تر بيرغ لاندې راولي، انور جرمنيانو ته دترکيې دپوځي چارو دتنظيمولو کار وسپاره، مصطفى کمال په دې کار سخت خوابدی شو، په کال ۱۹۱۴ز کې نړيوال جنگ پيل شو انور اودهغه دملگرو په فشار ترکيه له جرمني سره ودریده اوپه جنگ کې يې گډون وکړ، مصطفى کمال رايه داوه چې ترکيې ته بيا پرفه پاتې کيدل غوره دي، هر لوري چې فاتح شو، له هغه نه گټه اخستل پکار دي، البته کمال دخپلې خوښي خلاف په دغه جنگ کې ښه په زړوړ تيا اوميرانه برخه واخسته، په ۱۹۱۶ز کې يې په "گيلې پولی" کې ښه لويه کارنامه هم ترسره کړه اوله همدې ځايه يې شهرت خور شو، په کال ۱۹۱۶ز کې دقفقاز محاذ ته وليږل شو، په کال ۱۹۱۷ز کې دحجاز لپاره قومندان وټاکل شو، خو دحجاز قومندانۍ چارو دتسليمولو څخه وړاندې حجاز تخليه شو، په همدې کال ورته دجنرال په حيث ترفيع ورکړل شوه، هم ورته دديار بکر پوځي قومندانۍ وسپارل شوه، په کال ۱۹۱۸ز کې جنگ دترکيې اوجرمني په شکست سره پای ته ورسيد، په دې سره دنړکيې پخواني وزيران دهيواد پريښودنه اړ شول دکمال لپاره ميدان خلاص پاتې شو، بریتانيې او اتحاديانو استول قبضه کړ، په اناطوليې کې لويه گډوډي خوره شوه، هلته دامنيت قايمولو لپاره مصطفى کمال غوره شو، هغه ديونيانو په خلاف چې "ازمير" يې نيولی و له سره بيا دجنگ اعلان وکړ، اوپه کال ۱۹۱۹ز کې د"سقاريه" په جنگ کې يې هغوی ته دقوي ماتې په ورکولو ځان ته دغازي لقب ترلاسه کړ، ددې وروسته يې په "انکوره" کې يوازاد حکومت جوړ کړ، دخلاف اوعثماني سلطنت پای يې اعلان کړ، يولادين جمهوريت يې جوړ کړ، دهم هغه بې دينه جمهوريت په کال ۱۹۲۴ز کې لومړی ولسمشر غوره شو اوپه همدې حالت کې په کال ۱۹۳۴ کې ومړ

دکمال اتاترک په قيادت کې ترکانو چې دلا دينيت (سيکولرزم) اوله خپلې ماضي نه دانحراف بلکې دشدید بغاوت، جذباتي مغرييت اودعسکري آمریت کوم لوری غوره کړ، دهغه دوجوه اولاملونو دپيژندلو لپاره ددغه تحريک اورحاجان دفکري اوسياسي قايد، دنوي ترکيې دلوې معمار "کمال اتاترک" دفکري روزنې، دهغه دمزاجي کيفياتو، پيژندلو ته اړتيا ده، ولې چې دجمهوريت اوعواميت دادعاء سرير هغه هيوادونه چې دپوځي دکتاتورانو ترواک لاندې راغلي، هغه تر ډېره ځايه دهغه دکتاتور دشخصيت اومزاج انځور گر ثابت شوي له دې وجې دهغو دنوي تشکيل پيژندلو لپاره دهغو دکتاتورانو (dictators) اودهغوی دترکيې عناصرو پيژندنه نهايتي ضروري ده، دلته مونږ دکمال اتاترک دمستند اوهمدرد سوانحليکونکي عرفان اورکا (irfan orga) دکتاب اتاترک (Ataturk) دهغو اقتباساتو په وړاندې کولو بسيا کوو چا چې دکمال په ځانگړي مزاج رڼا اچولي :

هغه دليسي او پوهنتون په زمانه کې ډېر کم دملگرو اودوستانو ترمنځ مقبول و، دهغه نيردې ملگري ډېر کم وو، ډېر ژر به په اشتعال راته، هغه دخپلې درجې يوشمالي او بې نفسه زده کوونکی هم و، شوقين اودهمين ډېر و، جنس (sex) دهغه لپاره مقناطيسي رابښکون درلود هغه دشراپو په ځکلو تسکين حاصلواه، ولې روحاني تسکين دهغه دننه په خدای اعتقاد و اودمرگ نه په پس ژوند يې يقين نه و.

په نورو دظلم کولو او وړباندې د خوند اخستو کوم فطري خصوصيت چې دهغه دننه و، هغه يې پټه نه و، هغه دنورو جذبات هيڅکله هم نه منل، له دې وجې يې هيڅوک خپل سيال نه گڼه، دهغه دننه دنورو دمفتوحولو اومغلوبولو او دخپلې خوښي لپاره دنور وځملولو فطري ارزو وه، هغه هميش له نورو څخه ځان په سر کې خوښاوه، په مناسبت کې هغه د"روسو اوالبتر" دليکنو سره اشنا شو او له هغويې وغوښتل چې دده دننه دبغاوت خوبولي څپه راويښه کړي!

په ځوانۍ کې هغه دانقلابي افکارو په لمر کې ضياء گوک الپ لارښوونې ښي په من اوعن سره يادي کړي وي، ضياء گوک الپ دروني اندۍ او ديني ازادۍ له اندونو څخه دازادۍ لپاره جنگ کړی و، هغه دمغرب دروني آندۍ لوی استازی و، هغه په ۱۹۰۰ز کې دافکر څرگند کړ چې عثماني سلطنت لپاره زوال اونتشار مقدر دی، ولې چې په بندو

ستر گويي شخصي حکومت منلی. هغه به اکثر ويلي ديني حکومت د شخصي حکومت وفادار او حليف دی. هغه د مذهبي واکمنۍ څخه دازادۍ په تر لاسه کولو ټينگار درلودو هغه غوښتل چې د علماوو واکونه محدود کړي شي. مختلفي ديني ټولنې. د دين جذباتي ملاتړي کړي. (دده په وينا) د شيطان لارويانو په کېدو د جهاد غږ پور ته کوي بايد هغوئ مقيدي کړي شي. هغه د شريعت د پای ته رسولو او د هغو قاضيانو د محکمو د منسوځولو وکالت کاو کومو چې د اسلامي قانون شرحه او ترجماني کوله دهغه په اند د هغو په ځای نوي ولسي محاکم جوړول پکار دي

ددین او په خاصه توگه د اسلام په باره کې د اتاترک د عقيدې. د ريځ اود هغه د اصلي خيالونو او احساناتو په اړه لېکې:

هغه د حقيقت په ښه توگه پېژندلی و چې دده اصلي جنگ د دين خلاف دی. د کوچنيوالي څخه دهغه په اند: د خدای اړ تيا نه وه. محض يوه مغالطه يې گڼله. هيڅ حقيقت يې نه مانه. هغه يواځې په هغو يقين درلود کوم څه چې په ستر گوليدل کېږي. دهغه خيال داو چې په ماضي کې اسلام تخريبي ځواک پاتې دی. او هغه تر کانو ته ډېر لوی زيانونه اړولي. هغه په دې حقيقت سترگې پټې کړي وې چې يواځې د اسلام بښلې وحدت پر اخ عثمانې سلطنت تعمير کړي و. دهغه انگېرنه دا وه چې د اسلام له امله خلک د جمود او اوها مو په گر داب کې نښتي. هغه له هغه سړي څخه نفرت کاو کوم چې د تقدير په مخکې لاسونه غځول. او ويلي يې: دادا خدای رضاده. د تقدير خبره ده. هغه په دې عقیده وه چې د خدای وجود نشته. او انسان پخپله خپل تقدير جوړوي. هغه به اکثر ويلي: چې د دماغو ځواک. او ارادي قوت د خدای په بې حسۍ او بې رحمۍ غلبه مومي. هغه ويلي ابادې ديني خلکو ته تر اومه ډېر ښايي ځواک اطلاع نده رسيدلي کوم چې ډېر تيز کار کوي؟ دهغه مصممه اراده وه چې دين ممنوع وگرځوي. اگر که ددې لپاره ځواک کارولو ته هم اړ تيا پېښه شي آن دوکې او فريب کولو ته هم اړ تيا پېښه شي

په يوبل ځای کې ليکې:

دهغه په اند رواني اصول. اندونه. او فلسفي اصطلاحاتو هيڅ معنی نه لري و چې يې د ترک ولس لپاره د دين په غير ضروري اوبيکاره گرځولو کې کوم تامل نه درلود خو د دين په ځای چې هغه لپاره کوم نوی څېز رابښکونکی و هغه مغربي تهذيب و. ولي هغه دانه ويلي چې يو ولس

دي دخپل روح لپاره جنگ وکړي. دنور و تهذيبونو له پخواني تاريخ يې داسبق حاصل کړي و: "چې زوړ ديو ژر نه مري" له دې وجې دتر کانو له زړونو دخدای خيال وتل به وخت وغواړي

بل ځای ليکې:

د اسلام اور اسخ العقیده اديانو څخه هغه سخت نفرت کاو. د کوم خدای چې هغه قايل وه هغه دهغه په اند: د کوم بنديز او قيد لگولو محتاج نه و. دهغه په اند: خدای په هر څېز کې و. هغه ويلي: مونږ بايد له هر ه پلوه نارينه وگرځو. مونږ ډېر لوی مصيبتونه وزغمل. زموږ دمصيبتونو لامل داو چې مونږ په دې باندې د پوهيدو کوښښ ونکړ چې نړۍ کوم خوا درومي. مونږ له دې پروا پرته چې څوک هر څه ووايي مونږ مذهب يو اوشائسته سالاري کوو. مونږ ته په دې فخر پکار دي. دنوري اسلامي نړۍ په مسلمانانو نظر واچوئ هغوئ دخومره حوادثو اومصيبتونو ښکار دي ولي؟ له دې وجې چې هغوئ دخپلو مغزونو څخه کارنه اخلي اوځانونه يې په هغه روښانه اولور تهذيب کې ځای نکړي شول دغه لامل و چې مونږ هم تر اور دې زمانې دبیر ته پاتيوالي او تنزل ښکار وو. په دې وروستيو څو کلونو کې که مونږ دخانونو په رغولو کې کامياب شونو وچه داوه چې زموږ ذهنونه روښانه شول خواوس مونږ په هيڅ ځای کې تم کېدای نشو. مونږ دوراندې پر مخنگ لپاره پور ته شويو مونږ پر لپسي وراندې څو. که هر څه پېښ شول اوس مونږ ته له دې پرته بله لار نده پاتي. قوم ته پوهيدل پکار دي چې تهذيب يوداسي بل اور دی چې هغه هر څه سيزي اوتوري خاوري يې کوي. څوک چې هغه ته د عقيدت خراج نه ورکوي

په يوبل ځای کې ددې نفرت اظهار کوي اوليکې:

داکومه پټه اودراز خبره نده چې مصطفى کمال يوبې دينه سړی و. په دې وجې دا افواه ښه گرته وه چې دخلافت تنسيخ ژر راتلونکی دی. په دې خبره انديښنه نوره هم زياته شوه چې مصطفى کمال دشيخ الاسلام په سر (څوک چې د اسلام لوی عالم و اود احترام وړ مشر و) قرآن مجيد ور وويشته! ددې په نتيجه کې بايد مصطفى سملاسي وژل شوی وای. خوداسي ونشول چې داددي خبري ژوندی ثبوت دی چې زمانه بدله شوي وه

نور بيا

مدارسو لپاره واحد تعليمي نصاب

طلب العلم فريضة على كل مسلم ومسلمة (الحديث)

د علم زده کړه په هر نارينه ، او ښځي باندې فرض ده .

البته : پدې کې شک نشته چې ټول ديني کتابونه په يو ډول تيار شوي دي ، او الحمد لله محترم مدرسين يې د تدريس کولو پوره وړتيا لري ، مگر په ځينو مدارسو کې به په تدريسي چارو کې خنډ رامينځ ته کېده ، ولې خوشبختانه ددې واحد نصاب په رامينځ ته کېدو سره به د مدارسو تر مينځ اتفاق ، او همغږي ، او تعليمي يووالي رامينځ ته شي ، چې نوموړي نصاب په لاندې ډول دی .

د پورتنۍ حديث شريف په رڼا کې زموږ د مسلمان ، مجاهد ملت د بچيانو لپاره د علم حاصلول يو ضروري امر گڼل کېږي .

نو دا چې موږ د تدريس ، او تعليم ، په څانگه کې تر ټولو زيات خدمت کړي وي ، او د طالب العلم په علمي پانگه کې مو ټولې نيمگړتياوې له منځه وړي وي ، نو د يو واحد تعليمي نصاب رامينځ ته کېدو ته چې په علمي زده کړه کې کليدي حيثيت ولري ضرورت محسوس کېده .

پدې اساس د افغانستان اسلامي امارت د ښوونې ، او روزنې عالي کمېسيون تصميم ونيو ته تر څو د هيواد د جيدو علماء کرامو ، مدرسينو ، او علمي بورډ په پوره همکاري د ټولو ديني مدارسو لپاره يو واحد تعليمي نصاب چې د هيواد ټولو علماء کرامو ، مدرسينو ، او طالب العلمانو ته د منلو وړ وي تر تيب او منظور کړ . چې دا به د طالب العلمانو لپاره د علم په زده کړه کې اسانتياوې رامنځ ته کړي . او

د يو لسو کلونو په موده کې به دلويې دورې په شمول خپل ټول ديني تعليم سر ته ورسي .

ابتدائيه

عدد	فن	اسماء الكتب
۱	قرآن کریم	مشق ربع اخير پاره عم مع حفظ
۲	ادب فارسي (نظم)	پنج کتاب (بالفظ)
۳	تفه	شروط الصلوة ، بعده ، خلاصه کيداني
۴	صرف	صرف بهايي ، بعده ، ميزان الصرف ، بعده علم الصرف (ثلاث حصص)
۵	خط	خط ، و کتابت
۶	حساب	د تدرج جهاد دوقت ، د کتب تعليمي نصاب داول ، او دوهم صنف حساب

درجة ثانية

عدد	فن	اسماء الكتب
١	تجريد ، واخلاق	معلم التجويد ، بعده تهنيد الاخلاق
٢	ادب فارسي	گلستان (بالترجمة)
٣	فقه	كنز الدقائق (اولين)
٤	صرف	مراح الارواح
٥	نحو	شرح مائة عامل (بالتركيب)
٦	اللغة العربية ، والانشاء	القرانة الراشدة (ج اول) بعده معلم الانشاء (ج اول)
٧	ادب عربي ، وحساب	نقحة العرب ، ورييس دتير جهاد د وقت دتير تعليمي نصاب دتير صنف حساب

متوسطة

عدد	فن	اسماء الكتب
١	قرآن كريم ، وتجويد	جمال القرآن ، مع مشق ، وحفظ ربع ثالث ياره عم
٢	فقه	قدوري ، (صلوة)
٣	صرف	ارشاد الصرف ، بعده زراي
٤	نحو	علم النحو ، بعده ، تسهيل النحو
٥	ادب عربي	تسهيل الادب ، بعده ، مفيد الطالبين
٦	خط	حسن خط
٧	حساب	دتير جهاد دوقت ، دتير تعليمي نصاب دتير صنف حساب

درجة ثالثة

عدد	فن	اسماء الكتب
١	عقائد	الفقه الاكبر ، بعده ابوالمنتهى والانتباهات المفيدة
٢	فقه	شرح الوقاية (صلوة)
٣	صرف ولغة عربي	فصول اكبري بعده قرانة الراشدة (ج ثاني)
٤	نحو	هداية النحو
٥	سيرت وانشاء	نور اليقين ، بعده معلم الانشاء (ج ثاني)
٦	منطق	تيسير المنطق ، بعده ايساغوجي ، بعده مير ايساغوجي
٧	ادب فارسي	بوستان (بالترجمة)

درجة اولى

عدد	فن	اسماء الكتب
١	قرآن كريم ، وتجويد	الفوائد المكية مع مشق ، وحفظ نصف اول ياره عم
٢	ادب فارسي	پنج كتاب (بالترجمة)
٣	فقه ، وحديث	نور الايضاح ، بعده زاد الطالبين
٤	صرف	علم الصيغة بعده زنجاني
٥	نحو	نحو مير ، بعده الشعمة
٦	اللغة العربية	الطريقة العصرية (مكمل)
٧	خط ، وحساب	دتير جهاد دوقت دتير تعليمي نصاب دخولرم صنف حساب

درجة سادسة		
عدد	فن	اسماء الكتب
١	تفسير وإخلاق	ترجمة القرآن الكريم (الثلث الثاني) بعده الطريقة المحمدية
٢	حديث وحساب	مسند الإمام الأعظم رحمه الله بعده خلاصة الحساب
٣	فقه	هداية (صلوة)
٤	أصول الفقه	الحسامي (مكمل)
٥	نحو	شرح الجامعي (مبني)
٦	علم البلاغة	مختصر المعاني (مكمل)
٧	منطق	التطبي (مكمل)

درجة رابعة		
عدد	فن	اسماء الكتب
١	أصول حديث ، وحديث	خير الأصول بعده الآثار السنية (مكمل) بعده رياض الصالحين (كتاب الأدب فقط)
٢	فقه	شرح الوفاة (نكاح)
٣	نحو	كافية (مكمل)
٤	أصول الفقه	أسان أصول فقه بعده أصول الشافعي
٥	بلاغة ، وتاريخ	دروس البلاغة بعده مختصر تاريخ اسلام للتقوال
٦	منطق	مرفقات بعده شرح نهديب
٧	ادب عربي	مقامات حريري (عشر مقامات) بعده مختارات من الادب

درجة سابعة		
عدد	فن	اسماء الكتب
١	تفسير ، وأصول الحديث	ترجمة قرآن كريم (الثلث الاخير) بعده تفسير مصطلح الحديث
٢	فقه	هداية - النكاح (مكمل)
٣	أصول الفقه	مولوي يعقوب (تأقياس)
٤	عقائد	شرح العقائد (مكمل) مع الخيالي
٥	علم البلاغة و علم الهئية	مطول ، بعده الهئية الوسطى
٦	منطق	سلم العلوم (مكمل)
٧	حكمة وتاريخ	هداية الحكمة بعده تاريخ التشريع الاسلامي

درجة خامسة		
عدد	فن	اسماء الكتب
١	تفسير	ترجمة قرآن كريم (الثلث الاول)
٢	حديث	كتاب الآثار للإمام محمد رحمه الله بعده رياض الصالحين (از كتاب الجهاد تا اخر كتاب الدعوات)
٣	فقه	كنز الدقائق (اخرين)
٤	أصول الفقه	نور الانوار (مكمل)
٥	نحو	شرح الجامعي (معرب)
٦	علم البلاغة	تلخيص المفتاح (مكمل)
٧	منطق وتاريخ	بدیع المیزان بعده تاريخ الاسلام للشريفي

درجة ثامنة

عدد	فن	اسماء الكتب
۱	اصول التفسير وتفسير	الفوز الكبير ، والتفسير البيضاوي
۲	تفسير	جلالين (جلد اول)
۳	اصول الحديث وتفسير	شرح نخبة الفكر بعد جلالين (جلد ثاني)
۴	حديث	مشكوة المصابيح (جلد اول)
۵	حديث	مشكوة المصابيح (جلد ثاني)
۶	فقه	هداية (البيوع)
۷	فقه	هدية (الشفعة)

عدد	فن	اسماء الكتب
۱	حديث	التياب في الجمع بين السنة والكتاب (للامام ابي محمد علي بن زكريا المنجي الحنفي)
۲	اصول الفقه	مسلم الثبوت (تاياب ثالث) بعده تلويح وتوضيح
۳	ميراث	تسهيل الفرائض بعده السراجي مع الشريفة
۴	صرف	شافية (مكمل)
۵	منطق	ملاجلال ، وميرزا هد
۶	حكمت و هندسه	مبيدي بعده او قليدوس
۷	علم الهيئة و ادب	التصريح بعده ديوان الحماسة

درجة حادي عشر (دوره حديث)		
عدد	فن	اسماء الكتب
۱	حديث	صحيح البخاري
۲	=	صحيح مسلم
۳	=	جامع الترمذي
۴	=	سنن ابي داود
۵	=	الطحاوي (مكمل)
۶	=	سنن النسائي ، سنن ابن ماجه
۷	=	موطائين ، شمائل الترمذي

درجة تاسعة		
عدد	فن	اسماء الكتب
۱	اصول التفسير ونحو	التبيان في علوم القرآن للصابري الحنفي بعده عبدالغفور
۲	اصول حديث	تدريب الراوي بعده اصول اليزدي (مبحث السنة)
۳	ادب فارسي	مثنوي شريف
۴	علم العروض ، علم المناظرة	متن الكافي بعده محيط الدائرة بعده الرشيدية
۵	منطق و علم الطب	قاضي مبارك بعده قانونچه
۶	منطق و عقائد	حمد الله بعده الامور العامة
۷	حكمت و ادب	صدر ابعده السبع المعلقات

پور تني نصاب دابتدائي او متوسطي په شمول په پولس درجو کې دټولو افغاني ديني مدارسو لپاره واحد نصاب ترتيب شوي او په عملي کولو يې هر محترم مدرس ، او طالب العلم مکلف دي .

ومن الله التوفيق

درجة عاشره (موقوفه عليها)

نيول كيږي. (خلافت، عزم، توکل، حرک او نورې يې غوره بيلگې بللای شو)

۳. علمي او څېړنيزې مجلې:

دغه مجلې زياتره پر علمي او څېړنيزو مسالو غږيږي. د نړۍ د ټولو علمي او څېړنيزي مجلې د تگلارو له مخې سره ورته دي. په دغو مجلو کې د ښکلا او سينگار پر ځای پر منځپانگه (محتوا) ټينگار کېږي (لکه د امارت د واکمنۍ پر مهال آريانا مجله، کابل مجله، کتاب مجله، کندهار مجله، ننگرهار مجله او ...)

۴. ښوونيزې مجلې (Educational Magazine):

بيلابيلي مدرسې، ليسې او پوهنتونونه د خپلو کالنيو چارو او هلو ځلو د څرگندولو لپاره کالني مجلې يا رسالې خپروي. په دغو خپرونو کې د لیسو او پوهنتونونو د زده کوونکو او استادانو ليکنې او انځورونه خپريږي. د ټوټې ښوونيزو مجلو کار کوونکي هم پخپله زده کوونکي وي او ځينې استادان يې لارښوونه په غاړه اخلي. (لکه: د کابل پوهنتون مجله، د کندهار پوهنتون مجله، په پاکستان کې د کراچۍ دارالعلوم مجله (البلاغ) او ...)

۵. ادبي مجلې (Literary Magazine):

په دغو مجلو کې ادبي څېړنې، پنځونې (لکه لنډه کيسه، شعر، ادبي ټوټه او ...) بيلابيلي ليکنې، شعرونه، کره کتنې او نور توکي خپريږي. د ادب مينه وال، شاعران او ليکوال له دغسې خپرونو سره ډېره دلچسپي ښيي. (لکه: الفت، سپيدې، کندهار، داستانونه، پښتو کيسه ډايجسټ او ... يې غوره بيلگې دي.)

۶. خبري مجلې (News Magazine):

دغه مجلې زياتره د خبرونو سپړونکي توکي خپروي، اکثره يې او نيزه ښه لري، يعنې په اونۍ کې يو ځل خپريږي. خبري مجلې له خبرونو سره په تړاو بيلابيلي ليکنې او زده راښکونکي مطالب خپروي. دا چې زياتره سياسي توکي خپروي، ځکه خو يې سياسي مجلې هم بولي.

(غوره بيلگې يې د اسلامي امارت د فرهنگي کميسيون تر اشراف لاندې ضمير، الهام، مورچل او نورې دي.)

د مجلې ژورناليزم

Magazine Journalism

دويمه برخه.....

د موضوع له مخې د رسالو وېش لوستوالو ته اساسي اوې برابر وي.

د محتوا يا موضوع له مخې مجله او رساله په گڼو موضوعاتو خپرونې کوي.

ډېری مجلې مسلکي وي او مسلکي موضوعاتو باندې ډېر تمرکز کوي. د ساري په توگه د سياست، ادب، نړيوالو پېښو، زده کړې، لوبې، پخلۍ، اقتصاد، مېرمنو، ساينس، طب، ځمکپوهنې، هنر او يو شمېر نورو مسلکونو په اړه مجلې او رسالې خپريږي.

۱. ديني-فکري مجلې (Religious / Theoretical Magazine):

ديني-فکري مکتبونه او مذهبي کړۍ د خپلو دريځونو او مسلکونو د دودېدا لپاره ځانگړې مجلې او خپرونې لري. د دغو مجلو منځپانگه په ديني ليکنو، فقهي ښوونو، لارښوونو او علمي فکري توکيو سره بشپړيږي. همداراز د لوستونکو ليکونو او پوښتنو ته ځوابونه هم وايي. (لکه: آذان، مشال، شهادت (دارالافتاء)، نداي حق او ...)

۲. ټولنيزې مجلې (Social Magazine):

په دغو مجلو کې د ټوليز زده راښکون توکي خپريږي. دغه مجلې پر ځانگړو سکالوگانو ډېره کوي. مذهب، ادب، غونډې.

سياست، لوبې، هنر او نور يې د منځپانگې بنسټ جوړوي. په دغو مجلو کې د ټولنې د هر پاتکي ذوق او ليوالتيا په پام کې

۷- بنځینه مجلې (Women's Magazine):

ځینې مجلې یوازې د ښځو او مېرمنو لپاره خپرونې کوي. په دغو خپرونو کې د پری بنځېنه مطالب لکه مور او ماشوم، روغتیا، تدبیر منزل، پخلی او نور خپرېږي. له بده مرغه زموږ ارزښتونو ته ژمنو رسنیو دې برخې ته ګرسره هېڅ یا ډېر لږ پام اړولی او زموږ د ښمنانو په تېره غرب له دې لارې د خپلو موخو د ترلاسه کولو لپاره کافي ډېر کار کړی. د ساري په توګه په کابل کې د اشغالګرو تر مستقیم تمویل لاندې خپرېدونکي روز، مرسل، زن او نورې مجلې که موږ وګورو کاملاً زموږ له لوړو اسلامي او ملي ارزښتونو سره په ټکر کې دي. دوی د ښځو نیمه بربنډ عکسونه، سینمایي څېرې او نور مبتذل توکي پکې خپروي (ګودرو او ملالی. نسبتاً بنځینه مجلې بللای شو).

۸- د ماشومانو مجلې (Children Magazine):

په دغو مجلو کې د ماشومانو لپاره مطالب خپرېږي. ټوکي-ټکالي، غوره ویناوې، په زړه پورې او حیرانونکي معلومات، جالبې کیسې او د ذهني ودې لپاره بوختونکي او تفریحي توکي. په نوره نړۍ کې دې برخې ته خورا ډېر کار کېږي او ماشومانو هم ورسره خورا دلچسپې لري.

(په افغانستان کې د ماشومانو لپاره تر ټولو لومړنۍ خپرونه سراج الاطفال نومېږي چې له سراج الاخبار سره یو ځای خپرېده، مصور او ...)

۹- ورزشي مجلې (Sports Magazine):

ورزشي خپرونې د نړۍ په ګوټ-ګوټ کې مینه وال او لوستونکي لري. په دغو مجلو کې د بېلابېلو لوبو په اړه لیکنې، تبصرې، شننې، خبرونه او مرکې خپرېږي. د لوبو مینه وال یې په ډېره مینه او لیوالتیا لولي. (لکه لوبه او یاران سپورټي مجلې یې په هېواد کې اوښي بېلګې دي).

۱۰- طنزیه مجلې:

زموږ په معاصرو ادبیاتو کې نن سبا طنز هم د یوه بېل او جلا ژانر بڼه خپله کړې ده. له طنز سره د ټولنې بېلابېل قشرونه او پاتکي مینه ساتي. دا چې د طنز جوله عموماً انتقادي وي؛ نو ډېری مهال دغسې مجلې بې نوم و ښانه خپرېږي؛ خو په هغو ټولنو کې چې

مطبوعاتو ته نسبي او تر ځینو عمومي چوکاټونو لاندې آزادي او اجازه شته، هلته معلوم ادرس او کاري ټیم لري.

(په هېواد کې د پښتو طنزیه خپرونو غوره بېلګې ښایي ښاخۍ او غومبسه وي.)

۱۱- مسلکي خپرونې (Professional Magazine):

د عمومي خپرونو ترڅنګ ځینې ادارې د مسلک په پام کې نیولو سره ځانګړي او مسلکي خپرونې کوي. دغه خپرونې په طب، روغتیا، ښوونې-روزنې، کرنې او نورو څانګو پورې تړل کېږي. (غوره یې د ځینو وزارتونو خپرونې دي. لکه: د کرنې وزارت (کرهڼه)، د مالي وزارت (ثروت) او ...)

۱۲- شهیري مجلې:

ځینې ادارې، سوداګریز شرکتونه او بنسټونه د خپل شهرت او مشهورتیا لپاره ځانګړې رسالې او خپرونې لري، عموماً یې په خلکو وړیا ویشي.

دا ډول خپرونې یوازې تبلیغاتي بڼه لري او هېڅ علمي، ادبي، ارشیفي او ژورنالیستيکي ارزښت نلري.

(لکه: په هېواد کې د امریکایي او بهرنیو اشغالګرو خپرونې د آزادۍ غږ، سولې غږ او ...)

۱۳- تاریخي-فلسفي مجلې:

لکه نومه یې چې بریښي، دا ډول مجلې په خپلو پاڼو کې یا یوازې تاریخي فلسفي مطالب ګډ خپروي او یا تاریخي مجله د تاریخي او فلسفي مجله د فلسفي مطالبو خپراوي ته ځانګړې شوي وي.

(پرون، روحي او ... یې غوره بېلګې دي.)

تر دې ځایه راسره د مجلو په ځانګړیو ډولونو او وېش وپوهېدئ. په بله ګڼه کې به د مجلو د مطالبو او موادو پر سرچېنو، له ورځپاڼې سره پر توپیرونو، اداري او تشکیلاتي جوړښت او ځینو نورو مهمو ټکیو لنډه رڼا واچوو. نور بیا ...

سرداره غازي

سيد سعيد

يا به پرنګ له ملکه باسو

يا به ايردو پر خپل وطن باندي سرونه

د برات پر ۱۷ مه ورځ د افغان غازيانو او پرنګي لښکرو تر منځ د ميوند په دښته کې سخته جګړه ونښته ، له يوې خوا د اسد د پنځمې ورځي د تودوخي گراف ساعت په ساعت پورته کيده پر مخکه او هوا يې خپل اغيزښکاره کاوه ، له بلې خوا بيا دواړو لوريو پر يو بل گوزارونو ته زور ورکاوه او جګړې شېبه په شېبه شدت مونده ، د ورځي د لسو بجو په شاوخوا کې غازيان ترې شول خولې يې داسې وچي وې چې د الله اکبر ويلو سېکېکي نه و. ډيرو ښځو په دغه غزا کې د مجاهدينو سره همکاري کوله ، ځينو ميرمنو او به او ځينو بارو د غازيانو ته رسول ، سرداري غازي بيا په خپله کلا کې پهلېسهاو وښځي راټولي کړې وې د غازيانو لپاره بې ډوډۍ پرې پخه وله سردار هډ غرمې په رانژدېکيدلو سره په جګړه کې د غازيانو د حال معلومولو په موخه د کلابرچ ته پورته شوه ، که گوري چې غازيانو وروستيو سنگرونو ته عقب نشيني کړې ده ، د همدې حالت پهلېدلو بې

د ميوند د مشهورې غزا يوه غير مشهوره اتله ميرمن سرداره غازي ده ، سرداره غازي د ملا عبيد الله لور او دامير شيرعلي خان د وزير سردار محمد رفيق خان لودين خورده ، د کندهار ښار په بروبازار کې يې کورنۍ اوسيدله ، د سرداري د ژوند ملګری (خاوند) سردار مقصود خان محمدزی نوميده چې دامير دوست محمد خان د ورور جمععه خان لمسی کيده او د کندهار په ميوند کې يې خپله کلا او کاريږ درلود ، همداکاري اوس د کاريږک په نوم مشهور دی.

د ۱۲۹۷ هـ ق کال د برات پر ۱۵ مه د سپه سالار غازي محمد ابوبخان په مشري افغان مجاهدينو د پرنګي اشغالگر د ښمن سره په ميوند کې د جګړې تاييانيوله ، افغان غازيان د وسلو او لوجيستيک ډير کمښت سره مخوو ، ځواک يې په هيڅ ډول د ښمن د قوت سره د پرتلې وړ نه و ، خوايماني قوت يې دومره پياوړی و چې د مجهز د ښمن هرڅه ورته هيڅ ښکاريدلاو په وړاندي يې ملاتړ لې د جنگ ميدان کې ولاړ وو ، غازيانو په خورا اوچت مورال د جګړې په ډگر کې د ښمن سره د غري وهلو شېبې شمېرلې او شعار يې و چې :

د خپلو وروڼو غاښانو سره اوږه پر اوږه د پرنګ پر ضد د جنگیدو عزم وکړ، ځان یې په پېړونۍ کې تاو کړ، وسله یې راواخیستله او د وروڼو مرستې ته یې د جګړې په اوج کې ځان ورساوه، په دې جګړه کې نورې میرمنې هم وپځینوې غاښانوته او به او مهمات رسول، ځینو بیا د وروڼو سره څنګ پر څنګ وسله واله مبارزه کوله او د غاښانو درو حېلو روڼو په موخه یې حماسې لندۍ هم ویلې، تر ټولو مشهورې لنډۍ چې په دغه غزا کې بشو ویلي دهغې پیغلې دي چې د ملالۍ په نوم یادېږي او د دې ناربه کولوي چې:

کېله مېوند کې شهید نه شوې

خدا پر ولا لېهې ننگۍ ته دي ساتینه

د غاښانو مړ او بېلې، لویډلی مورال اوساړه احساسات داسې لوړې کچې ته پورته کړل چې تقریباً د غاښانو ماتېهې په سوبه واړوله.

افغان غاښانو په ټکنده غرمه کې د پرنګ د پرمختللو وسلو او مجهزو ووحشي لښکرو په وړاندې پهلېرو او کمزورو وسلو اتلوالې مبارزې ته ادا مهوړکړه، د غاښانو د استقامت برکت و چې تر سختې جګړې وروسته یې د ماښین په وخت کې دنړۍ قوي ځواک پرنګي لښکر شاتګ ته مجبور کړ او د کندهار د ښار لور ته یې پښې سپکې کړې.

سردار هغاي ترسويي وورسته په داسې حال کې خپلې کلاته ستنېدې چې د پرنګي افسر یو ټوپک اواس یې غنیمت کړي وو، د سرداري ولجه کړې ټوپک د سردار جمعې خان په کاله کې تر ډیره وخته د میوند د سترېسوبي دیوار زښتمن اثر او یادگار په توګه خوندي وو.

علامه رشاد د کارنامو میرمنې په ۱۷-۱۸مخ کې د حاجي محمد ابراهيم خان لودین له خولې د دغې حماسې نقل کوي اوزياتوي چې د سرداري حماسه

ملا میرحی د نظم په تار پیلې چې لاندې درې بندې یې د ښاغلي لودین په غیر منظم ډول پیادو او ماځني ولیکل راووته سرداره له کلا په نیت د جنگ نازېره په میونده

دېو ویل: ماو لیدې ګولې د پرنګیانو مرګیدی د غاښانو

ځوانان دي چې رږېري د وطن پر نام و ننگ ودا خپله ژونده

دېو ویل: ماو لیدې سرې وینې دي بهیرې ځوانان دي قتل کېږي

لښکر د پرنګیاري میدان ته په غورځنګ بېلېر بېهار له قنده

دېو ویل: ماو لیده غاښان د کندهار تېر یو اړه وار

ځوانان غړي په وینو کې له لاسه د پرنګ پرنګتپ کې خاونده

افغانو میرمنو د تاریخ په بیلابیلو پړاوونو کې دخپل دین او وطن په دفاع کې په مختلفو شکلونو سترې کیدونکې او نه هیریدونکې خدمتونه کړي دي، خپله یې هم د وروڼو سره اوږه پراوړه جهاد کې برخه اخیستې، زخمونه یې خوړلي او د شهادت جامونه یې پرسراړولي، زامن، وروڼه او د ژوند ملګري یې هم د ښکېلاکګرو پر ضد د غزاګرم ډګر ته هڅولي او استولي، پر زخم، بند او شهادت یې صبر کړی او په ډیره میرانه یې د یتیمانو پالنه او روزنه ترسره کړې ده.

ماخذ: [د کارنامو میرمنې، رشاد علامه عبدالشکور]

سلطان صلاح الدین ایوبی

مؤلف: سید ابوالحسن ندوی

ترجمہ: عبد القدوس دھقان

ہنگامہ صلیبی فطری بدیدہ برای اسلام

پایان

فروپاشی سلطنت فاطمیان و افتخاری دیگری برای سلطان

سیطرہ سلطان صلاح الدین بر مصر نقطۂ انقراض و فروپاشی دولت عبیدیان^(۱) کہ بہ فاطمیان شہرت داشتند بود، دولتی کہ دو قرن و ۶۸ سال بر مملکت اسلامی حکومت کرد و بر فرهنگ، اخلاق و تمدن بخش عظیمی از جہان اسلام تأثیر شگرفی بجا گذاشت، دوران آنان از عقاید و احکام عجیب غریب و قوانین مضحک مملو بود کہ برخی از آن را از کتاب «انحطاط والآثار» مقریزی نقل می کنیم:

«در بارہ میراث دستور دادند کہ بہ «ذوی الارحام» رد شود و اعلام کردند کہ اگر متوفی دختری از خود بہ جا گذارد با وجود دختر بہ برادر، خواہر، عمو، جد، برادرزادہ و عمو زادہ میت هیچ سهمیہ ای از میراث ندارند، و در صورت وجود فرزند پسر و یا دختر تنها شوہر، ہمسر، پدر و مادر و جدہ کسی دیگر میراث نمی برد، و با وجود مادر تنها

بہ افرادی میراث می رسد کہ در صورت وجود فرزند بہ آنان میراث می رسد».

خروج از این قانون را عداوتی با حضرت فاطمہ ل می پنداشتند «روزہ و عید رمضان بہ حساب آنان بستگی داشت و طلب ہلال از مصر کلاً بر چیدہ شد».

«در سال ۳۷۲ عزیز بن المعز خواندن نماز تراویح را در مصر ممنوع کرد».

«در سال ۳۸۱ مردی را تنہا بہ این جرم کہ نزد او کتاب «الموطأ» مالک بن انس رحمہ اللہ یافتہ شدہ بود، شلاق زدند و او را در شہر تشہیر کردند»^(۲).

«و در سال ۳۹۳ ہ ۱۳ نفر را بہ این جرم کہ صلاۃ الضحی خواندہ اند دستگیر و آنان را بر شتر سوار کردہ و در شہر تشہیر کردند و سہ روز آنہا را حبس کردند».

(۱) - محققان انسب اتفاق نظر دارند کہ عبیدیان هیچگونہ نسبیتی با اہل بیت نبوی ندارند، بلکہ بہ مردی محوسی بہ نام عبید نسبت دارند، قاضی ابوبکر محمد بن الطیب در کتاب خود «الکشف عن أسرار الباطنية» و قاضی عبد الجبار در کتابش «تنبیت دلائل النبوة» و علامہ مقدسی در کتابش «کشف ما کان علیہ بتوعبید» این موضوع را بہ خوبی و مفصلاً بیان کردہ اند.

(۲) - المخطوط والآثار، ج ۱/ ۳۴۰.

«و در سال 395 بخش نامه‌ای دیگر بر مردم قرائت شد که خوردن ملوخیارا که یکی از غذاهای سنتی مصریان بود، فقط به این دلیل ممنوع کرد که معاویه بن ابی سفیان ب به آن علاقه داشت و سبزی معروف جرجیر (ترتیزک) را نیز ممنوع قرار دادند، زیرا حضرت عایشه ل به آن علاقه داشت».

«در ماه صفر همین سال بر تمامی مساجد و داخل و خارج و تمامی دیوارهای جامع العتیق مصر و بر درهای مغازه‌ها و سنگ‌ها و قبرستان و صحرا برای اسلاف دشنام و نفرین نوشته شد و بارنگ‌های مختلف آنها را رنگ آمیزی نموده و با طلا نقش کردند»⁽³⁾.

«شرابخواری، غنا و موسیقی و نوشیدن آبجو عام گشت، مردم به لهو و لعب و خوش گذرانی روی آوردند، در این دوران مردم از بیماری‌ها و بلاهای زیادی رنج می بردند، مردم به کاخ سلطنتی هجوم برده و فریاد برآوردند «الجوع الجوع» (گر سبکی رنج می بردند گر سنگی) ای امیر المؤمنین پدر و جد تو با ما چنین نکرده بودند، تو نیز از خدا بترس و برای ما چاره بیاندیش»⁽⁴⁾.

«در سال 424 هـ ولیعهد که در آن هنگام هفت سال بیش نداشت سوار بر مرکبی از خیابان‌های آذین شد، مصر عبور کرد و مردم در برابرش تعظیم نموده و زمین را می بوسیدند و آن زمان برایش از مردم بیعت خلافت گرفتند»⁽⁵⁾.

حکومت سلطان صلاح الدین ایوبی پایان این دوران عجیب و مضحک و فاتحه عهد جدیدی بود، آثار و نشانه‌های مذهب عبیدیان کم کم از مصر رخت برمی بست، سنت شکوفا شد و همه جار افرار گرفت، مدارسی تأسیس شد و علمای اهل سنت در آنها به تدریس علوم شریعت اسلامی پرداختند، رسوبات دوران عبیدیان کم کم محو و ناپدید گشت، در وطن و مرکز خود غریب مطرود و آواره شده بود.

در عصر عبیدیان، اسلام به آزمایشی بزرگ و محنتی عظیم گرفتار بود، به محارم و شعایر الهی هتک حرمت کردند و شریعت اسلامی را بازیچه خود ساختند و به سنت و عقاید اسلام توهین کردند، علمای اهل سنت مقهور و مستضعف و ذلیل بودند، نه حرمت و ارزشی داشتند و نه شوکت و سلطانی، اما گردنکشان، اوباشها و فرومایگان کاملاً آزاد و بی مهار بودند، زمین را به فساد کشیده و شر آنان همه جار افرار گرفته بود و معضل بزرگی ایجاد کرده بودند.

علامه مقدسی در کتاب خود «الروضتین فی اخبار الدوتین» در باره آن دوران چنین می گوید:

«از ابتدای حکومت آنان از ذی الحجه 299 هـ تا سال 567 هـ این بلا و مصیبت بر عالم اسلام باقی ماند، در دوران حکومت آنان دشمنان اهل سنت زیاد شدند، بر مردم تسلط یافتند و بر آنها مالیات‌های سنگینی وضع کردند و دیگران نیز به آنها اقتدا نمودند، عقاید صحرائشینان و مرزنشینانی که در مرزهای شام سکونت داشتند همچون «نصرانیه» و «درزیه» و «حشیشیه» را که افرادی جاهل و ساده لوح بودند فاسد کردند و آنها را به خود انداختند، فرنگیان نیز در این دوران توانستند که اکثر شهرهای شام و جزیره را اشغال کنند تا این که خداوند با ظهور خاندان اتابکی که سلطان صلاح الدین را به میدان فرستادند بر مسلمانان منت نهاد، آنها سرزمین‌های اسلامی را بازپس گرفتند و شر این دولت را از سر مردم کم کردند»⁽⁶⁾.

طبیعی بود که اهل سنت و مؤمنان راستین از این انقلاب سیاسی که انقلابی دینی و اخلاقی در پی داشت، خوشحال شوند، علامه مقدسی که 29 سال قبل از این انقلاب به دنیا آمده و آثار و تبعات آن را مشاهده نموده است، خوشحالی و شادمانی خود را چنین بیان می کند:

«آن دولت منقرض شد و با انقراض آن ذلت اسلام نیز در مصر پایان یافت»⁽⁷⁾.

(3) - المخطوط والآثار، 2 / 341.

(4) - المخطوط والآثار، 2 / 354.

(5) - المخطوط والآثار، 1 / 355.

(6) - الروضتین فی اخبار الدوتین 1 / 201.

(7) - الروضتین 1 / 201.

علامه حافظ ابن قیم / در کتاب خود «الصواعق المرسلة علی الجهمیة والمعطلة» انتشار و عواقب دعوت باطنیان و سپس از انقراض دولت با دست‌های توانمند نورالدین و صلاح الدین بانیرو و نشاط سخن می‌گوید:

«دعوت آنان در مشرق به خاموشی گرایید و به تدریج در مغرب ظهور کرد و باطنیان قدرت یافتند، و بر بسیاری از شهرها چیره شدند و کم‌کم به مصر رسیدند و آن را تصرف نموده و قاهره را بنا نهادند و حکام و قضات آنها آشکار به دعوت پرداختند و در زمان آنها رسایل اخوان الصفا، اشارات و شفا و دیگر کتاب‌های ابن سینا تصنیف شد، ابن سینا می‌گوید: پدرم نیز از اهل همین دعوت بود، در زمان آنها سنت و کتب آثار بی‌استفاده ماند و تنها در خفا و به پنهانی مورد استفاده قرار گرفت، شعار دعوت آنها تقدیم و ترجیح عقل بر وحی بود، بر مغرب زمین و مصر، شام، حجاز و عراق استیلا و تسلط حاصل نمودند، با اهل سنت همچون اهل ذمه و معاهدان معامله می‌کردند و حتی اهل ذمه از امنیت، عزت و مقام برتری برخوردار بودند، علمای بسیاری را گردن زدند و بسیاری دیگر از وارثان انبیاء در زندان‌ها جان باختند تا این که سرانجام خداوند در عهد نورالدین و صلاح الدین اسلام و مسلمانان را از شر آنان نجات داد،

درخشیدن گرفت و نورافشانی کرد، و پس از آن حالت احتضار و جان‌کندن و وحش دوباره به او باز گشت، و خداوند به وسیله بنده خود بیت المقدس را از چنگال صلیب پرستان نجات داد و یاوران خدا و رسول به نصرت و یاری دین برخاستند»^(۸).

کتاب‌هایی که تاریخ آن دوران را ثبت کرده‌اند بیان می‌کنند که عالم اسلام و علی‌الخصوص شام و عراق از این خبر خوش استقبال نموده و نزدیک بود که مسلمانان از خوشحالی و شادمانی بپروند.

کوتاه سخن این که سلطان صلاح الدین از طرفی با ایستادگی و مبارزه در برابر صلیبیان جهان اسلام را از بردگی سیاسی و بی‌بندوباری اخلاقی و فرهنگی و از چنگال‌های غریبان نجات داد و از طرفی دیگر با منحل کردن دولت عبیدیان (فاطمیان) دروازه‌های فساد راه که با انتشار باطنیت و اسماعیلیت نه تنها مصر بلکه جهان اسلام را تهدید می‌کرد بست و به نابسامانی فکری و عقب‌گرد اعتقادی و انحلال اخلاقی که در طول سه قرن گریبانگیر عالم اسلام بود پایان داد.

تاریخ اسلام هرگز این دو عمل ارزنده سلطان صلاح الدین را فراموش نخواهد کرد و مسلمانان در هر زمان و مکانی که باشند ممنون این مجاهد دلیر و قهرمان نستوه گرد هستند.

تاریخ اسلام سلطان صلاح الدین ایوبی را که یکی از نشانه‌های آشکار صلاحیت و جاودانگی است و با دو عمل ارزنده خود که یکی مبارزه با صلیبیان و نجات جهان اسلام از بردگی سیاسی و فرهنگی و بی‌بندوباری اخلاقی و دیگری انهدام دولت عبیدیان (فاطمیان) که جهان اسلام را با انتشار باطنیت و اسماعیلیت تهدید می‌کرد و سه قرن گریبانگیر اسلام بود، هرگز فراموش نخواهد کرد و مردم در هر زمان و مکانی که باشند ممنون این مجاهد دلیر و قهرمان نستوه گرد هستند.

نمای درونی از مسجد صلاح الدین ایوبی

و اسلام از این بلا و عزایی که در انتظارش بود رهایی یافت، و پس از دوران طولانی سرافکنندگی و افسردگی سر بلند و بانشاط گردید و اهل آسمان و زمین مژده دادند و بدر اسلام که در محاق و تاریکی بود بار دیگر

(۸) - الصواعق المرسلة علی الجهمیة و المعطلة 1 / 333 - 334.

سی ای ای هم خپله بستره تړلې !

عبید تنویر

دواشننگتن پوست په وینادسی ای ای ، تگلاره داده ، چې په یوه هیواد کې خپل جال خپور او دامونه وغوروي نو ترهغويي بیرته نه ټولوي چې یایې زیاتره موخي او اهداف نه وي ترلاسه شوي او یا هم له جدي کوانتونو اوسواییوسره نه وي لاس او گریوان شوي ، ولې په افغانستان کې دسی ای ای په څرگندبري کوم دلیل نه ترسترگو کیږي ، ځکه طالبان له یوې ورځې نه بلې ته قوي شوي او دضعف په ځای دقوت او نفوذ خواته گامونه اخیستي او اوس خودا حقیقت هم دمنلو وړ وگرځید چې طالبان په پوځي بریاسر بیره سیاسي خوځښت او پرمختگ هم پیل او روان کړ او په قطر کې یې سیاسي دفتر پرانیستل شو

نوبریښي دا چې توره شبکه په افغانستان کې له جدي گوانتونو او گڼو ستونزو سره مخ شوي ؛ نو ځکه خپله بستره راټولوي او ښايي لدې کار څخه یې هدف ځان له لوي تباهی څخه ژغورل وي .

دسی ای ای ، مشر «جان برنان» رسنیوسره دخبرو په

د «واشننگتن پوست» دراپور له مخي دامریکا څارگره شبکه (سی ای ای) هم په افغانستان کې پریکړه کړې چې خپلې گڼې مخفي اې به تړي او خپل پراخ جال به راټولوي .

که څه هم توره شبکه داپه افغانستان کې دخپل پوځي ماموریت د ترسره کیدو په مفهوم تعبیروي او وایي چې پراخ شتون ته یې ډیره اړتیا نه لیدل کیږي ؛ خو حقایق برالاو لکه لمر وښانه دي چې امریکایانوپه هرډگر کې په افغانستان کې ماته ولیدله ، نه یې له یولکوزیاتو مجهزو پوځیانو او مغروري تکنالوجی افغاني او دیني غرور کمزوري او ایل کړ ، نه یې شیطاني او استخباراتي جالونو او وحشتونو کوم کنډو ورته ډک او بشپړ کړای شو او نه یې هم په ترلینوډالرو د امریکا کوم درد چې دوی یې څنگه اټکل کړي وودو اکرای شو ؛ نو ثابت شوه چې له افغانستان څخه دسی ای ای په اصطلاح عقب نشیني دستري ماتي او شکست لوی دلیل په گوته کوي .

مهال له افغانستان څخه دنوموړي شبکې د مراکزو تر لور څخه په څغرده کوي او وايي چې کيدای شي سی ای ای زیاتره مهمې بنکاره او پټي اډي وټري او د کار ساحه محدوده کړي، هغه داهم ويلي چې د جاسوسی کار په افغانستان کې ډیر ستونزمن دی، دده په خبره باید له مخالفینو سره له مخامخ مبارزې څخه ګټه پورته کړل شي.

په رېښتیا هم چې دسی ای ای لپاره افغانستان له کړاوونو ډک وو، د پخوانی ټلوالې اوله سیاف ډوله اجیرانو او په غرب کې دروزل شوو بګیلانو پرته چې په بنکاره ډول یې د امریکایانو جاسوسی ته ملاتړ له اولادوام ورکوي، ډیر کم داسې افغانان پیدا شول چې د اروپا په مقابل کې د مجاهدینو د ښمني واخلي او خارجیانو او امریکایانو د طالبانو ځای اودتګ اوراتګ لاري ګودري وروښيي.

د اسلامي امارت لور پوري پوځي سرچینې هم دا خبره مني چې امریکایان له افغانانو څخه د جاسوسی په کار اخیستلو کې پاتې راغلي، ځکه افغانان دیني او افغاني غرور لري او دا خبره ورته لوی عار او پیغور ښکاري چې دیوه افغان او مجاهد امریکایانو ته جاسوسی وکړي، همداعلت دی چې په ټول یوه ولایت کې د تیرو ۱۳ کلونو په اوږدو کې د جاسوس په نوم چې مجاهدین ووژلي وي ډیره کمه شمیره موجوده ده، حتی که څوک یې حساب کړي، مثلاً په (میدان وردګ، لوګر، ننگرهار او پکتیا کې) په دغو ټولو ولایتونو کې هغه جاسوسان چې اسلامي امارت دهغو په مرګ او وژلو کې لاس درلودلی شمیر یې ۲ سوو تنوته هم څوک نشي رسولای؟

همدغه علت دی چې امریکایان اوس د جاسوسی له کار څخه بیزاره او مایوسه شوي، نو داربکیانو په

نامه یې دغلو، دارمارواو بې بندو بارو هغو خلکو په ګمارلو پیل کړی چې هغوی په خپل کلي او ولس کې انتهایي منفور او هر څوک ورته کرکه او نفرت لري.

واشنګټن پوست ورځپاڼه دسی ای ای، دیوه مامور له قوله چې د مګري په افغانستان کې دنده اجرا کوي وايي چې دروان کال د جون په ۲۵ نیټه د اریانا په هوټل چې هغه په افغانستان کې دسی ای ای تر ټولو مهم مرکز وو پراخ برید وشو چې کیدای شي داهم یو عامل وي چې نور په افغانستان کې دشبکې مراکز کم او وټرل شي.

واشنګټن پوست په اخیر کې وایی چې په اوسنیو شرایطو کې دسی ای ای اود کابل دارګ دلوړ پوړو چارواکو ترمنځ هم اړیکې تر ینګلي دي، ځکه چې څومياشتي دمخه سی ای ای د هغو ډالري (کڅوړو) څخه پرده اوزاپورته کړ چې ارګ ته یې له تیرو ۱۲ کلونو راهیسي د خاصو کړنو د ترسره کولو لپاره پرته له کوم حساب او کتاب سپارلي

دارګ اجیران وایی چې دغې رسوایي هم ارګ او هم امریکاته سخت زیان وړاوه، په دې معنا چې دارګ ټول کړه وړه اود پریکړو دارومدار یې دسی ای ای تر رحم او کرم پوري تړلي وښود، له بل لوري یې امریکا ته هم لویه رسوایي ورواړوله چې له یوه لوري په کابل کې تومبل شوی رژیم (منتخب جمهوریت) بولي، خواصلي خیره او جوسه یې هاغه وه چې سی ای ای په ډاګه اوله مخه یې پرده پورته کړه؛ چې د اهیڅکله یو منتخب دولت او په خپله اراده ولاړ رژیم ندی، بلکې یو لاسپوڅي اداره ده چې مخامخ دسی ای ای د جاسوسي جال دیوې څانګې له لوري اداره او تمویلېږي!

دمصري پوځي کودتاه او هلته

د روان قتل عام تر شا د چا لاس دی ؟

عسکري چار حيت ندي غندل شوي او په اړه يې له څه ويلو ډډه کوي ، هم داراز دنړيوالې ميديا په خاصه توگه دلويدیځ ميديا اسلام دښمني او منافقت هم يو وار بيانړي ښه په ډاگه شو چې تر اوسه دميديا له يوه چينل څخه هم دمصر دمظلومو خلکو دملاتړ غږ پورته نشو ، داسي ښکاري چې دنړۍ کفرې هېوادو داسلام اومسلمانانو په خلاف په ټرگنده بونوۍ جنگ پيل کړی دی ، تويپر دومره دی چې ددې جنگ لپاره يې دخپل گډون په ځای يې دمسلمانانو له منځه خپل ايځنتان او غلامان گومارلي دي ، په هغوي باندې داسلامي امت له رگونو وينې زبيښي ، دهمدې لپاره يې هغوي په مسلمانانو باندې مسلط کړي دي

په دې خبره دنړۍ هر هوشيار سړی پوهيږي چې په مصر کې داخوان المسلمون دحکومت په ضد پوځي کودتاه دتير يوکال راهيسي دسوی ای اي ديپلانونو نتيجه ده ، ولې امريکا له لومړي سره په مصر کې دخپل گوداگې حسني مبارک په ضد دمصر خلکو لخوا پورته انقلابي ټپي له منلو انکاري ده ، ولې هلته ددې انقلاب راتلل اوپه ترڅ کې يې داسلامپالو واک ته رسيدل په منځني ختيځ کې دامريکايي ښکېلاک دگټو پر ضد غبرگون ښودو په معنی دی ، له دې وجې امريکا له پيله دپته په کمين کې وه چې په هره بيه شوني وي ، مصر کې داسلامپالو دسياسي نفوذ اوواک دپراختيا مخه ونيسي ،

دروژي په نولسمه دسهار لمانځه پرمهال دمصر سيکولر پوځ دکان په خلاف دخلکو لخوا دروان احتجاج په ټپلو کې دناکامۍ وروسته دمعزول کړي ولسمشر محمد مرسي په ملاتړ و باندې ديپلاز مينې قاهرې شمال ته دواقع رابعه عدديه مسجد ته څېرمه له يوې مياشتي راهيسي په ناستو احتجاج کوونکو باندې په مخامخ وحشيانه جزو کې له دوه سوه څخه زيات خلک شهيدان او په سوونو نور تپيان کړل ، چې په شهيدانو او تپيانو کې لوی شمېر ماشومان او کوچنيان هم دي

دخبري رسنيو په وينا ددغه سيمې ټول سرکونه اولارې دمظلومو مسلمانانو په وينو سرې لړل شوي وي اودمصر دپوځ لخوا ټول سيمه کلابند شوي وه دخبريالانو په گډون هيڅوک نه پرېښودل کېدل چې هلته ورشي

دمصر دپوځي کودتاه پر ضد دااحتجاج کوونکو خلکو په خلاف دپوځي ځواک کارول يونه ښونکی جنايت او ظلم دی ، چې په هيڅ صورت دېښلو وړ ندي ، ښکاره دمصر دپوځ لخوا ددغه ظالمانه جنايت او وحشيانه گام دپورته کولو ترشا دامريکا په سرپرستۍ کې ټول مغرض بهرني هېوادونه ولاړ دي او هغوي هلته دمسلمانانو په وژلو او ټپلو خوشال دي ، همدغه وجه ده چې تر دې مهاله دامريکا په گډون دهخيځ غربي هېواد لخوا مصر کې دمرسي په حکومت شوي پوځي کودتاه او هلته روان

دهمدي لپاره يې پر لپسي د ساز شونو جال خور كړی و و ، دمصر په محاكمو كې د قاضيانو لخوا د خلكو له لوري دهغه منتخب شوي پارلمان تحليلول (په كوم كې چې د اسلام پالو ونډه د سيكولر گوندونو په مقايسه دري واړه زياته وه) هم د دې كړۍ برخه وه ، دهمدې لپاره يې خپل ازمايلي غلام جاكتر البر ادعي راوست او سيكولر گوندونه يې تنظيم كړل ، څو په دې سره د الاخوان د سياسي نفوذ مخه ونيسي . دنړيوالي مېچيا دراپور سره سم يواځې په دې كار باندې سي اي اي يوه ميليار د ډالر لگښت كړی و ، خوبيا هم دمصر خلك دامريكا يې دام په لومو كې راغلل او په لوی اكثريت خلكو محمد مرسي ته راي ور كړي او هغه دمصر لپاره ولسمشر غوره شو .

دنړۍ د خپلواكو مبصرينو په اند د پوځي كودتاه په مټ د مرسي حكومت رنګول هيڅكله هم له اخلاقي او قانوني پلوه جواز نلري ، داپه ښكاره پوځي بغاوت دی چې په هيڅ صورت نشي توجيه كېدای ، پكار دی دنړۍ هغه هېوادونه چې ورته د خپلو گټو او مصالحو په څېر دنورو گټې او مصالح هم د درناوي وړ دي ، هغوئ بايد په كلكه دغه ظالمانه پوځي كودتاه وغندي او دمصر د پوځ لخوا د محمد مرسي نيول كېدل محكوم كړي او تر هغه پورې دمصر داوسني رژيم سره د ديپلوماتيك اړيكي وځنډوي ، څو چې هلته بيا د محمد مرسي مشر وع حكومت ته بيرته نه وي جوړ كړل شوی

له شك پرته مصر كې روان خفه كوونكی جريان دهغو هېوادونو په مخ دروند گذار دی ، كوم هېوادونه چې ځانونه په نړۍ كې د ديمكراسۍ علمبرداران گڼي . ځوانسوس ! چې هغوئ دانتخاباتو له لارې دغوره شوي حكومت په كای دظالم پوځ لخوا دشوي كودتاه ملاتړ كوي او ددې لپاره پوځ ته پخپل ټول وس دكومك او مرستو ډاډ ور كوي .

چې په دې سره نړۍ ته دهغوئ د منافقت ښه ښكاره شو چې د جمهوريت او ديمكراسۍ علمبرداران د جمهوريت او ديمكراسۍ پر ضد نه تنها د پوځي كودتايانو سره ولاړ دي بلكې دهغوئ ددغه پوځي جنايت په پلانونو كې مستقيماً لاس لري او دهغوئ د مرستو په ډاډ دمصر پوځ د كودتاه په خلاف لاريون كوونكي گواښي ، د ټوپ او ټانگ په ځواك دهغوئ دمشر وع احتجاجي يون د بندولو هڅي كوي

ښكاره ده په دې ټولو جنايتونو كې امريكا اونور مغرض كڼرې هېوادونه دمصر د غاصب پوځ ملاتړ كوي آن تر دې چې دمصر عامو وگړو ته ددې لپاره وسلې او پيسې ور كوي او د مرسي د ملاتړ كوونكو وژلو او دهغوئ په خلاف وسلوال جنايت تر سره كولو ته هغوئ هڅوي ، چې په دې سره مصر كې ديوي كورنۍ جگړي د پيلولو عزائم لري ، دروژي په نولسمه نيټه درابعه عدديه مسجد مخ ته په ناستو احتجاج كوونكو ناتاره دزي كول يوداسي څرگند جنايت دی چې دنن په مهذبه نړۍ كې يې تصور هم نشي كېدای ، ښكاره ده چې دمصر د پوځ تر څنگ امريكا هم په دې ولسي قتل عام كې مداخله لاس لري او هلته دروان بشري ناورين په رامنځته كولو كې د سي اي اي شيطان ته هيڅكله پټ ندی ځوامريكا دې ضرور ځان پوی كړي چې دغه شان كړنې نور هم ددوئ په وړاندې كركه او نفرت زياتوي اودنړۍ خلك ددوئ خلاف نفرت او غبرگون ښودو ته اړ باسي .

پارلمان یک اداره طاغوتی

مثل دیموکراسی

مولوی عبدالهادی (مجاهد)

موکلین خود قوانین ایجاد نمایند، و مصالح آنها را تأمین کنند.

دیموکراسی که در حقیقت بر اساس سیکولرزم (لادینیت) استوار است، (دین) در آن حق مداخله در امور حکومت و نظام را ندارد. همه قراردادها و مسوده‌هایی که به منظور قانون شدن در پارلمان غرض بحث و غور تقدیم میشوند باید بر اساسات دینی استوار نباشند.

طرحها، نظریات و مسوده‌ها در دیموکراسی تا زمانی قابلیت تطبیق را نداشته نمی‌باشند که از پارلمان حق (قانونیت) را کسب نکرده باشند. زیرا قانون در پارلمان به آن مصوبه گفته میشود که هر دو مجلس پارلمان آنرا تصویب نموده و رئیس جمهور و یا حاکم آنرا توشیح کرده باشد. و تا زمانی که مراحل فوق الذکر را طی نکرده باشد قابلیت تطبیق را ندارند.

در دیموکراسی پیروان هر فکر و اندیشه میتوانند از طریق انتخابات خود را به پارلمان برسانند. کفر، الحاد و یا انحراف عقیدوی دیگری مانع رسیدن آنها به پارلمان نمیشود. و هر کسی که به پارلمان

پارلمان چیست؟ پارلمان در دیموکراسی آن اداره نمایندگان منتخب مردم است که حق مطلق وضع قوانین و تشريع (تحليل و تحریم) را برای یک کشور دارد. قاموس (اکسفورد) کلمه پارلمنت را چنین تشریح می‌نماید:

Parliament: a group of people that makes the laws of a country.

(پارلمنت آن گروهی از مردم اند که برای یک کشور قوانین می‌سازند).

در نظام دیموکراسی (اکثریت) مرتبه (اله) را دارد. زیرا حق سیادت (حاکمیت علیا) که حق مطلق اصدار امر و نهی و تحلیل و تحریم است به (اکثریت) بستگی دارد. و طوریکه در دین فیصله (الله) قابل نقض نیست، همینطور در دیموکراسی نیز فیصله (اکثریت) رد نمی‌شود. و این که دیموکراسی (اکثریت) را مرتبه (اله) قائل است، پارلمان را که نماینده (اکثریت) است مرتبه (پیغمبری) میدهد. و این بدین معناست که نمایندگان باید مطابق خواست و میل

برسد در آنجا مطابق میل و مفکوره اش طرحهای قانونی را به پارلمان تقدیم مینماید، و عضو پارلمان هیچگاه به سبب اظهار اندیشه ها و نظریاتش تحت تعقیب عدلی قرار نمیگیرد، هر چند که نظریاتش مخالف دین نیز باشند. همین صلاحیت در ماده (یکصد و یکم) قانون اساسی حکومت کرزی چنین بیان شده است:

(هیچ عضو شورای ملی به علت رأی یا نظریه ای که در هنگام اجرای وظیفه ابراز می دارد، مورد تعقیب عدلی قرار نمی گیرد.)^۹

دلائل اینکه چرا پارلمان یک اداره طاغوتیست؟

۱- هر آنکه غیر از الله ﷻ پرستش شود، و او از پرستش کننده گانش راضی باشد در شریعت اسلامی طاغوت گفته میشود.

عبادت تنها در نماز، روزه، زکات، حج و عا منحصر نیست، بلکه پذیرفتن تشریع (قانون سازی) غیر الله نیز از نگاه شریعت اسلام عبادت شمرده میشود. و دلیل این گفته حدیثی است که آنرا امام ترمذی، امام بیهقی و محدثین دیگری از عدی بن حاتم روایت نموده اند:

عدی بن حاتم پسر مردی ثروتمند و سخاوتمند مشهور قبیله بنوطی (حاتم طائی) بود. موصوف مسیحیت را پذیرفته بود، و با اهل کتاب در شام زندگی میکرد، خواهرش وی را به اسلام دعوت نمود، و در حالی به مجلس پیامبر ﷺ آمد که صلیب طلائی به گردنش بود. او خودش می گوید: من در حالی به مجلس پیامبر ﷺ آمدم که آن مبارک این ایت قرآن را میخواند:

^۹ - ماده (۱۰۱)، قانون اساسی ۱۴ جدی ۱۳۸۲ هـ ش

﴿ اتَّخَذُوا أَمْثَلَهُمْ وَرَثَةً مِنْ دُونِ اللَّهِ ﴾ البقره / ۳۱.

ترجمه: (یهودان و نصرانیان علماء و پیران خود را به غیر از الله به خدائی گرفتند).

عدی ﷺ میگوید: من به او ﷺ گفتم: آنها علماء و پیران خود را پرستش نمی کردند. رسول الله ﷺ فرمود: چرا نه! آنها حرام را بر ایشان حلال، و حلال را بر آنها حرام ساخته بودند، و مردم آنرا قبول کردند، و همین کار آنها علماء و پیران شانرا عبادت کردن آنها بود.

اینکه در دیموکراسی جائز و ناجائز از طرف قوای تشریعی (پارلمان) تعیین میگردند، و اعضای پارلمان در وضع قوانین حق مطلق دارند، و به همین اساس اعضای پارلمان (مشرعین) خوانده می شوند. حال آنکه تعیین (جائز) و (ناجائز) تنها و تنها خاصه الله ﷻ است، و دیگران را در این خصوصیت حصه دادن شرک در (خصوصیت تشریع) محسوب می شود، الله متعال ﷻ می فرماید: ﴿أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ شَرَعُوا لَهُمْ مِنَ الدِّينِ مَا لَمْ يَأْذَنْ بِهِ اللَّهُ﴾ سورة الشوری / ۲۱.

ترجمه: (آیا شریکانی دارند که دینی را بر ایشان بسازند که الله اجازه نداده است؟!).

در دیموکراسی حکم در موضوعات دینی و اخلاقی نیز کار پارلمان است، مثلاً: اگر در غرب اکثریت اعضای پارلمان این را تأیید کنند که (همجنس بازی) یک عمل جائز است، پس این کار یک عمل جائز شمرده میشود، و قوانینی نیز برایش وضع و حقوقش تثبیت میگردد. و یا اینکه اگر عملیه (زنا) به توافق جانبین صورت گیرد جرم محسوب نشود، پس جرم محسوب نمیشود.

تعین (جرم) و (جزا) و (تحلیل) و (تحریم) در اسلام حق شریعت است، نه حق انسان. لیکن در دیموکراسی این حق پارلمان است، نه حق شریعت.

۲- در دیموکراسی منازعه برای حل و فصل به شریعت نه بلکه به قانون اساسی و قوانین وضعی دیگری که مطابق اصول دیموکراسی وضع شده باشند برده میشود، در حالیکه در اسلام هر قانون و یا مرجع فیصله ای که غیر از قانون و شریعت الله ﷻ باشد طاغوت گفته شده، و مسلمانان مأمور شده اند تا به آن کفر ورزند (آنها نپذیرند)، و ایمان آنها تکیه به زبان خود را مؤمن می خوانند، اما فیصله را طبق قانون الله ﷻ نه، بلکه طبق قوانین دیگران میکنند ایمان دروغین نامیده شده است.

الله ﷻ می فرماید: ﴿أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ آمَنُوا بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ يُرِيدُونَ أَنْ يَتَحَكَّمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ وَقَدْ أُمِرُوا أَنْ يَكْفُرُوا بِهِ وَيُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا إِلَى مَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَإِلَى الرَّسُولِ رَأَيْتُ الْمُنَافِقِينَ يَصُدُّونَ عَنْكَ صُدُودًا﴾ سورة النساء/ ۲۰-۲۱.

ترجمه: (ای پیغمبر آیا تعجب نمی کنی از کسانی که میگویند که آنان بر آنچه بر تو نازل شده و بر آنچه که پیش از تو نازل شده ایمان دارند، (ولی با وجود تصدیق کتابهای آسمانی، به هنگام اختلاف) می خواهند داورى را به پیش طاغوت ببرند) (و حکم او را به جای حکم الله بپذیرند) و حال آنکه به ایشان فرمان داده شده است که (به الله ایمان داشته و) به طاغوت ایمان نداشته باشند، و شیطان میخواهد که ایشانرا گمراه (و از راه حق و حقیقت بدر کند).

همچنان الله ﷻ در مورد آنانی که بر اساس قانون الله ﷻ فیصله نمی کنند می فرماید: ﴿وَيَقُولُونَ آمَنَّا بِاللَّهِ

وَبِالرَّسُولِ وَأَطَعْنَا ثُمَّ يَتَوَلَّى فَرِيقٌ مِنْهُمْ مِّنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَمَا أُولَئِكَ بِالْمُؤْمِنِينَ ۚ ۴۷ وَإِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ إِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ مُّعْرِضُونَ﴾ النور/ ۴۸-۴۷

ترجمه: (و می گویند به الله و پیغمبر ایمان داریم و) (از او امرشان) اطاعت میکنیم، اما پس از این ادعاء گروهی از ایشان رویگردان می شوند، و آنها در حقیقت مؤمن نیستند، هنگامیکه آنها به سوی الله و پیغمبر فراخوانده می شوند تا در میانشان داورى کند بعضی از آنها رویگردان می شوند).

اما اگر حکمی از احکام اسلام با دیموکراسی مطابقتی نداشته باشد، و با عملی شدن آن مقاصد دیموکراتها برآورده شود، آنها آن حکم اسلام را نیز می پذیرند. البته نه به این حیثیت که آن یک حکم واجب العملی از طرف الله است، بلکه به این حیثیت که با دیموکراسی مطابقت دارد. درین مورد دیموکراتها تماماً مصداق این فرموده الله ﷻ هستند که می فرماید: ﴿وَإِنْ يَكُنْ لَهُمُ الْحَقُّ يَأْتُوا إِلَيْهِ مُذْعِنِينَ﴾ النور/ ۴۹.

ترجمه: (اگر حق به جانب آنها باشد به سوی پیغمبر می آیند در حالیکه خوب فرمانبردار می باشند).

در جهان اسلام همه آن کشورهایی که خود را دیموکراتیک می خوانند، فیصله ها را در مخالفت با شریعت الله ﷻ، و در مطابقت با آن قوانین اساسی میکنند که موافق اصول دیموکراسی وضع شده اند.

قد است قانون اساسی درین حکومتها بالاتر از قرآن و حدیث است. اگر برای تأیید یکی از فیصله ها هر قدر دلائل شرعی از قرآن و حدیث آورده شوند، در صورتیکه مطابق قانون اساسی نباشد هرگز پذیرفته نمیشود، و وکلای پارلمان هیچوقت قانونی را که مخالف مواد قانون اساسی باشد تصویب کرده نمی

توانند. پس به همین دلیل پارلمان یک اداره طاغوتی میباشد.

۳- در هر کشور اسلامی که دیموکراسی در آن حاکم باشد، اگر عضوی از اعضای پارلمان، و یا حزبی از احزاب که اراده خدمت به اسلام را داشته باشد و بخواهد حکمی از احکام شریعت را از طریق پارلمان جنبه قانونی دهد، باید نخست پیشنهاد خود را به شکل مسوده غرض بحث و رأی گیری به پارلمان تقدیم کند که (تأیید) و یا هم (رد) میشود. و در صورت رد شدن پیشنهاد مذکور اجازه ندارد تا یک مدت معینی برای بار دیگری برای بحث به پارلمان تقدیم گردد.

در صورت فوق حکم الله ﷻ به پیشگاه بشر بمقصد موافقت یا عدم موافقت تقدیم میگردد که (تقدیم کننده) و (رد) کننده آن هر دو از دین خارج می شوند. زیرا تقدیم کننده با این کارش یک جهت دیگری را بر شرع الله ﷻ (حکم) میگرداند، و او را حق (تأیید) و یا (رد) حکم شرعی میدهد، در حالی که الله ﷻ میفرماید :

﴿ وَاللَّهُ يَخْكُمُ لَا مُعَقَّبَ لِحُكْمِهِ وَهُوَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴾
الرعد / ۴۷

ترجمه: (الله فیصله میکند به هر چیزیکه اراده بفرماید، هیچکس تأخیر کننده فیصله او نیست، و او حساب کننده سریع است).

همچنان الله ﷻ میفرماید: ﴿ وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا مُبِينًا ﴾
الاحزاب / ۳۲.

ترجمه: (هیچ مرد و زن در کاری که الله ﷻ و پیغمبرش داوری کرده باشد) و آن را مقرر نموده باشند (اختیاری از خود در آن ندارند) و اراده ایشان باید تابع

اراده الله و رسول باشد) و هر کس از دستور الله و پیغمبرش سرپیچی کند، گرفتار گمراهی کاملاً آشکاری میگردد).

درین نوع جریان پارلمانی (رد کننده) حکم الله ﷻ به سبب رد کردنش کافر میگردد، و (تقدیم کننده) آن به سبب اینکه جهتی دیگری را بر فیصله الله ﷻ (حکم) گردانیده است از دین خارج میگردد.

درین مورد همین فهم از عمل عمر بن الخطاب در کشتن آن منافق نیز ظاهر میگردد که با یک یهودی منازعه داشت و رسول الله ﷺ در آن منازعه حق را بجانب یهودی دیده و به نفع او فیصله نموده بود، ولی منافق قناعت نکرد و قضیه را به عمر ﷺ غرض فیصله تقدیم کرد. زمانی که عمر ﷺ آگاه شد که درین مورد قبلاً رسول الله ﷺ فیصله نموده، ولی الآن منافق بالای فیصله پیامبر ﷺ فیصله عمر ﷺ را میخواهد، به همین سبب او را مرتد دانسته و سرش را قلم کرد. و زمانی که رسول الله ﷺ از عمل عمر ﷺ باخبر شد، نه تنها این که عمر ﷺ را ملامت نکرد، بلکه او را به لقب فاروق نوازش نیز کرد.

طوری که در اسلام عملی نمودن احکام نماز، روزه، زکات، و حج به نظر پرسی و کسب موافقه اکثریت نیاز ندارند، و مستقیماً تطبیق میگردد، همینطور تطبیق احکام حدود، حجاب، قصاص، موالات با مسلمانان، و معادات با کفار و احکام دیگر نیز به تقدیم شدن به پارلمان و فیصله اکثریت نیاز ندارند. ولی در دیموکراسی این کار خلاف اصول و نورم های دیموکراسی دانسته میشود و قابل قبول نمیشود. لهذا پارلمان یک اداره طاغوتی و پارلمانیان در آن طاغوتان اند.

لکمکی اختر سره خواله

میوند سادات

اختره! ته خبر یې ځه؟ صلیبي امپریالیستي وحشي ټلوالې زما سپېڅلې حريم تر کرغېړنو قدمونو لاندې کړې، کلیاو کورونه مې بمباروي، مسجدونه مې وړانوي، شنه فصلونه او باغونه مې د تور وڅاروسر هسوي، ښځې، ماشومان او بوډاگان مې د ترهگری په ناعریف شوي نوم شهیدانوي، ژوبلوي، بندیانو په سپیوداري

اختره! ته خبر نه یې؟ بشرپاله!! نړۍ زما پر سمه اوغر، دښتونو او فصلونو، کلیاو کورونو کلسټر بمونه، کروزر اکتونه او روي او کیمیاوي اوبیالوژیکي «منوع الاستعمال!!» مواد پرې شیندي. زما د مظلومولس څخه د یوې گولې مړۍ په بدل کې دهغه سپېڅلې عقیده تر وړي اوبالېر تر لږه!! په دین (اسلام) کې «هغه چید کائناتو خالق، مالک او حاکم وړ ته خوښ کړی» شکونه وړ پیدا کوي، ځوانان مې د ازادۍ په نوم فحاشۍ او گمراهۍ ته هڅوي اود لویديځ بې پر توگه کلتور راباندې ټپي.

اختره! د متمدني نړۍ خیر خواهان!! زما تاریخ مسخ کوي، هویتي بدلوي، کلتور مې بدناوي، ارزښتونه مې مسخره کوي، اسلاف ته مې د ناپوهانو خطاب کوي، اتلان مې جگړه ماران نوموي او نړیوالو ته مې د یو وحشي جاهل او جنگ خوښونکي ملت په توگه معرفي کوي. خو گوره اختره! جگړه مانه دهیيل کړې، راباندې ټپل شوې ده، زما حريم د غرب د مذهبي لیونیانو او خپتور و ملیار ډرانو د خواهاشتاو او هوسونو ښکار شوی، هو! زه د نړیوال صلیبي - صهیونیستي تروریزم د وحشت او دهشت قرباني یم.

اختره! ته ووايه! په پېښور ته یادو شوو پوښوونکو حالاتو کې ستار اتگ مناسب دی؟! د ادهسي نه چي مینه نه در سره لرمه، تاته

به یادوړیچي د سیمي او گاونډی په کچه زموږ په شان بل چانه بدر گه کولې، په ډولونو او اتنونو مو لمانځلې، ستایه مناسبت مو مېلې او جشنونه، مېلمستیاوي او بانډارونه جوړول، په ډولونو د یارانو او دوستانو ملاقات ته تگ راتگ کاوه، هو! د اهلې چي خپلواک و، بهرنی تار اکگر مو په پرغولي نه وېشت!، مخکې او فضا مو محفوظه وه، بهرنۍ تگلاره او کورنۍ کر نلاره مو خپله وه، لنډه دا چي خپله خاور ه خپل اختیار و، هر سړی پکې ازاد و. خواوس مه راځه! ځوانان مو ټول له کورونو وتلي، سنگرونو ته تللي، دهغه لوی نړیخور ښامار څخه د ازادۍ پر غمل شوې شهزادگۍ راوړي، خپل سرونه پرې ښندي، د ښامار خپته څیړي، محکمو ولسونو ته د ازادۍ جرس کړنگوي. هو! «نړیوال دخوني ښامار ننني استعمار (امریکا) له سره ژغوري.»

پر ما گرانه اختره! ته خو کمکی یې! نو دهغه لوي اختر (عید الاضحی) څخه زما دمیراني او قربانی فلسفه وپوښته! چي زه د قربانی تر میدان څنگه په خوښۍ او ټوپونو راغلماو بیامي څنگه خپل سر دخپل بادار په امر تر چرې لاندې کښېښود، ښایې زما دهماغي قربانی د فلسفې شوربه وي چي وایې: «کړه غاړه چاره نه خوري»

ای زما ربه! شکر دی څومره دي نیکمرغه کړی یم چي د باطل مقابلې ته دي غوره کړی یم.

لږ منتظر شه کوچنی اختره! د کار سړي مو موږ چلونو ته تللي، کمینونو ته تللي، پر دښمن بریدونه کوي، ککړي یې وهي، غاښونه یې ماتوي، هو سونه یې خاوري کوي، پلانونه یې شنډوي او که خدای جل جلاله کول په شرمونې شرموي، خپلواکیتري تر لاسه کوي، د کونډو، یتیمانو او شهیدانو ارامونه پوره کوي، دامن سپین توغ دنړۍ پر بام دروي، هو! امنیت تامینوي، عدالت قایمي، شرعي نظام نافذوي.

نو! بڅښنه غواړم لږ لا انتظار شه!

د ازادۍ سره بیاراشه

آیا راستی هم زندگی کرزی در خطر قرار دارد؟

رسانه ها خبر داده که اگر حامد کرزی سند پیمان استراتژیک را با امریکا در همین نزدیکی و قبل از حلول سال 2014 به امضاء نرساند ترور خواهد شد. از سوی دیگر کرزی هم مطمئن نیست که اگر این سند را به امضاء برساند برایش چه رخ خواهد داد؟

و چیزی دیگری که کرزی را به تشویش انداخته او سر نوشت کرزی بعد از سال 2014 و یا هم بعد امضاء سند به اصطلاح استراتژیک از یک سو کرزی می خواهد به بهانه خطر علیه جان او این سند را طبق تعهدات قبلی به امضاء برساند و یا هم در حقیقت سند خیلی ها پیش امضاء شده ولی فجوی و محتوی آن رسماً اعلان نکر دیده از سوی دیگر اگر سند مذکور امضاء نشده باشد شاید کرزی از مر اوغت و مواظلت کار گیرد زیرا او میداند که بعد از امضاء سند او سمتش را در کاخ ریاست جمهوری

ترک خواهد و شاید جانشین احتمالی او زلمی خلیلزاد، اشرف غنی احمدزی، استاد سیاف و یا هم داکتر دبل

عبداللہ و یا هم کسی دیگری خارج از این منظومه خواهد بود، فلذا کرزی هم صد در صد مطمئن به نظر نمیخورد که در مغزش چه چیز میکند او از کدام تاکتیک کار خواهد گرفت و شاید کرزی درک کرده باشد که امریکاییها از او بمثابة دست پاک کار گرفته و خواهد گرفت معلوم نیست که آیا کرزی با وجود خیانت های که در حق ملت افغان در طول سیزده سال گذشته اشغال مرتکب شده مرتکب یک خیانت بزرگ دیگر که عبارت از امضاء سند فروخت خاک افغانستان عزیز است میشود یا خیر، به هر صورت ما عجله نمیکنیم

احداث و رویدادها را از کتب و نزدیک مطالعه میکنیم

**فلهذا سناریو جاری روی دو چیز مهم و
خطیر چرخ میخود که عبارت از امضاء
سند امنیتی با امریکا است و هم بمیان
آمدن یک رئیس جمهوری که شاید از
اقلیت ها باشد تا زمینه برای تجزیه
کشور مساعد گردد.**

، درین روز و به نزدیک شدن انتخابات به اصطلاح

ریاست جمهوری تحت الحمايه امریکا در کابل سرو
صداهاى از نامزدگان تحمیلی ریاست جمهوری
میشنویم که تا به حال نام های هریک زلمی خلیلزاد ،
اشرف غنى احمدزى ، استاد سیاف ، سفیر کرزى در
اسلام آباد محمد عمر دادوزى ، داکتر عبدالله ،
عبدالجبار قهرمان قوماندان سابق فرقه پنج کابل در
زمان حکومت نجیب عطا محمد نور والى بلخ ، دوستم
، محقق و دیگران که هنوز معلوم نشدن چه وخت از
کاندیداتوری خود اعلان خواهد کرد ، همین است که
کرزى شاید در امضاء سند استراتژیک تردد کند و
بگذار د که رئیس دست نشانده آینده کشور آن را به
امضاء برساند ، درین هم شک نیست که اگر یکی از
کاندیدان تحمیلی ریاست جمهوری در شمال روی
صحنه بروز نماید بدون تردد و بلافاصله این سند
نتگین را با امریکا به امضاء خواهند رساند که در
خفاء آن خدا نخواسته دسیسه تجزیه افغانستان قرار
خواهد داشت .

امریکیان هم میخواهند چنین کاری انجام شود
تا سناریوی عراق و صومالیا درینجا تکرار گردد و یا
هم یک سودان نوین (سودان جنوبی) در افغانستان
به میان آید ، زیرا آنها میدانند که پس از خروج قوای
غربی حتما یک حکومت قوی بدست مجاهدین طالب
مسلح بمیان خواهد آمد که در آن صورت تجزیه
کشور مهال و متحیل خواهد بود .

فلهذا سناریو جاری روی دو چیز مهم و خطیر
چرخ میخود که عبارت از امضاء سند امنیتی با
امریکا است و هم بمیان آمدن یک رئیس جمهوری
که شاید از اقلیت ها باشد تا زمینه برای تجزیه
کشور مساعد گردد .

نظریه مؤامرات پنهان و آشکار دشمن صلیبی
و منافقین داخلی ، مجاهدین مسلح باید در پهلوی
عملیاتهای خطیر هم باشند و کوشش کنند که اسباب
و مسببات آن را حتی الوسع از طرق مختلف نظامی و
سیاسی از بین ببرند و نگذارند که اهداف شوم دشمن
حاکم صلیب و دست نشانده گان داخلی آنان تحقق
یابد در حمله های نوعی جهادی هم باید تغییرات
استراتژیک صورت گیرد که الله الحمد همگان
صورت گرفته و همچنان روی یک پروگرام جدید
کار شروع شود که پروگرامهای خطرناک ناتو و
امریکا در اخر الامر به ناکامی بیانجامد و غلامان و
نوکران و جاسوسان شرق و غرب از آن درس عبرت
اخذ نمایند و ماصاحب یک حکومت کاملاً اسلامی
متعهد شومی و ملت خود را در همه ابعاد مطمئن
سازیم و از مؤامرات دشمن به آنها معلومات کامل ارائه
نمائیم زیرا هوشیار ساختن ملت یکی از کامیابترین
فارموله های پیروزی انقلاب به شمار میرود .

د ښاغلي مولوي صاحب عبدالصير (همت)

لنډ ژوند ليک او ځينو خاطرو ته يې لنډه کتنه

شاګر مموزی

ولوستل او بيا د پېښور د بارې بازار ته څېرمه د شهيد مولوي صاحب نصر الله (منصور) په مدرسه نور المدارس کې يې خپلې ديني نظامي او سياسي زده کړې پيل کړې، د شهيد مولوي صاحب منصور مدرسه چې په تعليمي لحاظ يوه غښتلي او معياري مدرسه وه د جهاد او علم ستره منبع وه ښه تکړه د ور تيا خاوندان استادان يې درلودل، ديني، عصري او نظامي زدکړې په ډېر ښه ترتيب پکې لوستل کېدې، نظامي او سياسي زدکړو ته يې ځانګړی اهتمام درلود، د انګريزي ژبې، جغرافيايي، ساينس، عقيدې، ادب، سيرت، تاريخ، سياسي او نظامي درسونه په خورا ډېره ښه توګه د کلکو استاذانو له خوا تدریس کېدل، د سياست، شوری او نظامي مادو ښودنه پخپله مولوي صاحب نصر الله (منصور) په غاړه اخيستې وه، له هر طالب سره يې په ډېره صميمانه او د شفقت په فضا کې رويه کوله، ډېر زيار يې يوست چې زدکونکي په هر بخش کې پوه کړي، د ځليدونکي راتلونکي خاوند او د ګران هيواد وفادار او د مبین دين خادم ځيني

محترم مولوي صاحب عبدالصير (همت) د مرحوم لعل محمد زوی د خټاوي د شيخانو اوسېدونکی په خټه دينار خېل چې د ګردېز ښار ته څېرمه اوسيږي، نوموړي ابتدایي زده کړې دروسانو څخه د هجرت پر مهال په زرګري کې د مولوي صاحب محمد ابراهيم ميداني څخه پيل کړې وروسته بيا د مير انشا د ماچسو د کيمپ په نور المدارس مدرسه کې يې خپلې زده کړې پيل کړې چې له همدې مهاله مې د کوټې انډيوال او د کتابونو شريک وو، ښاغلی (همت) چې د پاڅه عزم او کلک تدبير خاوند وو ملګرو نظامي لقب ورکړی وو چې په (نظامي) يې شهرت درلود رښتيا هم په لومړيو شېبو کې نظامي وو چې د نظامي تجربو څخه وروسته غښتلی (همت) ځيني جوړ شو.

تر حسامي او شرح جامي پورې درسونه يې په همدې مدرسه کې ولوستل ځيني کتابونه يې د مير انشا په ستره مدرسه منبع العلوم کې راسره

دگر دېزاو د زرمټ په عامه لار به تقریباً ۲۴ ساعتونو لپاره په کمین کې ناست وو، چې په دې دوران کې د ټولې منطقې د وگړو د شاهدي پر وړاندې یې د امریکایانو په سلگونو ټانکونه او د هغوی غرور ورمات کړل، صلیبي یرغلگر کله هم د زرمټ د ولسوالي پر لور په کرار او سالم حال کې نه دي تېر شوي، د شاهي کوټ د سترې غزا د اتل او قهرمان شهید ملا سیف الرحمن منصور له شهادت څخه وروسته دهغه خالي گاه ښاغلي همت ډکه کړې وه آن تر دې چې صلیبیانو به د شهید قوماندان ملا سیف الرحمن منصور وروړ باله او یا به یې داشک کاوه چې ښاغلی (منصور) لاهم ژوندی دی چې داسې کلک گوزارونه راکوي.

همت د خپل کلک عزم او عاقلانه تدبیر په نتیجه کې دولس کاله صلیبیانو او دهغوی جاسوسو چوپړیانو په عصري تخنیکي وسایلو له دقیقې څارنې سره سره ونه کړل شواي چې کشف او تدبیر یې ښه کړي، چې په دې کار سره د امریکې جاسوسي شبکې هم حیرانې شوې.

خپله لیکنه نه اوږدوم د نوموړي د تقوا، شجاعت، علم او پوهې څو اړخونه په لاندې ډول بیانوم:

پوهه: مولوي صاحب همت ته رب ستره پوهه او ښه استعداد وړ په برخه کړی وود کلکې حافظې او روڼ فصاحت خاوند وو، د زده کړې پر مهال یې هم له ده څخه کشرانو ته کتابونه تدریسول.

کله به مو چې له استاذ څخه درس ولوست د معمول له مخې د نورو طالبانو په څېر به مو بیا په گډه هغه لوستی سبق تکرار اوو، مولوي صاحب

جوړ کړي، ښاغلی (همت) چې د لوړ استعداد او ښو اخلاقو څښتن وو په ټولو ملگرو او استاذانو ډېر گران وو خو له شهید منصور صاحب سره یې د خپلې پوهې او اخلاقو په سبب ځانگړی مقام خپل کړی وو د طالبانو د واکمني پر مهال نوموړی د اقتصادي ستونځو له امله د کویت پر سفر روان شو کله چې د صلیبي یرغلگرو د اشر په پایله کې گران هیواد اشغال شو او زړه بوږنونکي بشر ضد مبارونه یې پیل کړل، ښه مې په یاد دي چې ښاغلي همت له کویت څخه په تلیفون کې راته وویل:

د تورې او جهاد میدان اوس دی الهي ستر از موبینست اوس راته متوجه دی چې ددې عصري فرعون د طغیان پر وړاندې باید یواځې او یواځې په الهي توکل پیل شوی جهاد وکړو دا چې دومره شرایط سخت دي چې د طالب په وړاندې د رب له ماوی څخه پرته بله ماوی نشته، د بنيادي از موبینست او د کلک ایمان د ټول شېبې دی، پخپله مې تابیا نیولې چې په لنډ وخت کې ورشم او ددې صلیبي یرغلگرو په وړاندې وجنگېرم وطن دوی ته نشو وړ پرېښودلی.

د ښاغلي همت قول او عمل یو وو، له همدې وینا څخه وروسته سمدستي د وطن پر لور روان شو او خپل اهل، مال او عیال یې الله ته وسپارل، د صلیب د اشر بانو پر وړاندې یې داسې جهاد پیل کړ چې په دښمن یې ارامه فضاء او ارام خوبونه حرام کړل، کله به هم چې صلیبي یرغلگر د سیمې په لور راووتل له کمیو ماشومانو به یې پوښتل چې همت دلته شته او که نه؟ د خپلو غوږونو د ژغورلو لپاره یې د ماشومانو له بړانت او سپېڅلتیا څخه کار اخیست.

همت به په تکرار کې داستاذ هره نکته او دلیل حتی داستاذ د لاسونو حرکت هم په یاد وو، په ډېر فصاحت به یې تکرار کاوو چې دده د سبق تکرار هم داستاذ له تشریح څخه کم نه وو. یوه خاطره یې په دې ځای کې راپاد شوه کله چې موږ د بدیع المیزان سبق ته استاذ ته ناست وو درس پای ته ورسېده له استاذ څخه دراپاڅېدو په حال کې همت موسکې شو ویې خنډل، تر ټولو ورځو یې په همدغه ورځ ښه واضح او روښانه سبق تکرار کړ وروسته مې ترې وپوښتل دراپاڅېدو پر مهال دې ولې وخنډل؟

راته ویې ویل د کتاب ښی اړخ مې داستاذ پلو ته ایښی وو زه یې سر ته ناست وم که داستاذ راپام شوی وای نو راته غصه شوی به وو.

زه یې حیران په دې کړم چې مطالعه یې هم نه وه کړې او کتاب ته یې هم نه وو کتلي خو د سبق تشریح یې ټول ملګري ډېر خوښ کړ

د نوموړي اخلاق:

ډېر د فقیر او عاجز خوی څښتن وو، صابر وو، له بې ځایه شخړو ډېر لرې ګرځېدو، آرام او سکون غوښتلی وه په نرمه او خوږه لهجه یې خبرې کولې، له ملګرو سره یې بې کچې مینه درلوده، دده ټول ملګري دده په پوهه، اخلاقو او ښه رویه معترف وو، ملګرو دده د سلوک پر بناء ډېره مینه ورسره درلوده

تقوا:

نوموړی به چې په هر مجلس کې ناست وو د الله ذکر به یې کولو، که به غږېدو نو د غږېدا په مینځ

کې به یې هم ذکر کاوه، له وسلوال جهاد سره سره یې د وعظ او نصیحت له لارې هم خلک د جهاد پر لور رادعوتول په سیمه کې په ډېرو ټولنیزو مناسباتو کې یې د خپل دیني مسؤلیت بر اساس په ښو تقریرونو بر څه اخیستې وه ان تر دې چې هغه ملایان چې د جهاد پر اړوند به یې څه نه ویل، تېزې خبرې یې ورته کولې او خپل مسؤلیت یې ورته په ډاګه کاوو، په همدې ځای کې رښتیا هم ویلی شو چې د ((ولایخافون لومسۀ لاثم)) تطبیق یې په ځان کړی وو.

همت په یوه دینداره او مجاهده کورنۍ کې زېږېدل وو، د روسانو سره د جهاد پر مهال یې ټولې کورنۍ قرباني ورکړې ده، دده له شهادت څخه تقریباً یوه نیمه میاشت مخکې یې وراره عبدالحق (تکل) هم له صلیبي یرغلګرو امریکایانو سره په مخامخ نښته کې د شهادت لوړ مقام ته ورسېده.. بالاخره دادی د همت کاروان لارښود هم له الله (ج) سره خپله ژمنه سر ته ورسوله او د ۱۳۳۴ هجري قمري کال د مبارکې روژې په ۴ نېټه چې د ۱۳۹۲ هجري شمسي کال د چنګاښ د میاشتې له ۱۴ نېټې سره سمون خوري د جمعې په ورځ د ماښام له افطار څخه وروسته د غاصب یرغلګر دښمن له خوا د ډرون طیارې تر سختې دقیقې څارنې او بیا تر بې رحمۍ ګڼ بمبار لاندې ونیول شو چې د ابدی شهیدانو د کاروان ملګری شو

روح د یې ښاد شهادت د یې د ستر څښتن په دربار کې قبول شي.

لوگر ولايت د کابل جنوب پلوته له پکتيا، غزني، ميدان ور دگ او ننگرهار ولايتونو سره نښتې په دريگونې مثلث کې د لويو غرونو په منځ کې پروت يو وړوکی ولايت ده چې د لمر خاته خواته يې سپين غر، جنوب خواته يې دوچ غاښ غر او د تيرې کنډو د سمندر له سطحې په ۲۹۹۶ متره لوړوالي، د التمر د نياز يوسپين کمر اولمر پر يواته لور ته يې دچک او ميدان سلسله وجو د لري.

نوموړی ولايت له پيل څخه تر ۱۳۴۳ لمريز کال پورې لومړی دغزني او بيا د کابل ولايت اداري برخه وه چې د داؤد خان د صدر اعظمۍ په مهال د مستقل ولايت په نوم وپيژندل شو دا ولايت ټول ۱۶۱۵۲ کيلومتره مربع، (۱۳۳۰۰۰) ايکړه آبي او (۸۸۰۰۰) ايکړه للمه ځمکه لري، مختلف قومونه پکې ژوندکوي

نوموړی ولايت د سمندر له سطحې ۱۹۳۵ متره لوړوالی لري، د جغرافيايي موقعيت له مخې د استوا تر کرښې لاندې نيمه صحراوي اقليم لري او د اورښت کلنۍ انداز يې له ۲۰۰ نه تر ۳۰۰ ملي متره پورې رسېږي.

دا ولايت په ځمکنۍ وجو د سره وړوکی خوپه معنی کې لوی ده، نوموړی ولايت د علم په کور شهرت لري ځکه چې دهيواد د اکثر و مشهورو او جیدو علماء کرامو استاذان په همدې کور کې زيږيدلي دي، او په علمي ميدان کې دهيواد استازي توب او مشري د لوگر ولايت د علماؤ په غاړه وه.

په ټوليز ډول لوگر ولايت کې ۹۱٪ سلنه حنفي مذهب، عالمان، متصوفين، طالبان، مجاهدين، دين دوسته، علم دوسته، جهادپالې، مجاهدپالې، سنگرپالې او ميله پالې مسلمانان او ۲٪ سلنه شيعه گان د خوښۍ ولسوالۍ په يو ټوکلوکې او د مرکز ارزند د کلنگار په

سيمه کې مېشت دي چې اکثر يې ددې ولايت د مسلمانو خلکو تر تاثير لاندې ژوندکوي، ۱۱٪ سلنه پښتانه او ۳٪ سلنه تاجک پکې اوسي.

له انقلاب نه مخکې ددې ولايت هر ولسوالي، هر علاقه داري او هر کلي کې خور انوميالي بې شميره در سونه او مدرسې وې چې دنوموړي ولايت او دهيواد د مختلفو ولايتونو په طالبانو آبادې وې، له انقلاب وروسته د علم له کور ياباب العلم سره سره لوگر ولايت دهيواد دنور ونومياليو ولايتونو په څير باب الجهاد هم شو.

په مهمو جهادي تصميمونو کې ددې ولايت علماء کرام او مجاهدين د قر بانيو په اولوکر ښوونکي او سيدلي دي که د پل خشتي له

تاريخي مظاهري يې راو نيسو چې د اسلامي انقلاب بنسټ کيښودونکې هڅه وه، دير له لرې خبر نه ده د تير وټونږ دې کلونو خبره ده مولوي صاحب محمديوسف (رحمه الله) چې د لوگر ولايت له پخوانيو مشرانو علماء کرامو څخه شميرل کيده قيصر راته کوله: په کال ۱۳۴۹ لمريز د ثور په دريمه د سهار لس نيمې بجې وې مونږ سبق ته ناست وو چې يوه طالب اخبار راوړ په اخبار کې د مر دنوز نه په عنوان (العياذ بالله) ز مونږ دخوږ ښي کريم صل الله عليه وسلم د سپکاوي په نيت مضمون خپور شوی وو، کار يکاتور ونه اوملمونه يې هم سينماووکې دندارې لپاره وړاندې شوي وو، په اخبار کې موچې مضمون څنگه تر ستر گوشونو د ټول جسم وپښته مو ودرېدل سم له لاسه مو کتابونه بند کړل او ټول طالبان مې له ځان سره روان کړل د لوگر دکنجک دکلي دمولوي صاحب محمدمير (رحمه الله) درس ته چې په کابل کې له

مونږ سره نږدې وو ور غلو هغه سره مو مشوره وکړه نوموړی سره له خپلو طالبانو سره روان شو په گزرگاه کې د مولوي صاحب محمد دين (څرخ مولوي صاحب رحمه الله) درس ته ور غلو او هغه سره مو مشوره وکړه له مشورې وروسته مو دعاو کړه او د مولوي صاحب په مشرۍ روان شوو دورځې دولس نيمې بجې وې چې د پل خشتي جومات ته ورسيدو لاسپيکر مو چالان کړ او شهيد مولوي صاحب ضبطو خان رحمه الله زموږ په وينا د مظاهرې اعلان وکړ او د ماسپښين له لمانځه وروسته مو بيا په داسې حالت کې اعلان وکړ چې ټول جومات له خلکو ډک وو بيا په څوور څوکې مظاهره ټول هيواد ته وغځيده او پوره يوديرش ورځې يې دوام وکړ.

دلوگر ولايت دبرکي برک ولسوالۍ اړوند عباس گلاکې زيريدلی دحکومت انقلاب اسلامي افغانستان دامير مولوي صاحب محمد ديني محمدې رحمه الله دخدمتونوپه تسلسل کې که يواځې هغه خدمت راواخلو چې په ۱۳۵۱ لمريز کال يې دپارلمان له لارې حکومت او د افغانستان مسلمان ملت ته په داسې حال کې چې دوخت صدر اعظم نور احمد اعتمادي، دحکومت لوړپوړي چارواکي، دمارکس اولين د فلسفې شاگردان او پيروان يې لکه ببرک کارمل، حفيظ الله عيښ، اناهيتا راتب زاد او ځينې نورې کمونستي څيرې او د پارلمان د نور وغړوپه وړاندې يې دشورۍ په تالار کې په خپل دوه نيم ساعته تقرير کې داسې احساس وپېښونکې خبرې وکړې چې دليخن فلسفه يې لا دليخن د ملا په هډوکو کې ور ورپر دوله چې داتقير بياعري او انگليسي ژبوته هم وژباړل شو او په هيواد کې به دراديو گانو له لارې خپريده چې دټولو مسلمانانو دراويښيدو سبب شو.

که دې ته ورته نورې عمده تاريخي پېښې ذکر کوونوپه لسگونو بابونو او په سلگونو پاڼو ته به ضرورت پيدا شي له همدې امله به په دې دمشت نمونه

خو اړه توگه بسنه وکړو، البته که دهيواد نور ولايتونه ياد شي نو هر ولايت داسې ځانگړتياوې لري چې يواځې هيواد والوته نه بلکه دنړۍ دټولو مسلمانانو لپاره دويار سبب ده په دې مضمون کې يواځې دلوگر ولايت ځانگړتياوې او په خاصه توگه د اوسنيو جهادي دالاتويادونه مطلب ده په اوسني دوهم انقلاب کې چې کله په گران هيواد باندې امريکا او ټولو متحدينو بې ديوخونې ښمار په څير حمله وکړه پيل دجهاد خو دپکتيا دزرت دشاهي کوټ له باتورو سر درونه ميرنيو مجاهدينو وکړ چې دعمليات دمغړوړې امريکا او دهغوی متحدينو په وينا دغوږور و افغانانو له لوري لومړۍ داسې جوابي سوک وو چې زامه يې ورچيته او دسرماغزه يې وروښورول، له هماغه پيل څخه دلوگر مجاهدينو هم ځان ونه سپماوه او سم له لاسه يې په غربي ښمار صفته دښمن دخپل امير ترقيادت لاندې داسې تندريز گوزارونه پيل کړل چې د آرام ساختو ته يې لاپرې نه ښودل يولس کاله يې داسې پرله پسې مرگونې گوزارونه ورباندې وکړل چې امريکايان يې دغورور له آسمانه دبنديانو ځمکې ته په رانښکته کولو مجبور کړل په تيره خوبياتير کال چې دکال په سر کې اسلامي امارت دوحشي اوبدمعاشو امريکايانو او دهغوی دملا ترو نړۍ والو کفاروپه ضد دالفاروق په نوم نوې عمليات پيل کړل نو د نورو ولاياتو د مجاهدينو په څير دلوگر نوميا ليو مجاهدينو هم مسمی له اسم سره برابر که او په سلگونو داسې عمليات يې پرې وکړل چې دښمن يې له ناکامه منلوته اړ شوی ده چې يو يو عمليات او دهغه لاسته راوړنې داسې په ډاگه کوو.

دالفاروق دعملياتو په ترڅ کې داسلامي امارت مجاهدينو تير کال دکال په اوگدوکې په لوگر ولايت کې داسلامي امارت تر قومندې لاندې په يرغلگرو کيرجنو ښمار صفته ځواکونو او دهغوی په لاس پوځو ځای په ځای په هره شيله، هره دره، هره کوڅه، هره لاره او هره دښته کې داسې کاري گوزارونه وکړل چې دمغړوړ دښمن له

غور وړ او بد معاشۍ نه دكې پر كې سترگې يې وړ مړې او دغور وړ تاج يې په ځمكه وړ ته راوويشته، دكړه معلوماتو له مخې باتور و مجاهدينو د اسلام په ستر و حشي دښمن اولاس پوځويې د لوگر ولايت په مر كز كې ټولې ۱۴۴۹ داسې كار ي حملې كړي چې په نتيجه كې يې هغه مغرور او بې شر مه دښمن چې دخوړ لو او هضمولو په نيت راغلی وو اوس چې په خپل شكست منلو مجبور شوی خپلو مر كزونو ته يوازې په دفاعي حالت كې په ډيرې وار ختايۍ سره تگ راتگ كوي .

دڅرخ په ولسوالۍ كې مجاهدينوپه كبر جن دښمن او غلامانويې ۱۶۰ سرامتونو كې حملې كړي چې په نتيجه كې يې دڅرخ له هغه خطرناك مر كز نه چې ټول څرخ او دبر كې ولسوالۍ ځينې سيمې به يې هم څارلې تيښتې ته رسول اومر كزيې دڅرخ مجاهدينونه په لاس وړغی او اوس يې لاس پوځي اور دوهم وتلو ته اړ شوي دي ځكه چې هغوی دڅرخ ولسوالۍ په ودانۍ كې دمجاهدينوله لور ي كلابند دي .

دبر كې دولسوالۍ مجاهدينو دكال په اور دو كې په د اسلام په دښمنانو لاسي داسې كار ي حملې وكړې چې ځينې يې وتښتيدل او ځينې نور يې چې پاتې شول هغوی اوس دولسوالۍ تر څنگ په ډير محدود شكل ژوندكوي او په اړ بكيانو ځانونه ساتي .

په خروار ولسوالۍ كې مجاهدينو د كال په اور دو كې ۶۳ داسې كار ي بريدونه وكړل چې په نتيجه كې يې مغرور و امريكيانو خپل لاس پوځي مجاهدينوته دكلابندۍ په وړ پر يښودل او خپل ه ډير ه بيزه دخپلوتيز و چور لكوپه مټ له سيمې وتښتيدل .

په خوښۍ ولسوالۍ كې مجاهدينو د اسلام په دښمنانو لاسي حملې كړي .

دازري غرنیو مجاهدينو د اسلام دستر دښمن امريكيانو په لاس پوځوال داسې كار ي كوز اړونه كړي چې په

نن اوسباكې ممكن ده چې په نوموړې ولسوالۍ كې لاسپوځي اور دو د اسلامي امارت مجاهدينوته دتسليمۍ لاسونه پور ته كړي اويابه دتيښتې لاره خپله كړي او دې سيمې ته به دټول ژوندلپاره هم امريكيان د ورتگ لپاره زړه ښه نه كړي ځكه خوهلته دمجاهدينو حملې هم كمې دي .

او اوس خولانونډت آن دكابل دروازې ته ور سيده دتير وگلو نو په نسبت سره اوس دمحمدآغې ولسوالۍ مجاهدين داسې پياوړي شوي چې له روسانوسره يې دمحمدآغې ولسوالۍ دمجاهدينو د مقابلې وړ ځي راتازه كړي په هغه وخت كې پكتيا ته دتلولپاره دروسيانيوپه سترگو كې تر ټولو ستر ازغی دمحمدآغې ولسوالۍ وه چې نن يې هم مجاهدينو تير تاريخ يوځل بيا وځلاوه په امريكيانو او دهغوی په غولامانويې د تير كال په اور دو كې لاسي ناتاره بريدونه كړي چې دلوگر ځمكه يې دگران هيواد دنورو ولاياتو په څير وړته داور تبي گرځولې ده .

كه دټول ولايت دعملياتو كړه شميره راواخلو نو دتير كال په اړ دو كې په لوگر ولايت كې د اسلامي امارت مجاهدينو د اسلام په مغرور دښمن او اجبرانويې ۱۲۲۱ داسې كار ي حملې كړي چې په نتيجه كې يې ډير غلگر و ځواكونو او دهغوی دمزدورانو ۳۰۲ پوځي متر ، ټانگونه ، شوبلې او اكملاتي موټر له منځه تللي ، ا چور لكې او بې پيلو ته الوتكي يې دغور و له آسمانه را وغور ځولې او په خروار و كې يې وړغولې د الله ج په نصرت د اسلامي امارت دهمدې مجاهدينو دپوځي كوز اړونو زور ده چې په نتيجه كې يې امريكيان او اتحاديان يې دتيښتې لارې لټوي او هره ورځ دا اعلانونه كوي افغان ځواكونه اوس كولاى شي دخپلې خاورې دفاع وكړي اومونډ نور خپل پوځونه له افغانستان څخه باسو چې په حقيقت كې دسپين سپيڅلي سهار لمر په راختوده انشاء الله

شہادت دار الافتاء

پہ محراب کی اعتکاف خرنگہ دی؟

الاستفتاء: زمور پہ مسجد کی معتکفان دیروی نوپہ محراب کی اعتکاف صحیح ده اوکنه؟ غلام محمد الجواب حامدا ومصليا وبعد: ترخوپوری چپہ مسجد کی داعتکاف لپاره خای وی نوپہ محراب کی دی اعتکاف نه کوی اوکه چیرته مسجد معتکفینو خخه دک ویا کوم بل عذر و نوپیا په محراب کی هم اعتکاف کولی شی.

وفي موسوعة فقه مادة المحراب ٢: والمحراب وإن كان في المسجد فصورته وهيئته اقتضت شبهة الاختلاف، قال ابن عابدين: أي لأن المحراب إنما بني علامة لمحل قيام الإمام إلى قوله فهو وإن كان من بقاع المسجد لكن أشبه مكاناً آخر فأورث الكراهة، الخ ومثله في الشامي ٣٧٥

د تراویحو په مینخ کی داو بو خنبل خرنگه دي؟
الاستفتاء: زمور حافظ صاحب دهر و خلورو تراویحو په مینخ کی یاد دور کعتونو په مینخ کی اوبه خنبي نوپه دي سره بی تراویحو ته تاوان رسیږي اوکنه؟
الجواب حامدا ومصليا وبعد: که د عذر له امله بی خنبي نوپیا پروانه لري اولمانخه ته تاوان نه رسیږي،

او که د عذر پرته داسې کوي نوپیا په دي هکله د علماؤ دوي رايې دي
١= داچې دغه ډول عمل بي مبطل د ا جرد تراوي خودی.
٢= او دوهم رایه دغه ده چې دغه عمل بي منقص د ثواب دی او مبطل نه دی.

وفي الدر المختار ٢١٢ شامله وطبع اخرى ٥٣١ (ولو تكلم بين السنة والفرض لا يسقطها ولكن ينقص ثوابها) وقيل تسقط (وكذا كل عمل ينافي التحريمة على الاصح) قنية.

وفي الشامي ١٥٨٥ (قوله وفي الخلاصة إلخ) الظاهر أنه استدراك على ما صححه في المتن تبعا للقنية لأن جزم الخلاصة بقوله أعادها يفيد أنها تسقط بقرينة قوله بعده لا تبطل، أي لا يبطل كونها سنة فإنه يفيد أن الإعادة لبطلان كونه سنة وإلا لم تصح المقابلة تأمل.

(قوله ولو جيء بطعام إلخ) أفاد أن العمل المنافي إنما ينقص ثوابها أو يسقطها لو كان بلا عذر، والله تعالى اعلم

**درمضان المبارک په میاشت کې د مسافر
یا مریض اجر**

والاستغفار والصدقة والقيام على الصائمين وتفطيرهم وغيرها من الأعمال الصالحة الكثيرة ثم أنه يكتب لمن الأجر مثل ما كانت تعملين وهي صحيحة قوية. كيف ذلك؟ لحديث رسول صلى الله عليه وآله وسلم الله عليه وآله وسلم الذي قال فيه «إذا مرض العبد أو سافر كتب الله له تعالى من الأجر مثل ما كان يعمل صحيحاً مقيماً» 28. «رواه البخاري» فتح الباري 158/6/2996 «كتاب الجهاد والسير باب يكتب للمسافر مثل ما كان يعمل في الإقامة.

هغه هگی- یاجوز چي ماشومان پري لوبي کوي

الاستفتاء: هغه هگی- چي په اخترانو کي ماشومان یاخوانان ورباندي لوبي کوي خوراک يې جائز دی او کنه؟ الجواب حامداً ومصلياً وبعد: په مذکوره صورت کې که چېرته دالوبي په دي ډول کيږي چې که يې په جنگولو کې دهریوه هگی- ماته شوه هغه هگی- د دابل شوه نو په دي کې شک نشته چې داقمارده او قمار په اسلام کې ناروا او سخت جرم دی، او قمار چې کوم شی لاس ته راوړل شي دهغه استعمال او خوراک خرڅول اورانيول ټول شرعاً حرام دي.

في الکاملية ص ٢٣٨ سئلت عن شاع من لعب القمار بالجوز واللوز والبيض ايام العيد فالجواب نعم لايجوز كما افتي به في البهجة. وفي رد المحتار ٢٨٥٨٥ وسمى القمار قمار لان كل واحد من المقامرين ممن يجوز ان يذهب ماله الى صاحبه ويجوز ان يستفيد مال صاحبه وهو حرام بالنص الخ، و لما ان ما حصل بالحرام حرام. احسن الفتاوى ١٠٤٨٨

الاستفتاء: درمضان المبارک دمياشتي دروژي دنيولو ډير ثوابونه ذکر شوي. نو که یوتن د سفر یا کوم عذریا بيماري له امله یا مثلاً ميرمني دخپلو ځانگړو بيماريو له امله روژه پوره ونه نيسي نو آیا دغه خلکو لره هم درمضان المبارک دغه ټول ثوابونه شته؟ بينوا توجروا

الجواب حامداً ومصلياً وبعد: سفر، بيماري، حيض او نفاس او... د دروژي نه نيولو له شرعي عذرونو څخه دي، نو که څه هم دغه خلک د شرعي اعذارو له وجي روژي ونه نيسي. خونور عبادات په سمه طريقه سرته رسوي، اوله گناهونو څخه يې ځانونه ساتلي وي، نو بيا د دغه مبارکي مياشتي دروژو د ثوابونو او برکتونو څخه نه محرومه کيږي،

بلکه دميرمنو لپاره خودروژي د ثوابو او برکتونو لاس ته راوړل ډير اسانه وي ځکه چې که لمونځ او روژه نه نشي نيولي نو له اذکارو او تسيباحتو څخه خونه دي بندي شوي، همداراز دروژتيانو خدمت کول هغوی ته دروژه

الاستفتاء: هغه هگی- چي په اخترانو کي ماشومان یاخوانان ورباندي لوبي کوي خوراک يې جائز دی او کنه؟

ماتي برابرول او داسي نور ...

په حديث شريف کې راځي چې که یوتن بيمار شي یا مسافر شي اودلمانځه داداکولو قدرت يې نه وي نو بيا هم دغه تن ته دروغتيا او د اقامت دوخت د عبادت ثواب ليکل کيږي، همداراز په بل حديث شريف کې راځي چې که یوتن په روژه کې مړ شي نو تر قيامته پوري به دروژي ثواب ورته ليکل کيږي.

وفي موسوعة رمضان: وإن تركت الصلاة والصيام فهناك ولله الحمد عبادات أخرى مثل الدعاء والتسبيح

دازادی سبا

استادناگار

جهادر وېنه ————— ط دپيغمبر ————— ر (ص) دی، ځ — ځ — ځ — ځ — ځ — ځ —
 دخ — دای (ج) دازم — ویني — ځ — وړدگر دی، ځ — ځ — ځ — ځ — ځ — ځ —
 ماشوم دبخارا به — ترڅو ب — ټ — ولي ق — ر آن
 م — ټ — ته به — بس هم — دازنگ دخط — ر دی، ځ — ځ — ځ — ځ — ځ — ځ —
 رابښ — وري پ — به تعقیب — دي منځنۍ — اس — یاییا
 تکبیر ک — یی دي غیب — یی غونډی ا — ټ — ر دی، ځ — ځ — ځ — ځ — ځ — ځ —
 افغانه — ا — په شانه ځ — یی، ځ — وچي ونه — ځ — وړي ټین — دک
 حساب دگر داسلام — نن س — ټاپه س — ر دی، ځ — ځ — ځ — ځ — ځ — ځ —
 دبدر مېلمان — نه — نه دي ختلا — یی ییاس — مان ت — به
 ملاتړ — دي دملکول — وی لښ — کړ دی، ځ — ځ — ځ — ځ — ځ — ځ —
 اسلام — له منځه — وړه ش — یی، دیهودو پ — به مش — ری
 وهل — یی یی اهتمام — ته روس ټ — ر دی، ځ — ځ — ځ — ځ — ځ — ځ —
 ژوندی — چ — یی دی خښ ش — وی دهغه — ش — هیډبچی
 له خدایه — ا — پس یی س — ټاپه ل — ورنظر دی، ځ — ځ — ځ — ځ — ځ — ځ —
 هر گ — ام دي ز — بړوي ل — به رعب — ده دک — یی هنگ — امی
 م — انبوکي دکفر شوروش — ر دی، ځ — ځ — ځ — ځ — ځ — ځ —
 داستادش — ومه دم — نن وړاني کړ بښ — یی دمر — م — ی
 دلیکو سپېدوش — اته س — پین س — هر دی، ځ — ځ — ځ — ځ — ځ — ځ —
 ختیځ ک — ږي پ — به «لور دخیځ چاقو» پرېش — نن دخپل ناس — وړ
 حیران دش — رم داغ ت — به لرو ب — ر دی، ځ — ځ — ځ — ځ — ځ — ځ —
 پرمخ ځ — ځ — ش — اه زلم — و! دځمک — یی را ک — اړی ت — ناب
 محشر په — ه — دیره ک — یی دقیق — ر دی، ځ — ځ — ځ — ځ — ځ — ځ —
 ناگ — اړه — ا — په غ — زل خ — اړه اف — ق دي دهی — واد
 پ — به ځ — ځ — رک دآزادی دس — بالمر دی، ځ — ځ — ځ — ځ — ځ — ځ —

shahammatt

